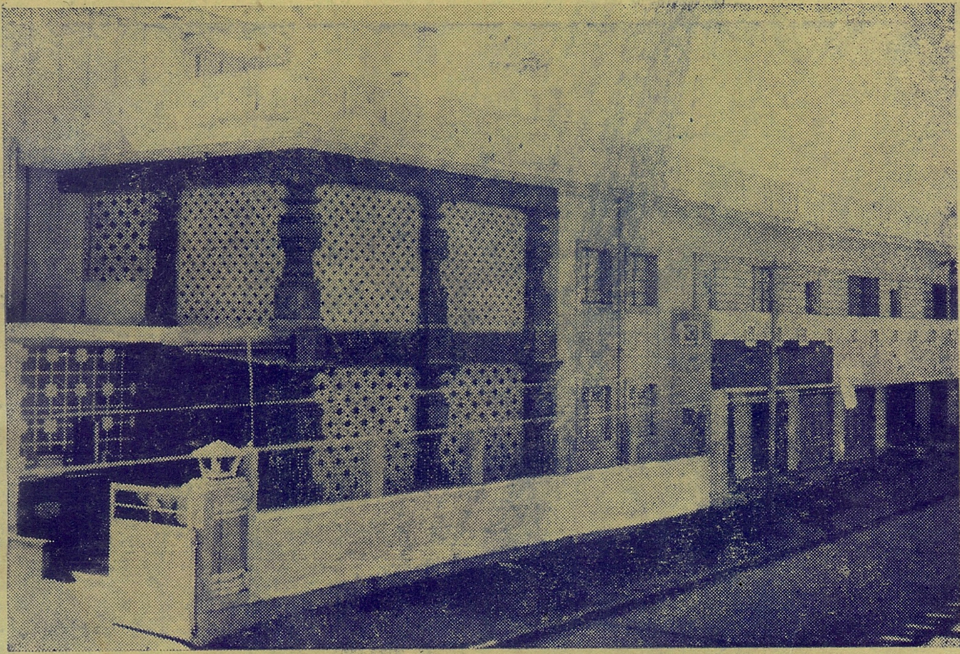
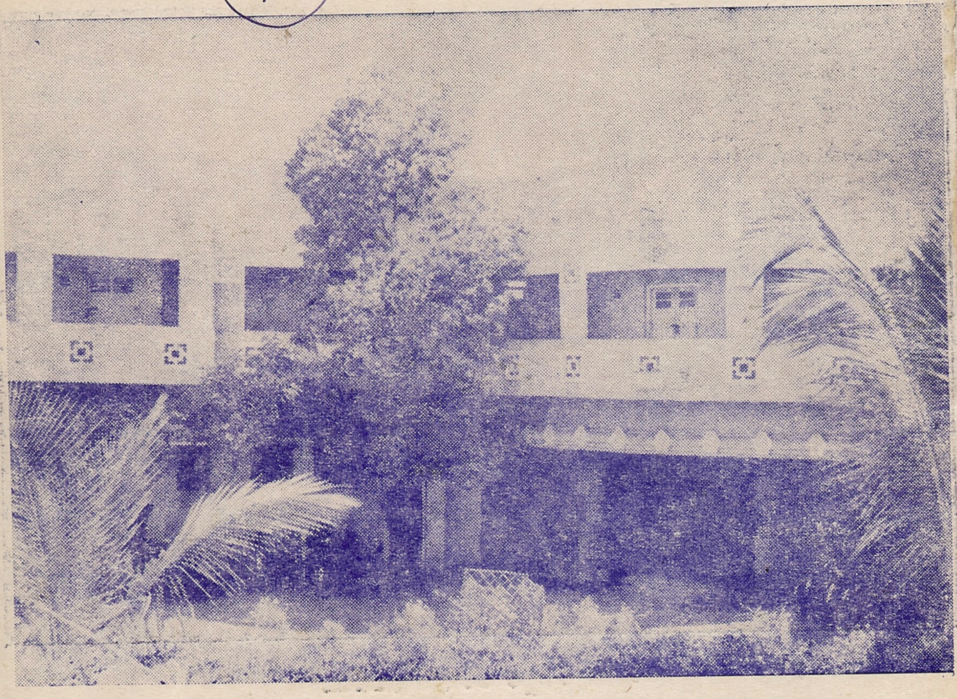
ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు చరిత్ర

1943-1973

ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్తు భవనము

ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్తు
తిలక్‌రోడ్, హైదరాబాదు. 500001

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు కార్యాలయము పండిత శిక్షణ కళాశాల

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు చరిత్ర

1943 - 1973

గడియారము రామకృష్ణశర్మ
కార్యదర్శి

ఆవిష్కరణ 2-2-1973
ప్రతులు 2000

వెల : 1-0-0

ముద్రణ :
శివాజీ ప్రెస్,
సికింద్రాబాదు.

స్వాగతోపన్యాసము

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు ఆహ్వానాన్ని అందుకొని విచ్చేసిన మీ అందరికీ, సభను ప్రారంభించడానికి అంగీకరించిన డాక్టర్ బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారికీ పరిషత్తు పక్షాన స్వాగతము; సుస్వాగతము.

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు స్థాపించి సుమారు మూడుదశాబ్దాలు కావస్తున్నది. ఈ రజతోత్సవ సభలు 1968 వ సంవత్సరములోనే జరుగ వలసి యుండెను. కాని అప్పుడు యిక్కడ వ్యాపించియుండిన పరిస్థితుల కారణంగా యీ ఆలస్యం అనివార్యమైనది. కొంత ఆలస్యంగానైన, యీనాడు యీవేదికమీద మీ అందరి సమక్షంలో రజతోత్సవాలను చేసికోగలిగినందుకు పరిషత్తు కార్యకర్తలు మిక్కిలి ఆనందిస్తున్నారు.

మనదేశంలో అనేక సాహిత్య సంస్థలు అవతరించి ప్రశంసనీయ మైన కృషిగావించినవి. వీనిలో కొన్ని పరిషత్తుకన్న వయస్సులో పెద్దవి; అనేకము వయస్సులో చిన్నవి. కొన్ని సాహిత్య సంస్థలు ప్రత్యేక సిద్ధాంతాలకు కట్టుబడి పనిచేస్తున్నవి. ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు భిన్న సాహిత్య సిద్ధాంతాలను తన వేదికమీద సమన్వయము చేసుకున్న సాహిత్యసంస్థ. శ్రీపాద నుండి శ్రీశ్రీ వరకు పరిషత్తు వేదికమీద నిలిచినవారే; అన్నిటికన్న ముఖ్యముగా పరిషత్తు జాతీయ భావాలచే ప్రేరితమైన సాంస్కృతిక సంస్థ. బహుశా, యీతరము వారికి సారస్వత పరిషత్తు స్థాపించిననాడు యిక్కడ నెలకొని వున్నటువంటి పరిస్థితులు తెలియక పోవచ్చును. కాని ఆనాటి పరిస్థితులు తెలిసి యీ సభలో ఉన్నవారికి యీ తరుణంలో కొంత భావోద్రేకము కలుగక తప్పదు.

హైదరాబాదు నగరంలో అర్థశతాబ్దము క్రింద ఆంధ్రసాహితీ సంస్కృతుల పరిరక్షణకొరకు 'ఆంధ్రజన కేంద్ర సంఘము'ను అప్పటి పెద్దలు స్థాపించిరి. కాని ఆ సంఘము క్రమక్రమంగా రాజకీయసంస్థగా రూపొందినందువలన సారస్వతాన్ని, సంస్కృతిని ప్రజాసముదాయానికి

అందజేసే మరొకసంస్థ ఆవశ్యకత గోచరించినది. ఆనాడు తెలుగు భాషకు విద్యా వ్యవస్థలోగాని పరిపాలనా వ్యవస్థలోగాని యెటువంటి స్థానము లేకుండెను. అంతేకాదు; తెలంగాణలో తెలుగు భాషాదీపము పూర్తిగా ఆర్పివేయడమే అప్పటి ప్రభుత్వ విధానమై యుండెను. అక్కడక్కడ ప్రమిదలలో మినుకు మినుకుమను చమురు దీపాలవలె తెలుగు సాహితీ, సంస్కృతులు పల్లెపట్టులలో ప్రకాశించినప్పటికిని యీ కాంతిని మరింత అతిశయింపజేసి ఏకోన్ముఖము గావించడానికి ఒక సంస్థ అవసరమై వుండెను. ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించియే 1943 వ సంవత్సరమున హైదరాబాదు నగరంలో ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు స్థాపితమైనది. నాటినుండి నేటివరకు యీ సంస్థచేసిన కృషి, చరిత్ర వివరంగా గ్రంథస్థము గావించనైనది. ఈ గ్రంథము యీ వేదిక మీది నుండియే ఆవిష్కృతముగా నున్నది.

ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్తు తొలిదశలో బాలారిష్టముల నెన్నింటినో యెదుర్కొనవలసి వచ్చెను. ప్రభుత్వ ప్రోత్సాహం లేకపోవడమేగాక ప్రబల వ్యతిరేకత కూడ ఆనాడు పరిషత్తు పెంపుసొంపులకు తీవ్ర ప్రతిబంధకమై యుండెను. ఇందుకు తోడు ఒక ప్రత్యేకవర్గము విద్వేషానికి పరిషత్తు గురికావలసి వచ్చినది. తత్ఫలితంగా తొలిదశలో పరిషత్తు సమావేశాలను భగ్నపరచడానికి కూడ జరిగిన సంఘటనలు కొన్ని వున్నవి. నిజానికి అదొకవిషాదగాథ. పరిషత్తు కార్యకర్తల దీక్షాదక్షతల ఫలితంగా స్వర్గీయ మాడపాటి హనుమంతరావు, సురవరం ప్రతాపరెడ్డి గార్లవంటి పెద్దల అండదండలతో పరిషత్తు పురోగమించినది. ఈ పురోగమన వృత్తాంతము పరిషత్తు చరిత్రలో పేర్కొననైనది.

గడచిన మూడు దశాబ్దాలలో పరిషత్తు తన ఆశయాలకు అనుగుణంగా సుస్పష్టమైన కార్యక్రమాలను అనుసరిస్తూ కృషిగావిస్తున్నది. సారస్వత పరిషత్తు నిర్వహించిన పరీక్షలలో యిప్పటివరకు 90వేలమంది అభ్యర్థులు కూర్చుండినారు. వీరిలో కొందరు తెలుగుభాషలో పరిచ

యాన్ని మరికొందరు ప్రావీణ్యాన్ని సంపాదించుకున్నారు. ఈ అభ్యర్థులలో హెచ్చుమంది వయోజనులు. వీరిలో స్త్రీలు, పురుషులుకూడా వున్నారు. కేవలం తెలంగాణా ప్రాంతంలోనేగాక, ఆంధ్ర ప్రాంతంలోని జిల్లాలలో, బొంబాయి, బెంగుళూరు, హోసూరు, షోలాపూర్, మొదలగు రాష్ట్రేతర ప్రాంతాలలో, మారిషస్ దీవుల వంటి విదేశ ప్రాంతాలలో గూడ పరిషత్తు తెలుగు పరీక్షలను నిర్వహించి సారస్వత దీపాలు వెలిగించినది. కొంతకాలం పరిషత్తు వయోజన విద్యావ్యాప్తికి ప్రశంసనీయమైన కృషిగావించి 130 రాత్రి పాఠశాలలను నిర్వహించినది. గ్రంథాలయోద్యమానికి పరిషత్తు పూర్తిగా తోడ్పడినది. విద్యార్థులు నిర్వహించిన ఆంధ్రాభ్యుదయోత్సవాలను పరిషత్తు ప్రోత్సహించినది. తెలంగాణా రచయితల సంఘస్థాపనకు పరిషత్తు దోహదము గావించినది. లక్ష్మణరాయ పరిశోధక మండలికి పరిషత్తు కేంద్రంగా వున్నది. అఖిలభారత తెలుగు రచయితల సమావేశాలకు, యువభారతి సాహిత్య కార్యక్రమాలకు, ఇంకా ఇతర సాహిత్య సంస్థల కార్యకలాపములకు పరిషత్తు సంపూర్ణ సహకారము యిచ్చినది. హైదరాబాద్ నగరంలో హిందీ, మహారాష్ట్ర, కర్ణాటక, ఉర్దూ సంస్థలతో పరిషత్తు సన్నిహిత సంబంధాలను కలిగి విశాల దృక్పథంతో తన కార్యక్రమాలను నిర్వహించుకుంటున్నది.

ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్తు పక్షాన యీనాడు Dip. O. L., B. O. L., M. O. L. తరగతులతో ఒక ప్రాచ్యకళాశాల నడుస్తున్నది. ప్రభుత్వము ఆమోదించిన తెలుగు పండిత శిక్షణకళాశాలను గూడ పరిషత్తు నడుపు తున్నది.

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో తెలుగు భాషను డిగ్రీస్థాయి వరకు నిర్బంధ పఠనీయాన్ని చేయడానికి పరిషత్తు గావించినకృషి ఆనాడు హైదరాబాద్ రాష్ట్ర సాంస్కృతిక వ్యవహారాలు తెలిసిన వారందరికి సుపరిచితమే. పోలీసుచర్య తరువాత మాతృభాషలో

మెట్రిక్యులేషన్ వరకు విద్యాబోధన గావించడానికి పరిషత్తు ప్రత్యేక కృషిచేసి విజయము సాధించినది.

పరిషత్తు ప్రచురణలను గురించి రెండుమాటలు చెప్పవలసి వున్నది. ఇప్పటివరకు పరిషత్తుపక్షాన 70 గ్రంథాల వరకు ప్రకటితమైనవి. మొట్ట మొదటిసారి జానపద వాఙ్మయాన్ని మూడుసంపుటాలుగా ప్రకటించిన గౌరవము పరిషత్తుకే లభించినది. పరిషత్తు ప్రకటించిన 'ఆంధ్రుల సాంఘిక చరిత్ర' మొదటి జాతీయ బహుమతినందుకున్న తెలుగు గ్రంధము. తెలుగులో హాస్యాన్ని గూర్చి రెండు సాహిత్య విమర్శ గ్రంథాలను పరిషత్తు ప్రకటించినది. ఆంధ్రవాఙ్మయ చరిత్ర, భాషాశాస్త్ర వ్యాసాలు, సంస్కృత వాఙ్మయ చరిత్ర, చారిత్రక వ్యాసాలవంటి ఉత్తమ గ్రంథాలను పరిషత్తు ప్రకటించినది. తెలుగు భారత, భాగవత, రామాయ ణాల గూర్చి పరిషత్తు మూడు విమర్శనాత్మకమైన గ్రంథాలను ప్రకటించినది. ఈ విధంగా పరిషత్తు ప్రచురణలకు ఒక విశిష్టత ఉన్నది. బాల వాఙ్మయముతో పాటు పండిత వాఙ్మయము, జానపద వాఙ్మ యము, విజ్ఞానవాఙ్మయము కూడా పరిషత్తు ప్రకటించినది. పరిషత్తు ఒక ఉత్తమ గ్రంథాలయాన్ని నిర్వహిస్తున్నది.

ఈ విధంగా గడచిన ముప్పది సంవత్సరాలలో ఆంధ్రసాహితీ సంస్కృతుల వ్యాప్తికి పరిషత్తు విశేషకృషి గావించినది. గడచిన ముప్పది సంవత్సరాలలో దేశపరిస్థితులు వేగంగా మారి చరిత్ర నిర్మా ణము జరిగినది. ఇందుకు సంబంధించిన అన్ని దశలలోను పరిషత్తు తన కర్తవ్యాన్ని నెరవేర్చినది.

స్వర్గీయ మాడపాటి హనుమంతరావు పంతులుగారు తమ ఆంధ్రోద్యమ చరిత్రలో పరిషత్తు కృషిని సమీక్షిస్తూ యీ కృషి ఒక మహోద్యమమువలె తెలంగాణాలో వ్యాపించినదని ఉద్ఘాటించినారు. సూర్యుని వెలుతురువలె మన రాష్ట్రమునందలి ప్రతి పల్లెను పరిషత్తు విజ్ఞానవంతము గావించుచున్నదని ఒకమారు స్వర్గీయ బూర్గుల రామ

కృష్ణారావుగారు చెప్పి యుండిరి. అందుచేతనే తెలుగుదేశంలో పని చేస్తున్న సాహిత్య సంస్థలలో పరిషత్తుకు జాతీయసంస్థగా, సాంస్కృతిక సంస్థగా ఒక విశిష్టమైన స్థానమున్నదని యీ సందర్భంలో మనవి చేస్తే అది ఆత్మప్రశంస గాక యథార్థ కథనమే కాగలదు.

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు కృషికి డాక్టర్ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణ పండితులవంటి విద్వన్మణుల ఆశీర్వచనములు లభించినవి. ఇక ముందు గూడా పరిషత్తు నిర్వహించవలసిన పనులు చాలా వున్నవి. ఇందుకు ప్రభుత్వ సహకారము ప్రజల సహకారము లభ్యము కావలసియుండును. అధికారభాషగా, ఉన్నత విద్యాబోధన భాషగా, తెలుగుభాషా వికాసము జరుగవలసిన యీ తరుణములో పరిషత్తు తన కర్తవ్యాన్ని నెరవేర్చ గలదని వేరుగా చెప్పవలసిన అవసరం లేదు.

ఇటువంటి ఉజ్వల చరిత్రగల ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు రజతోత్స వాలను ఉదాత్త సంస్కృతీపరులు, బహుభాషా విశారదులు, కవితా రసజ్ఞులు, కళోపాసకులు, స్వయంగా రచయితలునైన డాక్టర్ బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారు ప్రారంభించడం సందర్భశుద్ధి కలిగిన శోభస్కరమైన సంఘటన. డాక్టర్ గోపాలరెడ్డిగారికి తెలుగుదేశంలోని సాంస్కృతిక సంస్థలతో గాఢమైన సంబంధం. ఎన్నియో సంస్థలు వారి ఆదరాభి మానములచే అభివృద్ధిచెందినవి. పరిషత్తుతోను, పరిషత్తు కార్యకర్తలతోను సుమారు 18 సంవత్సరములనుండి వారికి సన్నిహిత సంబంధమున్నది. వారిని తమలో ఒకరుగా పరిషత్తు కార్యకర్తలు భావించుకొందురను సత్యము వారికేగాక సాంస్కృతిక రంగములో పరిచయము కలిగిన వారందరికి తెలిసిన సంగతే.

ఈ రజతోత్సవ సందర్భములో తెలుగులో పదకవిత పైన నాలుగు సాహిత్యోపన్యాసాలు యేర్పాటు చేయనైనది. ఈ నెల 4వ తేదీనాడు డా॥ దివాకర్ల వేంకటావధానిగారి అధ్యక్షతన తాళ్ళపాక కవులను గురించి శ్రీపుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులవారు, 5, 6, 7వ తేదీలలో

శ్రీ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులవారి అధ్యక్షతన క్షేత్రయ్యను గురించి శ్రీ రజనీకాంతరావుగారు, త్యాగరాజును గురించి శ్రీ ఎన్.సి. హెచ్. కృష్ణమాచార్యులవారు, గోపరాజు ప్రభృతులను గురించి, శ్రీ నూకల చిన సత్యనారాయణగారు ఉపన్యాసాలు చేయటానికి అంగీకరించినారు. మీరందరు యీ సాహిత్యోపన్యాసాలకు విచ్చేసి సభలను జయప్రదము గావించవలెనని విజ్ఞప్తి.

మరొకమారు ప్రారంభకులైన డాక్టర్ బెజవాడ గోపాలరెడ్డి గారికి, సభకు విచ్చేసిన మీ అందరికి ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు పక్షాన హార్దికమైన సుస్వాగతము.

★

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు చరిత్ర

౧. ఉపక్రమణిక - పరిషత్తు స్థాపన

కాకతీయ సామ్రాజ్యము పతనమైన తరువాత 15వ శతాబ్దములో తెలంగాణము తక్కిన ఆంధ్రదేశ భాగములతో విడిపోయి కుతుబ్షాహి నవాబుల ఏలుబడిలోనికి వచ్చినది. అన్యమత సహిష్ణువులైన కుతుబ్షాహి రాజవంశీయుల పాలన అంతమగునంతవరకు తెలంగాణము తక్కిన తెలుగు భాగములతోబాటు ఆంధ్ర సంస్కృతికి-భాషకు తనవంతు సేవను చెల్లించినది. 18వ శతాబ్దారంభమున ఔరంగజేబు గోలకొండ రాజ్యము నాక్రమించిన తరువాత అతని ప్రతినిధులైన ఆసఫ్జా వంశీయుల పాలన కొనసాగినది. వారి పరిపాలనలో తెలంగాణమునకు కష్టములు ప్రారంభమయ్యెను. రెండు శతాబ్దముల వీరి పాలనలో తెలుగుభాషా సంస్కృతులు తీవ్రాఘాతములకు గురియైనవి. 19వ శతాబ్దాంతమున నైజాము నవాబులు ఉరుదూ భాషను రాజకీయభాషగా ప్రకటించి దాని అభివృద్ధికి పాటుబడుచు తక్కిన ప్రాంతీయ భాషలను అణగ ద్రొక్కుటకు అన్నివిధముల ప్రయత్నించిరి. తెలుగుభాషకు కలిగిన దుర్గతి సహింపరానిదయ్యెను.

ప్రభుత్వ నిరాదరణముతోబాటు మహారాష్ట్రుల అవహేళనము కూడ తెలంగాణపు తెలుగువారికి మనఃక్లేశ కారణమయ్యెను. ఈ దైన్యస్థితిని తొలగించి తెలుగువారి నుద్ధరించుటకై దైవికముగ విచ్చేసి హైదరాబాదునగరమున శ్రీకృష్ణదేవరాయాంధ్ర భాషానిలయమును స్థాపించి, తెలుగుభాషను పునరుజ్జీవింపచేసిన మహనీయులు కీ. శే. కొమఱ్ఱాజు వెంకటలక్ష్మణరావు పంతులుగారు. వారే విజ్ఞాన చంద్రికా

గ్రంథమాలను గూడ ప్రారంభించిరి. వీని ప్రభావము తెలుగువారిని మేల్కొల్పినది.

నగరమునందు 1921 నవంబరులో జరిగిన ఒక సంఘటనమును పురస్కరించుకొని ఆంధ్ర జనసంఘము అవతరించి త్వరలోనే తెలంగాణము నందంతటను శాఖోపశాఖలతో విస్తరిల్లినది. 1923 లో ఈ శాఖలన్నిటికి కేంద్రముగా "ఆంధ్ర జనకేంద్ర సంఘము" ఉదయించినది. దానికి ఆంధ్ర పితామహులు కీ. శే. మాడపాటి హనుమంతరావు పంతులుగారు కార్యదర్శిగా ఉండి దేశీయులలో మాతృభాషాభిమానమును పూరించుటకు విశేషకృషి చేసినారు. గ్రంథాలయోద్యమ రూపమున వెలువడిన ఈ మహోద్యమము రానురాను విస్తరించి ఆంధ్రోద్యమముగా మారినది.

ఆంధ్ర జనకేంద్ర సంఘము నియమావళిలో 'ఆంధ్రుల అభివృద్ధి కొరకు సంఘములు స్థాపించుట, సమావేశములు జరుపుట, గ్రంథాలయ పఠనాలయములు-పాఠశాలలు స్థాపించుట, విద్యార్థులను ప్రోత్సహించుట, విద్వాంసులను గౌరవించుట, తాళపత్ర గ్రంథములను, శాసనములను సేకరించి ప్రకటించుట, ఆంధ్ర వాఙ్మయ ప్రచారమునకై పరీక్షల నేర్పాటుచేయుట, ఆంధ్రభాషా ప్రచారమునకు వలయు యత్నములు సలుపుట, కళలను ప్రోత్సహించుట అనునవి ప్రధానాశయములుగా గ్రహింపబడినవి. ఈ ఆశయముల సాధనకై కొంత కృషి చేయబడినది. పై సంఘమునకు అనుబంధముగ 'ఆంధ్ర పరిశోధక మండలి' ఏర్పడినది. 'తెలంగాణా శాసనములు' సేకరింపబడినవి. విశ్వవిద్యాలయములో పట్టభద్రులైన తెలుగు విద్యార్థులకు బహుమతులీయబడినవి. ఆంధ్ర విద్యార్థులలో వక్తృత్వశక్తి నభివృద్ధిచేయుటకై పోటీ పరీక్షలు నెలకొల్పి విజయులైనవారికి పతకములనిచ్చు పద్ధతి ప్రారంభింపబడినది. ఈ విధముగా పదియేండ్ల క్రితమే ఆంధ్రభాషా ప్రచారమునకు పునాదులు వేయబడినవి.

నిజాం నిరంకుశపాలనకు వ్యతిరేకముగ ప్రారంభింపబడిన ప్రజోద్యమమగుటవలన ఆంధ్రోద్యమము పూర్తిగా ఆర్థిక-రాజకీయ విషయములకే క్రమక్రమముగా ప్రాధాన్య మొసగజొచ్చెను. భాషా సమస్యను నిరాదరించుటవలన ఆంధ్రోద్యమ నాయకులలో నొకరును సుప్రసిద్ధ భాషాసేవకులును అయిన కీ. శే. సురవరం ప్రతాపరెడ్డిగారి నాయకత్వమున కొందరు యువకులు ఆంధ్రోద్యమమునుండి చీలిపోయి అభివృద్ధి పక్షమును స్థాపించిరి. కాని అప్పటి పరిస్థితుల ప్రాబల్యమువలన అభివృద్ధి పక్షము ఏమియు చేయలేక అంతరించెను.

పరిస్థితు లిట్లుండగా రాష్ట్రమున బహదూర్ యార్ జంగు స్థాపించిన 'అంజుమనె ఇత్తిహాదుల్ ముసల్మీన్' సంస్థ తీవ్ర రాజకీయ ప్రచారమునకు పూనెను. అది కేవల రాజకీయములతో ఆగక హైందవమత సంస్కృతులనే అంతముజేయ గడంగెను పరిస్థితులు భయంకర రూపము దాల్చినవి. ప్రభుత్వము పరోక్షముగా ఆ సంస్థకు ప్రోత్సాహము నిచ్చుచుండెను. తెలుగుజాతి దారుణ పరిస్థితుల నెదుర్కొనవలసి వచ్చెను. ఆంధ్రభాషా సంస్కృతుల పరిరక్షణ ప్రచారములకుగాను ఒక ప్రత్యేక సంస్థ, ప్రత్యేక ఉద్యమము అవసరమయ్యెను. ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించిన కొందరు యువకులు ఆంధ్రోద్యమనాయకుల సలహాలను పొంది ఒక సాహిత్య సంస్థను స్థాపించుటకు ప్రయత్నించిరి.

పరిషత్తు స్థాపనము

1942 లో ఓరుగల్లు సమీపమునందలి ధర్మవరమున నవమాంధ్ర మహాసభ జరుగుచున్నపుడు కొందరు యువ కార్యకర్తలు సాహిత్య ప్రియులను రచయితలను సమావేశపరచి ఈ విషయమును ప్రస్తావించిరి. కాని అప్పటి రాజకీయముల ప్రాధాన్యమువలన ఈ ప్రయత్నమునకు తగిన ప్రోత్సాహము లభింపలేదు. 1943 లో హైదరాబాదునగరమున దశమాంధ్ర మహాసభలు జరుగుచున్నపుడు మరల ఇందుకై ప్రయ

త్నము చేయబడినది. శ్రీ బూర్గుల రంగనాథరావు, కీ. శే. భాస్కర భట్ల కృష్ణారావుగారలు సమావేశ కర్తలుగా 26 మే 1943 తేదీన రెడ్డి హాస్టలు గ్రంథాలయములో ప్రథమ సమావేశము జరిగినది. ప్రముఖులైన ఆంధ్ర భాషాభిమానులు, కవి పండితులు పాల్గొనిరి. ఆ సమావేశమునకు కీ. శే. లోకనంది శంకరనారాయణరావుగారు అధ్యక్షత వహించిరి. అన్ని విషయములు కూలంకషముగా చర్చింపబడినవి. ఆంధ్రభాషా సంస్కృతుల ప్రచారము ప్రధాన లక్ష్యముగా ఒక సాహిత్య సంస్థను స్థాపించుటకు నిర్ణయము జరిగినది. దాని పేరును గూర్చి తర్జనభర్జనలు జరిగినవి. అదివరకే 'హైదరాబాదు ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తు' అను ఒక సంస్థ ఉండినందునను, రాష్ట్రేతరులతో కలసి ఎట్టి ఉద్యమము కొనసాగింపరాదను ప్రభుత్వనిషేధ ముండినందువలనను ఈ సంస్థకు "నిజాం రాష్ట్ర ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు" అని నామకరణము చేయబడినది.

ఈ సంస్థకు ఒక నియమావళిని, ప్రణాళికను తయారుచేసి సాధ్యమైనంత త్వరలో ఒక స్థిరరూపమును కలిగించుటకు పదునొకండుగురు సభ్యులతో ఒక ఉపసంఘము ఎన్నుకోబడినది. అందులో కీ. శే. మాడపాటి హనుమంతరావు పంతులు, కీ. శే. బుక్కపట్టణం రామానుజాచారి, కీ. శే. సురవరం ప్రతాపరెడ్డి, కీ. శే. లోకనంది శంకరనారాయణరావు, కీ. శే. బూర్గుల రామకృష్ణారావు, కీ. శే. చిదిరెమఠం వీరభద్రశర్మ, శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావు పంతులు, శ్రీ నందగిరి వెంకటరావు, శ్రీ కోదాటి నారాయణరావు, శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మ, శ్రీ భాస్కరభట్ల కృష్ణారావుగారలు సభ్యులుగా ఉండిరి.

ఈ ఉపసంఘమువారు సమావేశమై పరిషత్తునకు ఒక నియమావళిని, కార్య ప్రణాళికను సిద్ధముచేసి పరిషత్తు ఉద్దేశములను, సాధనములను క్రింది విధముగా నిర్ణయించిరి.

౧. ఉద్దేశములు :

(అ) రాష్ట్రాంధ్రులలో మాతృభాషాభిమానమును పెంపొందించి తద్వ్యాప్తికై పాటుబడుట ;

(ఆ) ఆంధ్రభాషాభివృద్ధికై సర్వవిధముల కృషి సలుపుట ;

౨. సాధనములు :

(అ) రాష్ట్రమందలి వివిధ ప్రదేశములందు వాఙ్మయము యొక్క వివిధ శాఖలతో గూడిన సమావేశములు జరిపి ప్రబోధమును కలిగించుట ;

(ఆ) పాఠ్యప్రణాళిక సిద్ధపరచి పరీక్షలు జరుపుట ;

(ఇ) రాష్ట్రమందలి సారస్వత సంస్థలను సారస్వతోపాసకులను ప్రోత్సహించుట ;

(ఈ) ఉత్తమ గ్రంథములకు పారితోషికముల నిచ్చియు, సమావేశములలో రచయితలను సన్మానించియు ఇతర విధముల వారిని ప్రోత్సహించియు, సాహిత్య-ప్రకృతి విజ్ఞానము, సాంఘిక శాస్త్రము, మున్నగు విషయములపై గ్రంథముల వ్రాయించి ప్రకటించుట.

ఈ నియమావళి ననుసరించి పై కార్యక్రమమును నిర్వహించుటకు ఒక కార్యనిర్వాహకవర్గము ఎన్నుకోబడినది.

౨. పరిషత్తు కృషి - పోలీసుచర్యకు పూర్వము

ప్రథమ మహాసభ

ఉపసంఘమువారు సిద్ధముచేసిన నియమావళిని, కార్యప్రణాళికను ఆమోదించి కార్యవర్గమును ఎన్నుకొనుటకై హైదరాబాదులోని రెడ్డి విద్యార్థి వసతిగృహమున 1-6-43 తేదీన ప్రథమ మహాసభ జరిగినది. అప్పుడు క్రింది విధముగా తొలి కార్యవర్గము ఎన్నుకోబడినది.

శ్రీ లోకనంది శంకర నారాయణరావుగారు	(అధ్యక్షుడు)
శ్రీ బుక్కపట్టణము రామానుజాచారిగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ రంగమ్మ ఓబులరెడ్డిగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ బిదురు వెంకటశేషయ్యగారు	(ప్ర. కార్యదర్శి)
శ్రీ బూర్గుల రంగనాథరావుగారు	(స. కార్యదర్శి)
శ్రీ మాడపాటి హనుమంతరావు పంతులుగారు	(కోశాధిపతి)
శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావు పంతులుగారు	(సభ్యులు)
శ్రీ సురవరం ప్రతాపరెడ్డిగారు	,,
శ్రీ రావాడ సత్యనారాయణగారు	,,
శ్రీ భాస్కరభట్ల కృష్ణారావుగారు	,,
శ్రీ సన్నిధానం సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ చిదిరెమఠం వీరభద్రశర్మగారు	,,
శ్రీ కాళోజి నారాయణరావుగారు	,,
శ్రీ నందగిరి వెంకట్రావుగారు	,,
శ్రీ పోల్కంపల్లి వెంకటరామారావుగారు	,,
శ్రీ జానపాటి సత్యనారాయణగారు	,,
శ్రీ వెంకటరాజేశ్వర జోషీగారు	,,

శ్రీ గవ్వా అమృతరెడ్డిగారు ,,
శ్రీ డా॥ మర్రి చెన్నారెడ్డిగారు ,,

ఈ సంస్థకు తాత్కాలికముగా గోలకొండ పత్రికా కార్యాలయము కార్యస్థానముగా ఉండెను. తరువాత హనుమాన్ టేకిడీకి మారెను.

మొదటి సంవత్సరమున తెలంగాణము నందలి జిల్లాలలో కొన్ని శాఖ లేర్పడినవి. వరంగల్లు, ఖమ్మం, జనగామ, మహబూబాబాదు, అలంపూరు, తోటపల్లి శాఖలు చెప్పదగినవి.

ఉత్సాహవంతులు, కార్యదీక్షాపరులు విద్వాంసులు అయిన బిదురు వెంకటశేషయ్యగారు వివిధ మండలములలో పరిషత్తు విరివిగా వ్యాప్తిజెందుటకు చక్కని ప్రచార కార్యక్రమముల నేర్పాటు చేసిరి. ప్రజలకు పరిషత్తుపట్ల ఆదరాభిమానములు పెరుగజొచ్చినవి. సంక్రాంతి, ఉగాది సమావేశములు, ఆంధ్రమహాకవుల జయంతులు, కవిసమ్మేళనములు, ప్రబోధ సప్తాహములు హైదరాబాదు నగరము నందును, జిల్లాలలోను మహోత్సాహముతో జరుపబడినవి.

సాహిత్య కార్యక్రమాలు

14-1-44 సంక్రాంతి సమావేశము జరుపబడినది. నగరములోని ప్రముఖులు కవిపండితులు పాల్గొనిరి. ఆ నాటి సభకు శ్రీదాసు త్రివిక్రమరావు పంతులు (బారిష్టర్) గారు అధ్యక్షత వహించిరి. 30-3-44. ఉగాది సమావేశము జరుపబడినది. 16-4-44 నుండి 23-4-44 వరకు నగరములోని 8 స్థలములలో సారస్వత సప్తాహము జరుపబడినది. "ఆంధ్ర సంస్కృతిని తెలుగువీథులకు తీసికొనిపోవలెను" అనులక్ష్యముతో జరుపబడిన ఈ సప్తాహ కార్యక్రమాలలో స్థానిక ఆంధ్ర ప్రముఖులు రాజాబహద్దరు వెంకటరామారెడ్డి, వల్లూరి సూర్య నారాయణరావు, బి. యన్. శర్మ, కొండా వెంకటరంగారెడ్డి, మాడ

పాటి హనుమంతరావు పంతులు, బూర్గుల రామకృష్ణరావు, చిదిరెమఠం వీరభద్రశర్మ, బుక్కపట్టణము రామానుజాచారి, డా॥ కె. రంగాచార్యులు, అడివి బాపిరాజుగారు (మీజాన్‌పత్రిక) మొదలైనవారును, బేతనభట్ల విశ్వనాథం, యల్లాప్రగడ సీతాకుమారి, కందాళ వెంకట నరసింహాచార్యులు, అడుసుమిల్లి దత్తాత్రేయశర్మగారలవంటి పండితులును పాల్గొని ఆంధ్రసంస్కృతి-సాహిత్యములను ప్రచారముచేసిరి.

13-7-44 శ్రీ కొమర్రాజు వెంకటలక్ష్మణరావు పంతులుగారి జయంతి జరుపబడెను. శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావు పంతులుగారు అధ్యక్షత వహించిరి.

29-9-44 నుండి 6-10-44 వరకు ఆంధ్రమహాకవి జయంతి సప్తాహము వివిధశాఖలచే నిర్వహింపబడినది. నన్నయజయంతి ఓరుగల్లు, తిక్కనజయంతి ఖమ్మము, పోతనజయంతి జనగామ, సూరనజయంతి హైదరాబాదు, చేమకూర వెంకటకవి జయంతి మహబూబాబాదు, వెంకమాంబ జయంతి అలంపూరులలో జరుపబడినవి. ఈ కార్యక్రమములు దేశీయులలో సంచలనము కలిగించినవి.

పరీక్షలు

ఆంధ్రభాషా ప్రచారదృష్టితో ఇతర వృత్తులతో జీవించుచున్న వయోజనులు, స్త్రీలు, బాలురు, వృద్ధులు సులువుగ పరీక్షలలో పాల్గొన గలుగునట్లు తెలుగుపరీక్షలు నిర్వహింపవలసిన అవసరము ఆనాడు తెలంగాణమున కేర్పడియుండెను. నిజాం పరిపాలనలో గ్రామములందు విద్యాశాలలు లేకుండెను. తాలూకా కేంద్రము నందొక మాధ్యమిక పాఠశాల ఉన్నచో అది ఉర్దూబోధనా భాషగలదై ఉండెడిది. ఆ దుస్థితిని పోగొట్టి దేశీయులకు మాతృభాషాజ్ఞానము కలిగించు బాధ్యత పరిషత్తు వహింప వలసివచ్చెను. పరీక్షలకొక ప్రణాళికను సిద్ధము చేయుటకొక ఉపసంఘము ఏర్పరచబడినది. అందు శ్రీ మాదిరెడ్డి హనుమంతరావు

నాయుడు శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావుపంతులు, శ్రీ లోకనంది శంకర నారాయణరావు శ్రీ బిరుదు వెంకటశేషయ్యగారలు సభ్యులుగానుండి మొదట ప్రవేశ పరీక్షా ప్రణాళికను సిద్ధముచేసిరి.

18-19 జులై 1944 తేదీలలో మొట్టమొదటిసారి పరిషత్తు ప్రవేశపరీక్ష హైదరాబాదు, అలియాబాద్ దర్వాజా, వరంగల్లు, ఖమ్మం, కరీంనగరం, శంకరంపేట, చినపెండ్యాల, మహబూబాబాదు కేంద్రములందు జరుపబడినది. తరువాత రెండవ సంవత్సరమున 4-5-6 అక్టోబరు 1945 తేదీలందు-ప్రాథమిక-ప్రవేశ పరీక్షలు, హైదరాబాదు, అలియాబాద దర్వాజా, సికిందరాబాదు, వరంగల్లు, ఖమ్మం, ఇప్ప గూడెం, ఆరుమూరు, గోపాలపేట, జనగాము, గద్వాల, ఛేక్యాల కేంద్ర ములలో నిర్వహింపబడినవి. ఆ తరువాత మాధ్యమికస్థాయిలో మాధ్య మిక పరీక్ష ప్రారంభింపబడినది. పరిషత్తు పరీక్షలు జిల్లాలలోని వివిధ కేంద్రములలో జయప్రదముగ నిర్వహింపబడినవి. విశేషముగా పరిషత్తు శాఖలు, పరీక్షా కేంద్రములు వెలసినవి. అధికసంఖ్యలో బాలురు, వయోజనులు, స్త్రీలు, పరిషత్తు పరీక్షలలో పాల్గొని ఉత్తీర్ణులు కాదొడగిరి.

ఉదాత్తలక్ష్యములతో ఆరంభింపబడిన పరిషత్తు చాల ఒడుదుడు కులలో పనిచేయవలసివచ్చినది. అడుగడుగున ప్రభుత్వ నిరంకుశ శాస నములు, పరిషత్తుకృషికి అవరోధములు కలిగించుచుండెను. గ్రామాలలో రాత్రి పాఠశాలలు, పరిషత్తు పరీక్షా కేంద్రములు నడపుచున్న కార్యకర్త లను పోలీసువారు అనుమానదృష్టితో చూచుచు బెదరించుచుండిరి. ఈ అన్నిటిని అధిగమించి పనిచేయవలసి యుండినది.

పరిషత్తు ప్రథమాధ్యక్షులుగా ఎన్నుకోబడిన లోకనంది శంకర నారాయణరావుగారు ఉద్యోగమువలన స్థలాంతరము వెళ్ళవలసి వచ్చి నందున వారు రాజీనామా ఇచ్చిరి. వారిస్థానములో సురవరం ప్రతాపరెడ్డి గారు ఎన్నుకోబడినారు. సహాయ కార్యదర్శి శ్రీ బూర్గుల రంగనాథ

రావుగారు తమపదవిని వదలుకొనగా ఆస్థానమున కందాళ వెంకట నరసింహాచార్యులుగారు ఎన్నుకోబడిరి. ఎన్ని ప్రతిబంధకము లుండినను పరిషత్తు క్రమక్రమముగా ప్రజాభిమానముతో శాఖోపశాఖలుగ విస్తరించుచుండెను. పరిషత్తు వార్షికోత్సవ సభలను నగరములోగాక జిల్లాలలో ఉన్నతస్థాయిలో జరుపునట్లు నిర్ణయింపబడినది.

ద్వితీయమహాసభ – ఓరుగల్లు

తెలంగాణమునందు చైతన్య విలసితమైన వరంగల్లు నగరములో పరిషత్తు ద్వితీయమహాసభలు 28-29-30 డిసెంబరు 1944 తేదీలలో వైభవోపేతముగా జరిగినవి. (శ్రీ) ఉదయరాజు రాజేశ్వరరావుగారు ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులుగా, (శ్రీ) కాళోజి నారాయణరావుగారు కార్యదర్శిగా ఉండిరి. మహాసభను రాజాబహద్దర్ కొత్వాల్ వెంకట్రామారెడ్డిగారు ప్రారంభించిరి. (శ్రీ) సురవరం ప్రతాపరెడ్డిగారు అధ్యక్షత వహించిరి. 29 వ తేది ఓరుగల్లుకోటలో కవిసమ్మేళనమునకు దుండగులు అవరోధము కలిగించినను స్థానిక కార్యకర్తల పట్టుదలవల్ల నిరంతరాయముగ కొనసాగినది. (శ్రీ) ముసిపట్ల పట్టాభిరామరావుగారు అధ్యక్షత వహించిరి. పరిషత్తు పరీక్షలో నెగ్గిన విద్యార్థులకు (శ్రీ) బూర్గుల రామకృష్ణారావుగారు స్నాతకోపన్యాసముచేసి విజయపత్రము లిచ్చిరి.

ఈ మహాసభ తెలుగువారిలో నూతనోత్తేజమును కలిగించినది. ఈ సభల సమయమునందే పరిషత్తు నియమావళి మార్పుచెంది కార్యక్రమము విస్తరింపబడినది. పరిషత్తునకు ఒక "ముద్ర" ఆవిష్కరింపబడినది. నూత్ననియమావళిలో పరిషత్తు ఉద్దేశ-సాధనము లిట్లు నిర్ణయింపబడినవి

ఉద్దేశములు :

(అ) ఆంధ్ర సంస్కృతి సారస్వతముల సర్వతోముఖ వికాసమునకై కృషిసలుపుట.

(ఆ) ప్రజలలో నిరక్షరాస్యతను నిర్మూలించి మాతృభాషద్వారా విద్యావ్యాప్తి గావించుట.

సాధనములు :

(1) సభలు-సమ్మేళనములు జరుపుట.

(2) ప్రాచీన సారస్వతమును, తత్సంబంధ విశేషములను సేకరించి ప్రకటించుట

(3) పారిభాషిక, మాండలిక కోశములను సిద్ధముచేయుట.

(4) ఇతర సంస్థల తోడ్పాటుతో సాహిత్యాభివృద్ధికి కృషిచేయుట.

(5) తెలుగులో పరీక్షలు జరుపుట.

(6) రచయితలను ప్రోత్సహించుట.

(7) అనుబంధశాఖలను స్థాపించుట.

(8) ఉత్తమ గ్రంథములను ప్రకటించుట.

ఓరుగంటి సభల తరువాత పరిషత్తు రాష్ట్రములో విశేషవ్యాప్తి నందెను. ఆ సంవత్సరమునకు కీ. శే. సురవరం ప్రతాపరెడ్డిగారు అధ్యక్షులుగా కీ. శే. బిదురు వేంకట శేషయ్యగారు ప్రధాన కార్యదర్శిగా నూతన కార్యవర్గము ఎన్నుకోబడినది. అనేక విషయములపై ముఖ్య తీర్మానములు చేయబడినవి.

ప్రచురణలు

పరిషత్తు పక్షమున ప్రకటింపబడు ఉత్తమగ్రంథములు. ప్రజా సారస్వతము, బాలసారస్వతము, పండిత సారస్వతము అను మూడు విధములుగా ఉండవలెనని నిర్ణయింపబడెను. 1944 లో శ్రీ ఖండవల్లి బాలేందుశేఖరముగారిచే వ్రాయించబడిన "ఆంధ్రులచరిత్ర" శ్రీ సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారిచే వ్రాయించబడిన "కావ్యాలంకార సంగ్రహాము" లు ప్రకటింపబడినవి. కొన్ని శాఖలుగూడ

ప్రచురణ కార్యమును చేపట్టినవి. 1946 లో నల్లగొండశాఖ పక్షమున "తొలిసంజ" అను ఖండకావ్య సంపుటి, అలంపురముశాఖ పక్షమున "అలంపూరు శిథిలములు" అను గ్రంథములు ప్రకటితములయ్యెను.

తృతీయమహాసభ – నల్లగొండ

1945 డిసెంబరు నెలలో పరిషత్తు తృతీయ మహాసభలు జరుపుటకు నిశ్చయింపబడెను. శ్రీ బోయినేపల్లి వెంకట్రామారావుగారు ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులుగా, శ్రీ కందినేపల్లి వెంకట్రామారావుగారు కార్యదర్శిగా ఆహ్వానసంఘమేర్పడెను. అప్పటి నిజాం ప్రభుత్వ ఆరోగ్య మంత్రి శ్రీమాన్ ఆరావముదు అయ్యంగారు సభలను ప్రారంభించుటకు అంగీకరించిరి. కాని నల్లగొండజిల్లా కలెక్టరు పక్షపాతబుద్ధితో సభలు జరుపుకొనుటకు అనుమతి నొసగనందున సభలు ఆగిపోయెను. తరువాత భగీరథప్రయత్నమువలన తృతీయమహాసభలు నల్లగొండలో 15-16-17 మార్చి 1946 లో జరుపుకొనుటకు కలెక్టరు అనుమతి లభించెను. ఆ సభలను ప్రారంభించుటకు రాజాబహద్దరు కొత్వాల్ వెంకట్రామా రెడ్డిగారు విచ్చేసిరి. శ్రీ లోకనంది శంకర నారాయణరావుగారు సభాధ్యక్షత వహించిరి. మహాసభల అనంతరము శ్రీ సురవరం ప్రతాప రెడ్డిగారు అధ్యక్షులుగా శ్రీ బిదురు వెంకటశేషయ్యగారు కార్యదర్శిగా మరల వెనుకటి కార్యవర్గమే ఎక్కువ మార్పులు లేకుండ ఎన్నుకో బడినది.

జిల్లా మహాసభలు

పరిషత్తు వార్షికోత్సవములుగాక గొప్పగా జిల్లామహాసభలుగూడ జరిపించబడినవి.

౧. *ఆదిలాబాదుజిల్లా మహాసభ మంచిర్యాల :* 1-2-1946 తేదిన మంచిర్యాలలో ఆదిలాబాదు జిల్లామహాసభలు జరిగినవి.

శ్రీ రాజా మురళీ మనోహరరావుగారు (నస్పూరు) అధ్యక్షులుగా, శ్రీ K. V. కేశవులు కార్యదర్శిగా ఆహ్వానసంఘ మేర్పడి చక్కని ఏర్పాట్లు చేసినది. శ్రీ సురవరం ప్రతాప రెడ్డిగారు అధ్యక్షులుగా ఉండిరి. ఈ మహాసభల సందర్భములో శ్రీ వానమామలై వరదాచార్యులుగారికి సన్మానము జరుపబడెను.

౨. *మహబూబ్‌నగరంజిల్లా మహాసభలు-క్యాతూరు :* అలంపూరు తాలూకా క్యాతూరు గ్రామములో 26 వ ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ మహాసభలు జరుగుచున్నప్పుడు 2-3-1946 తేదీన మహబూబ్‌నగరంజిల్లా పరిషన్మహాసభలు జరిగినవి. శ్రీ సురవరం రంగారెడ్డిగారు అధ్యక్షులుగా శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మ కార్యదర్శిగా ఆహ్వానసంఘ మేర్పడెను. మహాకవి శ్రీ గడియారం వెంకటశేషశాస్త్రిగారు సభను ప్రారంభించిరి. శ్రీ అనుముల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు అధ్యక్షత వహించిరి. శ్రీ గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావు, శ్రీ మారేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రి ప్రభృతులు ఉపన్యసించిరి.

౩. *వరంగల్లుజిల్లా మహాసభలు-ఖమ్మము :* 14-15 జూన్ 1946 తేదీలందు ఖమ్మంమెట్టులో వరంగల్లుజిల్లా మహాసభలు జరుపబడినవి. శ్రీ పసుమర్తి వెంకటసుబ్బయ్యగారు అధ్యక్షులుగా, శ్రీ తాళ్ళూరి రామానుజస్వామిగారు, శ్రీ ఇటికాల నీలకంఠరావుగారు కార్యదర్శులుగా ఆహ్వానసంఘ మేర్పడెను. శ్రీ కొమరగిరి నారాయణరావుగారు సభను ప్రారంభించిరి. శ్రీ కొండపల్లి శ్రీనివాసరావుగారు అధ్యక్షత వహించిరి. శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావు, శ్రీ గార్లపాటి రాఘవరెడ్డి ప్రభృతులు ఉపన్యసించిరి. ఈ సభల సందర్భములో శ్రీ కాళోజి నారాయణరావుగారిని ఘనముగా సన్మానించిరి.

౭. నల్లగొండజిల్లా మహాసభలు-నల్లగొండ : స్థానిక రామకృష్ణ వసతి గృహములో 5-11-46 తేదీన నల్లగొండజిల్లా సారస్వత మహాసభలు జరిగినవి. శ్రీ పొట్లపల్లి రామారావుగారు సభాధ్యక్షత వహించిరి. జిల్లాలోని 25 గురు కవిపండితులు పాల్గొనిరి.

పరిషత్తు సహాయకులు

పరిషత్తు కృషిని ప్రశంసించుచు వనపర్తి రాజబంధువులయిన శ్రీ రాజారామదేవరావుగారు పరిషత్తునకు 500/- రూ. విరాళము నొసగి ప్రారంభదశలో చాల సహాయముచేసిరి.

పరిషత్తు ప్రాథమిక-మాధ్యమిక-ప్రవేశపరీక్షలలో ప్రథములుగా ఉత్తీర్ణులైన ముగ్గురు విద్యార్థులకు రజతపతకము లిచ్చుటకై శ్రీ లోకనంది సాంబశివరావుగారు ఉదారవిరాళము నొసగిరి.

1946 లో శ్రీ రాజామురళీమనోహరరావుగారు పరిషత్తునకు 'తెలుగుటైపురైటరు' ను విరాళముగా ఇచ్చిరి. ఆ యంత్రమే నేటి వరకును చక్కగా పనిచేయుచున్నది.

నల్లగొండలో తృతీయ మహాసభలు జరిగిన తరువాత రాష్ట్రములో "ఇత్తెహాదుల్ ముసల్మీన్" సంస్థ కార్యక్రమాలు తీవ్రరూపము దాల్చ దొడగినవి. పరిషత్తు కృషివలన దేశప్రజలలో విజృంభించుచున్న చైతన్యము ప్రభుత్వ దృష్టికి వచ్చినది. పరిషత్తు కార్యకలాపాలకు 'గోలకొండ పత్రిక' 'తెలంగాణా' 'మీజాన్' పత్రికలు ప్రాధాన్యము నొసగి చాల తోడ్పడినవి. గుండాలు పరిషత్తు కార్యకర్తలను దౌష్ట్యములకు గురిచేయుచుండిరి. పరిషత్తు తన కార్యక్రమాలను కొనసాగించుటకు వీలులేని పరిస్థితులు కల్పించబడుచుండెను. రాజకీయ పరిస్థితులు ప్రజలలో భయాందోళనలను కలిగించుచుండెను. అందువలన తాత్కాలికముగా పరిషత్తు కార్యక్రమాలు స్తబ్ధత వహించవలసివచ్చెను.

15

చతుర్థ మహాసభలు-మహబూబ్‌నగరం

పరిషత్తున కావరించిన స్తబ్ధతను పోగొట్టుటకై శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు మహబూబ్‌నగరం జిల్లాకలెక్టరుగా పనిచేయుచుండిన తమ మిత్రులు శ్రీ ఇల్లిందల రామచంద్రరావుగారి తోడ్పాటుతో మహబూబునగరమునందు 5-6-7 మార్చి 1947 తేదిలలో చతుర్థ మహాసభలు జరిపించుటకు ప్రయత్నించిరి. శ్రీ కోటసిద్ది లింగప్పగారు అధ్యక్షులుగా, శ్రీ పి. నరసింహారావుగారు కార్యదర్శిగా ఆహ్వానసంఘమేర్పడెను. శ్రీ ఇల్లిందల రామచంద్రరావుగారు సభను ప్రారంభించిరి. డా॥ కందాళ రంగాచార్యులుగారు సభాధ్యక్షత వహించిరి. శ్రీ బుఱ్ఱా వెంకటసుబ్బారాయుడు శ్రీ అడివిబాపిరాజు శ్రీ కేశవపంతుల నరసింహశాస్త్రి ప్రభృతులు ప్రసంగించిరి.

ఈ సభలు జరుగకుండ చేయుటకు స్థానిక మతదురహంకారులు చాల ప్రయత్నముచేసిరి గాని దైవానుగ్రహమున సభలు నిరంతరాయముగ జరిగినవి. ఆ సంవత్సరమునకు శ్రీ బుఱ్ఱా వెంకట సుబ్బారాయుడుగారు అధ్యక్షులుగా శ్రీ బిదురు వెంకటశేషయ్యగారు కార్యదర్శిగా నూతన కార్యవర్గము ఎన్నుకోబడెను.

15 ఆగష్టు 1947 తేదీన భారతదేశము స్వాతంత్ర్యము పొందగనే "ఇత్తెహాదుల్ ముసల్మీన్‌సంస్థ" కార్యకలాపాలు తీవ్రరూపమును దాల్చినవి. దేశములో రజాకార్ ఉద్యమము బయలుదేరి అరాజక పరిస్థితులను కల్పించినది. అట్టిస్థితిలో పరిషత్తు కార్యదర్శి శ్రీ బిదురు వెంకటశేషయ్యగారు రాష్ట్రమును వదలిపోయిరి. శ్రీ కాండూరి నరసింహాచార్యులుగారు పరిషత్తు రికార్డులను తమదగ్గర భద్రపరచిరి. ఈ కష్టకాలములో పరిషత్తును నామమాత్రముగా నిలుపుటయే దుర్ఘటముగా నుండెను.

శాఖలు

పరిషత్తు ప్రారంభమైనప్పటినుండి శ్రీ లోకనంది శంకరనారాయణ రావు, శ్రీ బిదురు వెంకటశేషయ్య, శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మ, శ్రీ కందాళ నరసింహాచార్యులుగారలు జిల్లాలలో పర్యటించి శాఖలను స్థాపించుటకు కృషిచేసిరి. వారి ప్రయత్నఫలితముగా క్రిందిశాఖలు వెలసినవి.

వరంగల్లుజిల్లా

1. *వరంగల్లుశాఖ* : 11-11-1943 తేదీన స్థాపించబడినది. అధ్యక్షులు శ్రీ భాస్కర లింగశాస్త్రిగారు, కార్యదర్శి శ్రీ కాశోజి నారాయణరావుగారు.

2. *ఖమ్మముశాఖ* : 15-9-1943 తేదీన స్థాపించబడినది. అధ్యక్షులు శ్రీ ఆకుల పూర్ణానందంగారు, కార్యదర్శులు శ్రీ దాశరథి కృష్ణమాచార్యులు, శ్రీ యల్లాప్రగడ కృష్ణమూర్తిగారు.

3. *జనగామశాఖ* : 25-11-43 తేదీన స్థాపితము. అధ్యక్షులు శ్రీ నోములలక్ష్మినారాయణగారు, కార్యదర్శి శ్రీ వడ్లమూడి కామేశ్వరరావుగారు.

మహబూబ్‌నగరంజిల్లా

1. *అలంపూరుశాఖ* : 8-12-1943 లో స్థాపించబడెను. అధ్యక్షులు శ్రీ గన్నమరాజు రామేశ్వరరావుగారు, కార్యదర్శి శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మ.

2. *మహబూబ్‌నగరంశాఖ* : 8-11-44 లో స్థాపితము. అధ్యక్షులు శ్రీ P. V. నరసింహారావుగారు, కార్యదర్శి శ్రీ ఎదిరె చెన్నకేశవులుగారు.

3. *గోపాలపేటశాఖ* : 1-1-45 లో స్థాపించబడినది. అధ్యక్షులు శ్రీ N. S. ఆచార్యగారు, కార్యదర్శి శ్రీ జూజాల వాసుదేవ శర్మగారు.

4. *గద్వాలశాఖ* : 17-2-45 తేదీన స్థాపితము. అధ్యక్షులు శ్రీ నంద్యాల అనంతరాఘవాచార్యులుగారు, కార్యదర్శి శ్రీ గొట్టుముక్కల కృష్ణమూర్తిగారు.

5. *వట్టెంశాఖ* : 1-7-46 లో స్థాపించబడినది. అధ్యక్షులు శ్రీ ఖండవల్లి నారాయణశాస్త్రిగారు, కార్యదర్శి శ్రీ పల్లెర్ల రామచంద్రశాస్త్రిగారు.

6. *నాగరకర్నూలుశాఖ* : 23-7-46 లో స్థాపితము. అధ్యక్షులు శ్రీ చిక్కేపల్లి రామచంద్రరావుగారు, కార్యదర్శి డి. రామ కృష్ణశర్మగారు.

7. *రఘుపతిపేటశాఖ* : 13-10-46 లో స్థాపితము. అధ్యక్షులు శ్రీ పురం ప్రతాపరెడ్డిగారు, కార్యదర్శి శ్రీ సురభి రామేశ్వర శాస్త్రిగారు.

నల్లగొండజిల్లా

1. *నల్లగొండశాఖ* : 13-7-44 లో స్థాపించబడినది. అధ్యక్షులు శ్రీ కె. వెంకటరామారావుగారు, కార్యదర్శి శ్రీ సుబ్బ రామయ్యగారు.

2. *సూర్యాపేటశాఖ* :

సికిందరాబాదుశాఖ : 19-11-44 లో స్థాపితము. అధ్యక్షులు శ్రీ సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు, కార్యదర్శి శ్రీ పిశుపాటికృష్ణమూర్తిగారు.

ఆదిలాబాదుజిల్లా

1. మంచిర్యాలశాఖ : 26-11-44 లో స్థాపితము. అధ్యక్షులు శ్రీ ఆకుల రామకృష్ణయ్యగారు, కార్యదర్శి శ్రీ M. దశరథం గారు.

కరీంనగరంజిల్లా

తోటపల్లిశాఖ : 1-10-43 లో స్థాపితము. అధ్యక్షులు శ్రీ తోట పల్లి రంగారావుగారు, కార్యదర్శి శ్రీ చిన్నకొండలరావుగారు.

३. పోలీసుచర్య తరువాత

దైవానుగ్రహమున 1948 లో హైదరాబాదుపై పోలీసుచర్య జరిగి నైజాం నిరంకుశపాలన అంతరించెను. తాత్కాలికముగా సైనిక ప్రభుత్వమేర్పడెను. పరిస్థితుల ప్రాబల్యమువలన అణగారియుండిన ప్రజా చైతన్యము ఒక్కసారిగా ఉప్పొంగినది. దేశీయులలో కలిగిన ఉత్సాహ ఫలితముగా పరిషత్తున కేర్పడిన స్తబ్ధస్థితి తొలగిపోయినది. మరల పరిషత్తు నుజ్జీవింపజేసి భాషాసేవ చేయుటకు యువకార్యకర్తల కవకాశము లభించెను.

శ్రీ కాండూరి నరసింహాచార్యులుగారినుండి శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారును, శ్రీ పులిజాల హనుమంతరావుగారును పరిషత్తు రికార్డును గ్రహించిరి. సక్రమముగా ఒక కార్యవర్గము ఏర్పడువరకు పరిషత్తు కార్యకలాపములు కొనసాగించుటకై ఒక ఉపసంఘము ఏర్పడెను. అందు శ్రీ మాదిరెడ్డి హనుమంతరావునాయుడు, శ్రీ మాడపాటి హనుమంతరావుపంతులు, శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావు, శ్రీ పులిజాల హనుమంతరావు, శ్రీ నూకల నరోత్తమరెడ్డిగారలు సభ్యులుగా ఉండిరి.

స్వేచ్ఛాపూరితమైన వాతావరణములో ఉడుకు రక్తము పొంగుచున్న యువనాయకత్వమున పరిషత్తు కార్యక్రమాలు ద్విగుణీకృతోత్సాహముతో ప్రారంభమైనవి. అంతవరకు తెలంగాణమువరకే పరిమితమైన పరిషత్తు కార్యకలాపాలు సకలాంధ్రదేశమున విస్తరించుటకు తొలిసారిగ అవకాశము లభించినది. హైదరాబాదు ప్రజలు నిరంకుశ మతపాక్షిక ప్రభుత్వ పరిపాలనమునుండి విముక్తి పొందిన తరువాత పరిషత్తు అయిదవ వార్షికోత్సవ మహాసభలు మహోన్నత స్థాయిలో తూప్రాన్ గ్రామమందు జరుపుటకు నిశ్చయింపబడెను. అయిదవ మహాసభలు తూప్రానులో

జరుగనున్నట్లు పత్రికా ప్రకటన వెలువడిన వెంటనే 14-11-48 తేదీనాటి గోలకొండ పత్రిక ఆ వార్తను పురస్కరించికొని క్రింది సంపాదకీయము ను వ్రాసినది. అది అప్పటి పరిస్థితులను వెల్లడించును.

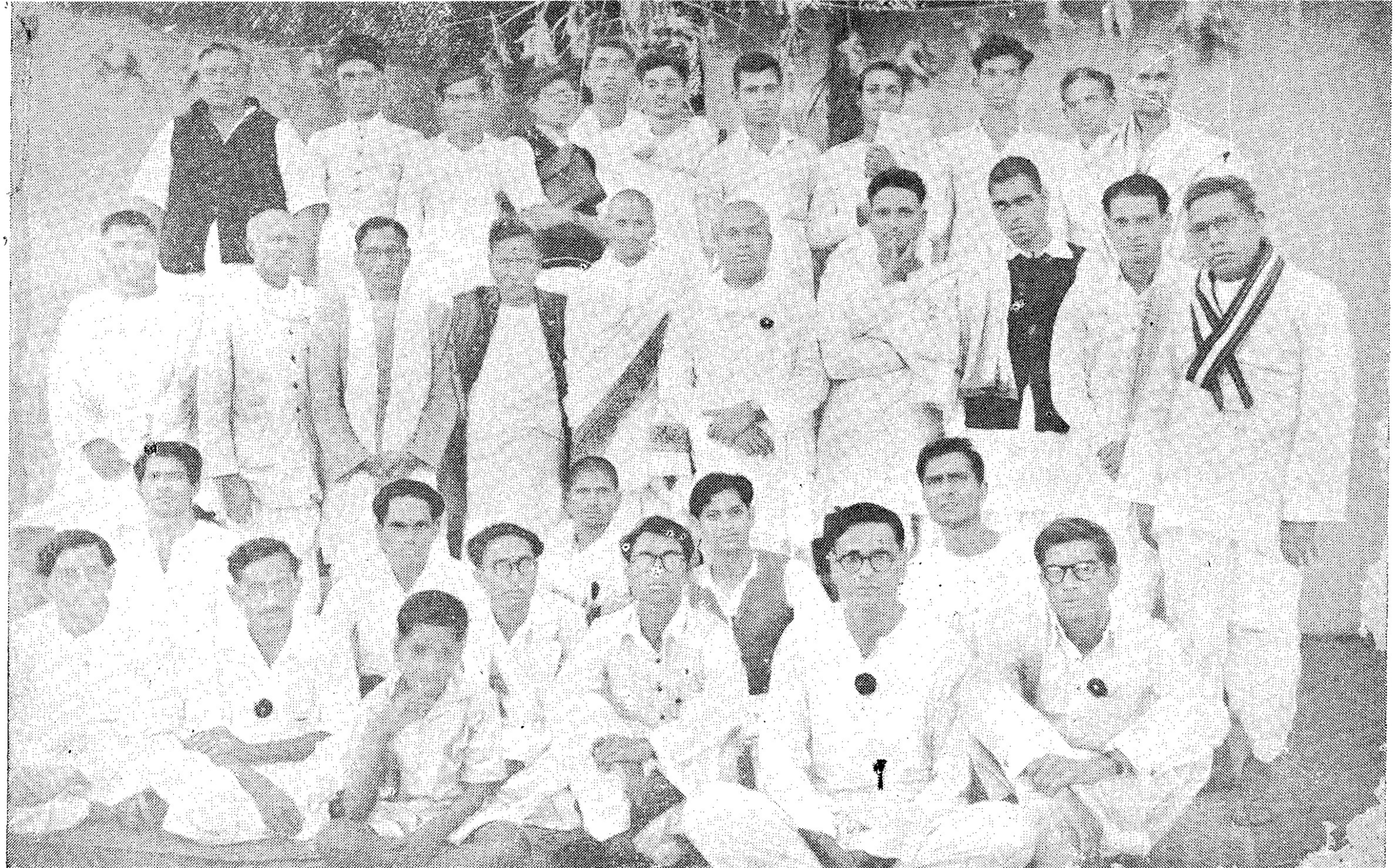
"16 నెలల అజ్ఞాతవాసము తరువాత ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్తు సభలు త్వరలో జరుగనున్నవనియు, తూపురానులో ఒక ఆహ్వాన సంఘ మేర్పాటు చేయబడినదనియు వచ్చినవార్త వీనులకు విందుచేసినది.

మనరాష్ట్రములో ఉర్దూప్రాబల్యమువలన తెలుగుభాషకు తీరని అపకారము జరిగినది. మనవారిలో కొందరు బంధువులతోడను, ఆప్తుల తోడను ఉర్దూభాషలోనే సంభాషణచేయు దౌర్భాగ్యముగూడ ప్రాప్తించి నది. అన్నదమ్ములు, తండ్రికొడుకులు, తమ గృహవ్యవహారములను గూర్చి ఉర్దూభాషలోనే ముచ్చటించుకొను దుర్గతి మనలో కొందరికి కలిగినది. మన గ్రామాలలోని పటేలు పట్వారీల పత్రవ్యవహారభాష ఉర్దూపద భూయిష్ఠమై పేరుకు మాత్రమే తెలుగుగాఉన్నది. కావున తెలంగాణములో ఆంధ్రభాషా ప్రచారము మిక్కిలి ఆవశ్యకమైయున్నది.

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించిన కొందరు యువకులు ముందంజవేసి పెద్దల ప్రోత్సాహముతో, పలుకుబడితో 'నిజాంరాష్ట్ర ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్తు' ను సుమారు ఆరు సంవత్సరాల క్రిందట స్థాపించిరి. పరిషత్తు కృషి ప్రశంసనీయము. అది ప్రజలలో వాఙ్మయ ప్రచారమును చక్కగా చేసినది.

గత సంవత్సరము జరిగిన అరాజక సంఘటనలు ప్రజాజీవితమును స్తంభింప జేసినందువలన పరిషద్బాలిక వనవాసమును, అజ్ఞాతవాసమును చేయవలసివచ్చినది. ఇన్నాళ్ళు ప్రజాహిత సంస్థలకు ఉండిన ప్రతిబంధకములు ఇకముందు ఉండవని చెప్పవచ్చును.

నేడు మన రాజకీయరంగము అన్నివిధాల పెనగులాటలలో కలుషితమై యున్నది. ప్రజాజీవనములోని కాలుష్యమును, కలుషములను

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు, అయిదవ వార్షికోత్సవము తూప్రాన్ - 1949

తొలగించుటకు సారస్వత సంస్థలు మహత్తర సాధనములు కాగలవు. పరిషత్తు ఈ మహాకార్యమును సాధింపగలదని ఆశించుచున్నాము.” ఈ సంపాదకీయము ఆ నాటి స్థితిగతులను కనులకు గట్టినట్లు చిత్రించినది. రాజకీయాలతో విసిగిపోయిన ప్రజానీకమునకు నిర్మల సారస్వతోద్యమము ఆదరపాత్రమగుటలో ఆశ్చర్యములేదు.

అయిదవ మహాసభలు - తూప్రాన్

4-5-6 ఫిబ్రవరి 1949 తేదీలలో హైదరాబాదుజిల్లా తూప్రాను గ్రామమునందు పరిషత్తు అయిదవ మహాసభలు గొప్పగా జరిగినవి. శ్రీ కొత్తూరు సీతయ్యగుప్తగారు అధ్యక్షులుగా శ్రీ రాయపరాజు వెంకటరామారావుగారు కార్యదర్శిగా ఏర్పడిన ఆహ్వానసంఘము చక్కని ఏర్పాట్లు చేసినది. శ్రీ రాజా రామేశ్వరరావుగారు (వనపర్తి) మహాసభలను ప్రారంభించిరి. శ్రీ ఇల్లిందల రామచంద్రరావుగారు అధ్యక్షులుగా సభలను నిర్వహించిరి. ఆ సభాకార్యక్రమాలలో రాష్ట్రీయులే కాక సుప్రసిద్ధ చరిత్ర పరిశోధకులు కీ. శే. మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ, శ్రీ మునిమాణిక్యము నరసింహారావుగారలు పాల్గొనిరి. ఈ సభలు పరిషత్తునకు నూతనోత్తేజమును కలిగించినవి. దేశీయులు వేలసంఖ్యలో పాల్గొనిరి. పరిషత్తు కార్యక్రమము ఒక మహోద్యమముగా రూపొందుటకు తగిన బీజావాపనము తూప్రాన్ సభలలో జరిగినదని చెప్పవచ్చును. పరిషత్తు కార్యక్షేత్రము విస్తృతమైనది.

6-2-49 తేదీన పరిషత్తు నియమావళి మరల కొంత సవరింపబడినది. ఆ సంవత్సరమునకు శ్రీ ఇల్లిందల రామచంద్రరావు అధ్యక్షులుగా శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగా ఉపాధ్యక్షులుగా శ్రీ పులిజాల హనుమంతరావుగారు కార్యదర్శిగానూతన కార్యవర్గము ఎన్నుకోబడెను.

శాఖలు

తెలంగాణమునందు మారుమూల పల్లెలలోకూడ పరిషత్తు శాఖలు ఏర్పడినవి. ప్రజలలో తెలుగుభాషపై ఆసక్తి పెరిగినది. మాతృభాషా ప్రచారము విరివిగా చేయబడినది. నిజాంప్రభుత్వము కృత్రిమముగ కల్పించిన అడ్డుగోడలు కూలిపోవుటవలన కార్యక్షేత్రము విస్తరించెను. పరిషత్తు నామమునందుండిన "నిజాంరాష్ట్ర" పదము తొలగింపబడి 'ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు' గా మారినది. రాయలసీమ, సర్కారు ప్రాంతములలోగూడ పరిషత్తుశాఖలు పరీక్షా కేంద్రములు నెలకొల్పబడినవి. ఆంధ్రదేశమునందేకాక పరిషత్తు శాఖలు బొంబాయి, షోలాపూరు, గుల్బర్గా, బీదరు, బెంగుళూరు, సేలము జిల్లాలవంటి రాష్ట్రేతర ప్రాంతములలోగూడ స్థాపించబడినవి. ఆ ప్రాంతాలలోని ప్రవాసాంధ్రులకు పరిషత్తుశాఖలు విశేషముగా సేవచేయు అవకాశము లభించెను. అన్ని ప్రాంతాలలో దాదాపు 198 శాఖలు స్థాపింపబడినవి.

ఆరవ మహాసభ - మంచిర్యాల

తూపురాన్ సభల తరువాత పరిషత్తు సకలాంధ్రదేశమున వ్యాప్తి గాంచినందున ఆరవ మహాసభలను పెద్దఎత్తులో జరుపుటకు ఏర్పాట్లు చేయబడినవి.

19-20-21 ఏప్రెల్ 1950 తేదీలలో ఆదిలాబాదుజిల్లా మంచిర్యాలగ్రామమునందు పరిషత్తు ఆరవ వార్షికోత్సవ సభలు జరిగినవి. రాజా మురళీమనోహరరావుగారు అధ్యక్షులుగా శ్రీ కె. వి. కేశవులుగారు కార్యదర్శిగా ఏర్పడిన ఆహ్వానసంఘమువారు ఈ మహాసభలకు చక్కని సౌకర్యములు కలిగించి పరిషత్తు ప్రచారము నినుమడింపజేసిరి. సభలను శ్రీ నార్ల వెంకటేశ్వరరావుగారు (ఆంధ్రప్రభ) ప్రారంభించిరి. శ్రీ ఇల్లిందల రామచంద్రరావుగారు అధ్యక్షత వహించిరి. ఈ సభలలో సుప్రసిద్ధ కవిపండితులు పాల్గొన్నారు. డా॥ చిలుకూరు నారాయణరావు,

డా॥ గిడుగు సీతాపతి, శ్రీ సురవరం ప్రతాపరెడ్డిగారలు ప్రసంగించిరి. విద్వద్వరేణ్యులు శ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారు స్నాతకోపన్యాసము నొసగి పరిషత్తు పరీక్షలలో నెగ్గిన అభ్యర్థులకు విజయపత్రము లిచ్చి ఆశీర్వదించిరి. ఆ సంవత్సరమునకు శ్రీ పర్సా వెంకటేశ్వరరావుగారు అధ్యక్షులుగా, శ్రీ పులిజాల హనుమంతరావుగారు కార్యదర్శిగా నూత్న కార్యవర్గము ఎన్నుకోబడినది. ఈ ఎన్నికల తరువాత పరిషత్తు కొన్ని చిక్కుల నెదుర్కొని దైవానుగ్రహమున వాని నధిగమించ గలిగెను.

పరీక్షలు

అంతవరకు పరిషత్తు నడపుచుండిన ప్రాథమిక మాధ్యమిక ప్రవేశ పరీక్షలతోబాటు ఉన్నతస్థాయిలో విశారద-పూర్వభాగ, ఉత్తరభాగ పరీక్షల పాఠ్యప్రణాళిక సిద్ధము చేయబడెను. 1951 మార్చి నెలలో విశారద పూర్వభాగ పరీక్ష ఒక హైదరాబాదు కేంద్రములో ప్రారంభింప బడినది. 1952 మేనెలలో ఉత్తరభాగపరీక్ష జరుపబడినది.

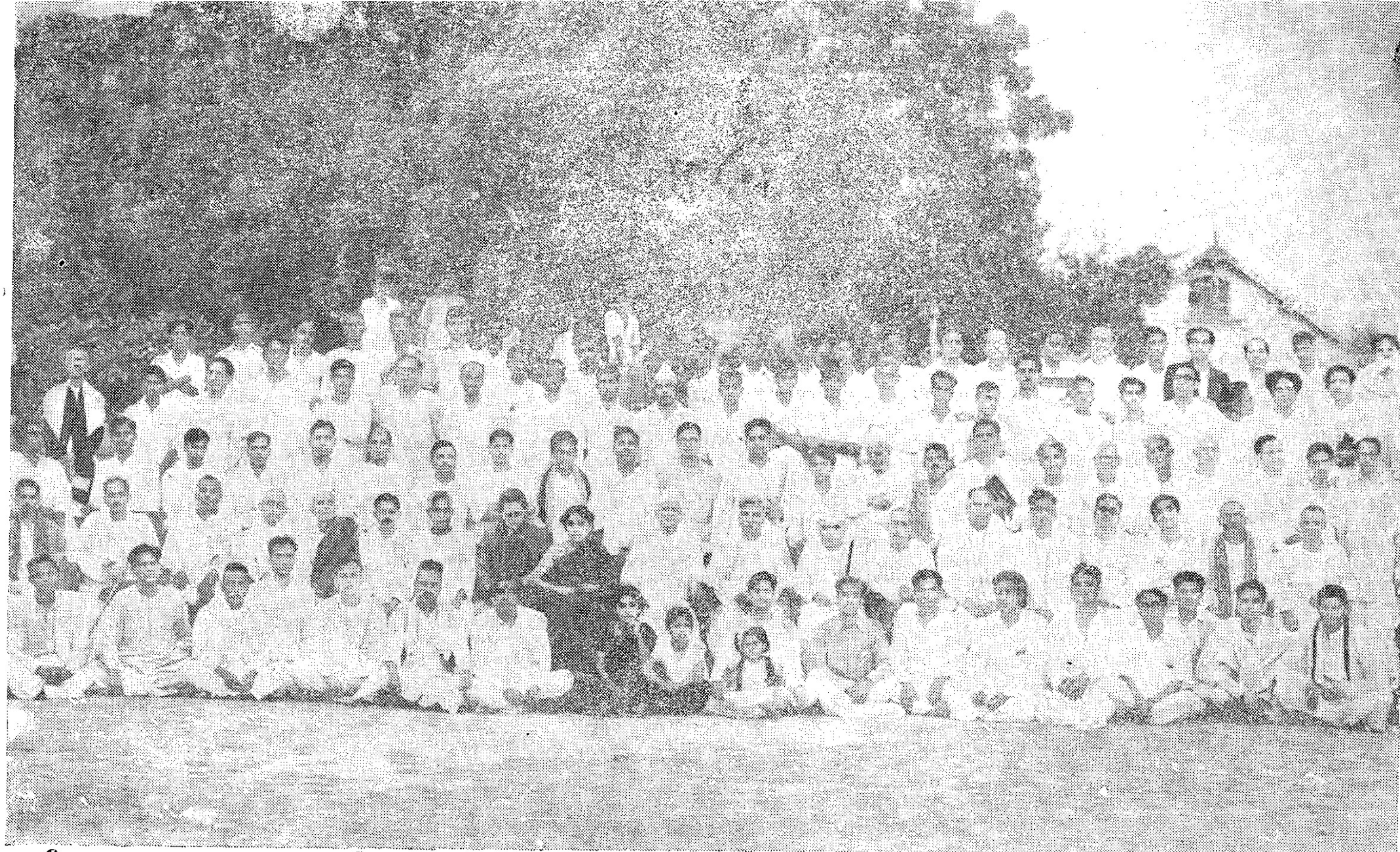
పరిషత్తు ప్రాథమిక పరీక్ష ఎలిమెంటరీ స్థాయిలో, మాధ్యమిక పరీక్ష మిడిల్ స్థాయిలో, ప్రవేశపరీక్ష మెట్రిక్‌స్థాయిలో ఉండునట్లు ప్రణాళికసిద్ధము చేయబడినది. ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమునకు అనుగుణ్యముగా వయోజన వోటింగుపద్ధతి రానున్నదని గ్రహించి పల్లెప్రజలలో చక్కని ప్రబోధము కలిగించుటకై పరీక్షలను సంవత్సరములో రెండు సార్లు జరుపునట్లు నిర్ణయింపబడెను. పరీక్షా కేంద్రములు ఆదిలాబాదు నుండి శ్రీకాకుళముజిల్లా దక్షిణమున చిత్తూరు మండలము వరకుగల సకలాంధ్రదేశముననను, బొంబాయి, మదరాసు, బెంగుళూరువంటి రాష్ట్రేతర భాగములలోను విరివిగా పరీక్షా కేంద్రములు వెలసినవి. ప్రతి సంవత్సరము పరిషత్తు పరీక్షలలో దాదాపు 4-5 వేలకు తక్కువలేకుండ అభ్యర్థులు స్త్రీ పురుష వయోవిచక్షణలేక పాల్గొన్నారు. దాదాపు 187 పరీక్షా కేంద్రములలో పరీక్షలు నిర్వహింపబడినవి. బాపట్లశాఖ కార్య

కర్తల కృషిఫలితముగా స్థానికులైన శ్రీ నెమ్మాని శేషమ్మగారు తమ భర్త జ్ఞాపకార్థము ప్రతిసంవత్సరము విశారద ఉత్తర భాగపరీక్షలో సర్వ ప్రథముడుగా నెగ్గిన విద్యార్థికి సముచిత బహుమతి ఇచ్చునట్లు ౧౧౧౬ రూప్యములు విరాళమిచ్చిరి.

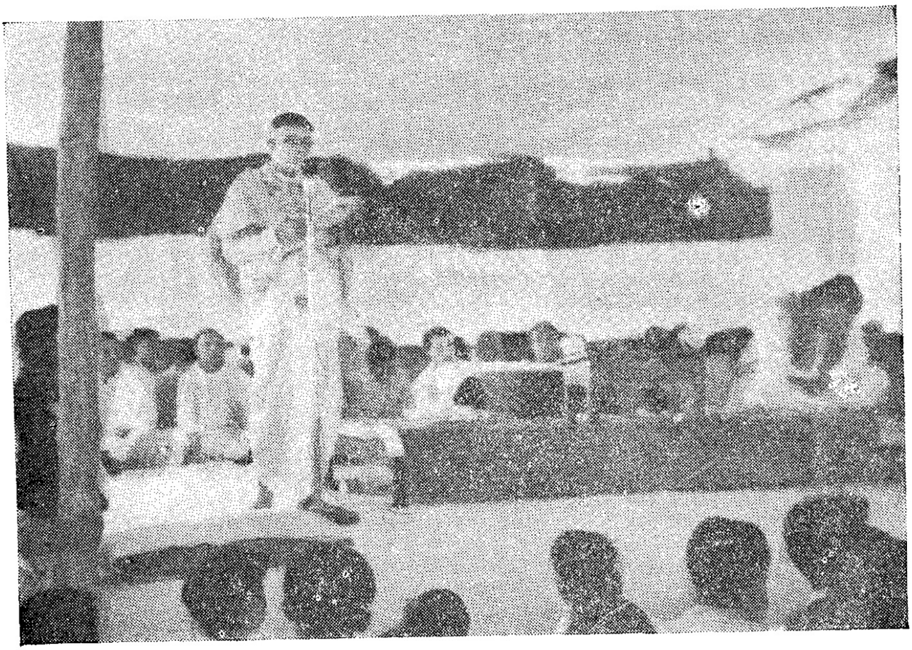
భగీరథ ప్రయత్నమువలన అప్పటి హైదరాబాదు ప్రభుత్వము ప్రవేశపరీక్షను కొన్ని షరతులతో ఆమోదించెను. దాని ఫలితముగా ప్రవేశపరీక్షలో ఉత్తీర్ణులైనవారు ప్రభుత్వ ప్రాథమిక పాఠశాలలలో తెలుగు ఉపాధ్యాయులుగా నియుక్తులు కాగలిగిరి. దీర్ఘదృష్టితో పరిషత్తు నిర్వహించిన పరీక్షల ఫలితముగా పోలీసుచర్య జరిగిన వెంటనే రాష్ట్రములో ప్రజాప్రభుత్వము స్థాపించిన తెలుగు ప్రాథమిక పాఠశాలలకు తెలుగు బోధించు ఉపాధ్యాయుల కొరత లేకుండపోయినది. తరువాత విశారద పరీక్షగూడ ప్రభుత్వామోదము పొందెను.

ప్రచారకులు

పరిషత్తు ప్రచారమునకై ప్రత్యేకముగా ప్రచారకులు నియోగింపబడి జిల్లాలలో పనిచేసిరి. శ్రీ ఆకెళ్ళ సుబ్రహ్మణ్యంగారు కరీంనగరం, నిజామాబాదు జిల్లాలలోను, శ్రీ గొట్టుముక్కల కృష్ణమూర్తి గారు నల్లగొండ జిల్లాలోను శ్రీ దేవీప్రసాదుగారు మెదకుజిల్లాలోను, శ్రీ ఎదిరె చెన్నకేశవులు, శ్రీ P. V. నరసింహారావు శ్రీ పల్లెర్ల జానకిరామశర్మగారలు మహబూబ్‌నగరం జిల్లాలోను, శ్రీ నంబూరి సుబ్బరాజు, శ్రీ T. కుమారస్వామిగారు వరంగల్లు జిల్లాలోను ప్రచారముచేసిరి. ఈ ప్రచారకుల కృషివలన తెలంగాణమున భాషా విషయములో చాల వెనుకబడియున్న నిజామాబాదు, ఆదిలాబాదు, మహబూబ్‌నగరం జిల్లాలలో చక్కని చైతన్యము గలిగినది. నిజామాబాదు జిల్లాలో ఎందరో కార్యకర్తలు సృష్టింపబడినారు. 1952-నవంబరు 15 తేదీన నిజామాబాదు జిల్లాపరిషత్తు మహాసభలు జరిగినవి. ఆహ్వాన

స్వర్గీయ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిగారికి విజయవాడలో ఆస్థానకవి పట్టము యిచ్చిన సందర్భమున
ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు యేర్పాటుచేసిన కవిపండిత సభ - 1950

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు - ఆరవవార్షికోత్సవము

మంచిర్యాల - 1950

సంఘాధ్యక్షులు శ్రీ T. V. నరసింగరావుగారు చక్కని ఏర్పాట్లు చేయించినారు. ఆ సభలను శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు ప్రారంభించిరి. శ్రీ చౌటుపల్లి హనుమంతరెడ్డిగారు అధ్యక్షత వహించిరి. ఈ సభల ప్రభావము జిల్లాలో గొప్ప పరిణామము కలిగించినది.

వయోజన విద్యాప్రచారము

పరిషత్తు లక్ష్యములలో నిరక్షరాస్యతా నిర్మూలనము ముఖ్యమైనది. తెలుగు పరీక్షలతోపాటు వయోజన విద్యావ్యాప్తికిగూడ పరిషత్తు కృషి చేసినది. 1950 సంవత్సరమున జబ్బలూర్పురులో జరిగిన "వయోజన విద్యాసదస్సు" లో పరిషత్తు ప్రతినిధులు పాల్గొని ఆ విషయము నాకళించి కొనివచ్చిరి. 1950 సం॥ జూన్ 15 తేదీనుండి 30 తేదీవరకు పరిషత్తు పక్షమున హైదరాబాదులో "వయోజనవిద్యా శిక్షణ కేంద్రము" నిర్వహింపబడెను. ఈ కేంద్రమునకు ప్రిన్సిపాలుగా సుప్రసిద్ధ వయోజన విద్యావేత్తలు శ్రీ గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావుగారును ప్రధాన నిర్వాహకులుగా శ్రీ పాతూరి నాగభూషణముగారును పనిచేసిరి. ఈ కేంద్రమును ప్రధానన్యాయమూర్తి శ్రీ R. S. నాయక్‌గారు ప్రారంభించిరి. తెలుగు దేశమునందలి అన్నిమండలములనుండి 110 మంది విద్యార్థులు పాల్గొని శిక్షణ పొందినారు. చివరన అప్పటి విద్యాశాఖ డైరెక్టరు శ్రీ T. సూర్యనారాయణరావుగారు అధ్యక్షత వహింపగా డా॥ R. V. రావుగారు స్నాతకోపన్యాసము చేసిరి. విజయపత్రము లొసగబడెను. 1951 ఫిబ్రవరి 17 తేదీనుండి 21 తేదీవరకు పరిషత్తు పక్షమున తెలంగాణము నందంతటను వయోజన విద్యావారము సమర్థవంతముగా జరుపబడినది.

తరువాత ప్రభుత్వ సహకారముతో పరిషత్తు హైదరాబాదు నగరమున 11 సాంఘిక విద్యాకేంద్రములను తెలంగాణా జిల్లాలలో 64 వయోజన రాత్రి పాఠశాలలను నడపినది. సింగరేణి బొగ్గుగనుల కార్మి

కుల కొరకై కొత్తగూడెము, ఇల్లెందు, బెల్లంపల్లి మొదలైన ప్రాంతాలలో 16 వయోజన పాఠశాలలు నిర్వహింపబడినవి. వేలసంఖ్యలో వయోజనులు పాల్గొని అక్షరాస్యులగుటయేగాక పరిషత్తు పరీక్షలలో ఉత్తీర్ణులైనారు.

గ్రంథాలయోద్యమము

పరిషత్తు గ్రంథాలయోద్యమ వ్యాప్తికి బలమైన చేయూత నిచ్చినది. 1952 సంవత్సరమున అఖిలభారత గ్రంథాలయ మహాసభలు హైదరాబాదులో జరిగినపుడు పరిషత్తు అధ్యక్ష కార్యదర్శులు ఆహ్వాన సంఘ కార్యదర్శులై ఆ సభలను ప్రశంసనీయముగా జరిపించిరి.

అప్పటి విద్యాశాఖ డైరెక్టరు శ్రీ పగిడి సేతు మాధవరావుగారు రాష్ట్రములో నిర్వహించిన ప్రాథమిక పాఠశాలా గ్రంథాలయోద్యమమునకు పూర్తిగా పరిషత్తే సహకరించి రెండులక్షల బాలసాహిత్య గ్రంథములను సేకరించి ఇచ్చినది.

సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు

పరిషత్తు రాష్ట్రమునందలి అనేక సాహిత్య సంస్థలతో వివిధ వైజ్ఞానిక కార్యక్రమాలతో పూర్తిగా సహకరించుచున్నది. కీర్తిశేషులైన చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిగారికి ఆస్థానకవి పట్టప్రధాన మహోత్సవము విజయవాడలో జరిపినపుడు పరిషత్తు ప్రతినిధులు పాల్గొని శ్రీ వారిని రజతకమలముతో సత్కరించి తమ భక్తిని వెల్లడించినారు. 1950 నవంబరులో మహారాష్ట్ర కర్ణాటక ఆంధ్రసాహిత్య సంస్థలు పరస్పర సహకారముతో హైదరాబాదు నగరమున సంస్కృతి సంగమోత్సవము జరిపినపుడు పరిషత్తు ప్రధానపాత్ర వహించినది. అఖిల భారత సంస్కృతి మహాసభ 1951 మార్చిలో ఢిల్లీ నగరమున జరిగినపుడు పరిషత్తు కార్యదర్శి ఆ మహాసభా ప్రతినిధిగా వెళ్ళెను.

హైదరాబాదు నగరమున కళాశాల లన్నియుకలసి ఆంధ్రాభ్యుదయోత్సవములు జరుపు విద్యార్థులను ప్రోత్సహించి పరిషత్తు సముచిత సహాయము చేసినది. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయములో ఆంధ్రాభ్యుదయోత్సవములు తొలిసారిగా జరుపుటకు పరిషత్తు భాగస్వామిగా ఉండెను.

రాయలసీమ, సర్కారు ప్రాంతములనుండి అప్పుడప్పుడు ప్రముఖనాయకులు హైదరాబాదు విచ్చేసినపుడు వారికి యిక్కడివారితో పరిచయము కలిగించుటకు పరిషత్తు పరిచయ గోష్ఠుల నేర్పాటు చేయుచుండెను. సాహిత్య సాంస్కృతిక సంస్థలద్వారా ఆంధ్రుల సమైక్యతకు పరిషత్తు చేయవలసినంత కృషిచేసినది.

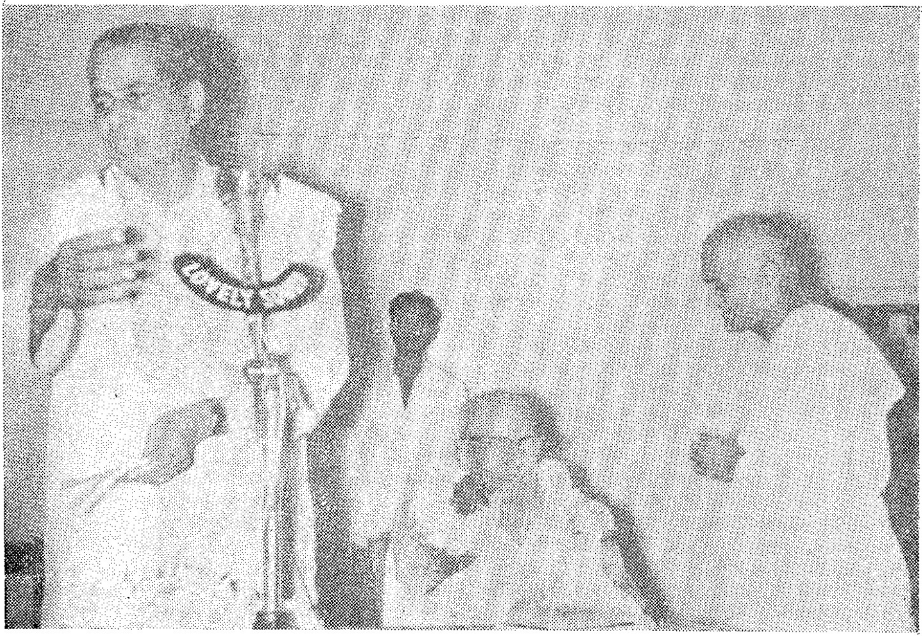
స్తబ్ధత వహించిన లక్ష్మణరాయ పరిశోధక మండలి కార్యక్రమాలు మరల కొనసాగుటకు పరిషత్తు తోడ్పడినది. తెలంగాణా గ్రంథాలయ సంఘమునకు కార్యాలయ వసతి కల్పించినది. హైదరాబాదులోని హిందీ, ఉరుదూభాషా సంస్థలతో స్నేహసంబంధాలు కలిగియున్నది. తెలుగులిపి సంస్కరణ కార్యాలయమునకు పరిషత్తు కేంద్రమైనది. అఖిలభారత తెలుగు రచయితల సమావేశమునకు పరిషత్తు సహకరించినది. యువభారతి కార్యకలాపాలకు పరిషత్తు తోడ్పడినది.

రాష్ట్రములో అనేక సారస్వత సభలు జరిపి ఉత్తమ కవిపండితుల నాహ్వానించి సన్మానములు చేసినది. శ్రీ మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ, శ్రీ మునిమాణిక్యం నరసింహారావు, శ్రీ పింగళి లక్ష్మీకాంతం, డా॥ నేలటూరి వెంకటరమణయ్య, శ్రీ గడియారం వెంకటశేషశాస్త్రి, శ్రీ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు, శ్రీ వేదాల తిరువేంగళాచార్యులు, శ్రీ తల్లావఝుల శివశంకరస్వామి, శ్రీ విశ్వనాధ సత్యనారాయణ, శ్రీ నండూరి బంగారయ్య, డా॥ పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచార్యులు, శ్రీ వెంపరాల సూర్యనారాయణశాస్త్రి, శ్రీ కేశవపంతుల నరసింహశాస్త్రి, శ్రీ కురుగంటి సీతారామయ్య వంటి విద్వాంసుల నాహ్వానించి వారిచే సాహిత్య-చారిత్రక, వైజ్ఞానికోపన్యాసము లిప్పించబడినవి.

సాహిత్యముతోబాటు ఇతర కళలనుగూడ ప్రచారము గావించుటకు పరిషత్తు కృషిసల్పినది. వార్షికోత్సవ సమయములందు లలితకళా ప్రదర్శనమును, ఉపన్యాసములు ఏర్పాట్లు చేయబడుచుండెను. 1952 అక్టోబరులో శ్రీ నటరాజ రామకృష్ణగారిని ఆహ్వానించి హైదరాబాదు నగరమున పలుచోట్ల నాట్యకళా ప్రదర్శనములు తత్సంబంధమైన ఉపన్యాసములు జరిపించనైనవి. శ్రీ కొండపల్లి శేషగిరిరావు చిత్రకళా ప్రదర్శనలను రెండింటిని శ్రీ కె. రాజయ్యగారి చిత్రకళా ప్రదర్శనమును ఒక దానిని పరిషత్తు నిర్వహించినది. టాగోరు శతజయంతి ఉత్సవాలను, గురుజాడ అప్పారావు శతజయంతి ఉత్సవాలను నిర్వహించుటకు పరిషత్తు ప్రధానపాత్ర వహించినది.

పరిషత్తు సాధించిన విజయాలు

తూపురాన్ సభలపుడు హైదరాబాదు రాష్ట్రములోని విద్యావిధానము మారవలెననియు, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయములో ప్రాంతీయ భాషలకు అర్హస్థానము కల్పించబడవలెననియు, ప్రాచ్య విద్యాపట్టములు పొందిన పండితులకు విశ్వవిద్యాలయ పట్టభద్రులతో సమాన వేతనముల నీయవలెననియు, హైస్కూలు తరగతులలోగూడ మాతృభాషలద్వారా విద్యాబోధన జరుగవలెననియు తీర్మానములు చేయబడియుండెను. వాటిని ఆచరణకు తెప్పించుటకై తగిన కార్యవిధానమును రూపొందించుటకు పరిషత్తు ఒక ఉపసంఘము నేర్పరచెను. అందు ఆచార్య తణికెళ్ళ వీరభద్రుడు, శ్రీ యం. హనుమంతరావు నాయుడు, శ్రీ మాడపాటి హనుమంతరావుపంతులు, శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావు, శ్రీ యన్. నరోత్తమరెడ్డిగారలు సభ్యులుగా ఉండిరి. ఈ రాయబారవర్గము అప్పటి విద్యాశాఖామాత్యులు, రాజా ధోండేరాజ్ బహద్దరుగారిని కలిసికొని సంప్రదింపులుజరిపి నివేదికలు సమర్పించిరి. ఈ ప్రతినిధి వర్గము వారుచేసిన చర్యలకు మంత్రిగారు సంతృప్తి

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తులో జరిగిన కవి సమ్మేళనము - **1958**

ఆంధ్ర సారస్వత భవన ప్రవేశోత్సవము - **1962**

చెంది హైస్కూలు తరగతులవరకు ప్రాంతీయ భాషలైన తెలుగు, మరాఠీ, కన్నడములలో విద్యాబోధన జరుగవలెనని ఉత్తరువు లొసగిరి. తరువాత ఇదే ప్రతినిధి వర్గమువారు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము వైస్‌ఛాన్సలరు నవాబ్ అలీయావర్ జంగ్‌గారిని కలిసికొని గట్టిగా వాదించి, ఇంటర్మీడియట్, బి. ఏ. తరగతులవరకు మాతృభాషలో విద్యాబోధన జరిపించుటకు అంగీకరింపజేసెను.

పోలీసుచర్య తరువాత శ్రీ జవహర్‌లాల్ నెహ్రూగారు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయమును కేంద్రప్రభుత్వము స్వాధీనము చేసికొని హిందీ విశ్వవిద్యాలయముగా మార్చవలెనని ప్రయత్నించినపుడు పరిషత్తు తీవ్రముగా ప్రతిఘటించి నగరములో ఒక పౌర సంఘమును స్థాపింపజేసినది. దాని ద్వారా ఆ ప్రయత్నమును విరమింపజేసినది. ప్రాచ్యవిద్యా పట్టభద్రులకు తక్కిన పట్టభద్రులతో సమాన వేతనము లిప్పించుటకు ప్రభుత్వముచే అంగీకరింపజేసినది.

ప్రభుత్వ కార్యాలయములలో ప్రజల మాతృభాషలకు తగిన పరిగణన లేనందున చాల ఇబ్బందులు కలుగుచుండెను. అందుకై పరిషత్తు తగిన ఆందోళనజరిపి ప్రభుత్వ వ్యవహారములు క్రమముగా తెలుగులోనే జరుపుటకు ఆమోదింపజేసినది.

1951-ఆగష్టు 30 తేదీన రాష్ట్రపతి డా॥ రాజేంద్రప్రసాదుగారు హైదరాబాదునకు విచ్చేసినపుడు పరిషత్తు ప్రతినిధులు వారిని దర్శించి పరిషత్తు కృషిని వివరించి ప్రభుత్వ సహాయము నర్థించిరి. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పరిపాలనా విధానమును గురించి తమ అసమ్మతి తెలిపి వారి సానుభూతి సంపాదించిరి.

ప్రభుత్వ సహకారము

పరిషత్తు కృషిని గుర్తించి అప్పటి హైదరాబాదు ప్రభుత్వము ముఖ్యముగా విద్యామంత్రి శ్రీ ఫూల్‌చంద్‌గాంధిగారు పరిషత్తునకు

భవన నిర్మాణస్థలమును, ధనరూప వార్షిక విరాళమును అనుగ్రహించిరి. అప్పటి విద్యామంత్రి శ్రీ ఫూల్‌చంద్‌గాంధిగారు పరిషత్తునకు 1950 సంవత్సరమున హైదరాబాదులోని బొగ్గులకుంటలో 1815 చ.గజముల భూమిని ఉచితముగా ఇప్పించిరి. ప్రతి సంవత్సరము పరిషత్తునకు 18000 రూపాయలు గ్రాంటుగా ఇచ్చునట్లు ఉత్తరువు లొసగిరి. ఈ గ్రాంటే నేటివరకును అవిచ్ఛిన్నముగా కొనసాగుచున్నది. ఈ సందర్భములో పరిషత్తునకు శ్రీ కొండా వెంకటరంగారెడ్డిగారు చాల తోడ్పడిరి. అప్పటి విద్యామంత్రి శ్రీ బూర్గుల రామకృష్ణారావుగారు పరిషత్తు ప్రవేశపరీక్షను ఆమోదించిరి. ఈ సందర్భములో విద్యాశాఖ కార్యదర్శిగా ఉండిన శ్రీ యల్. యన్. గుప్తగారి సహాయము చిరస్మరణీయము. హైదరాబాదుజిల్లా కలెక్టరుగా ఉండిన శ్రీ పర్సా వెంకటేశ్వరరావుగారు సికింద్రాబాదు సమీపమున పరిషత్తునకు 3 యకరముల భూమిని ఉచితముగా ఇప్పించిరి. ఆ భూమి పరిషత్తునకు లభ్యమగుటలో శ్రీ ఎస్. దుర్గయ్యగారి సహాయము మరువరానిది.

సప్తమ వార్షికోత్సవ మహాసభలు - అలంపురము

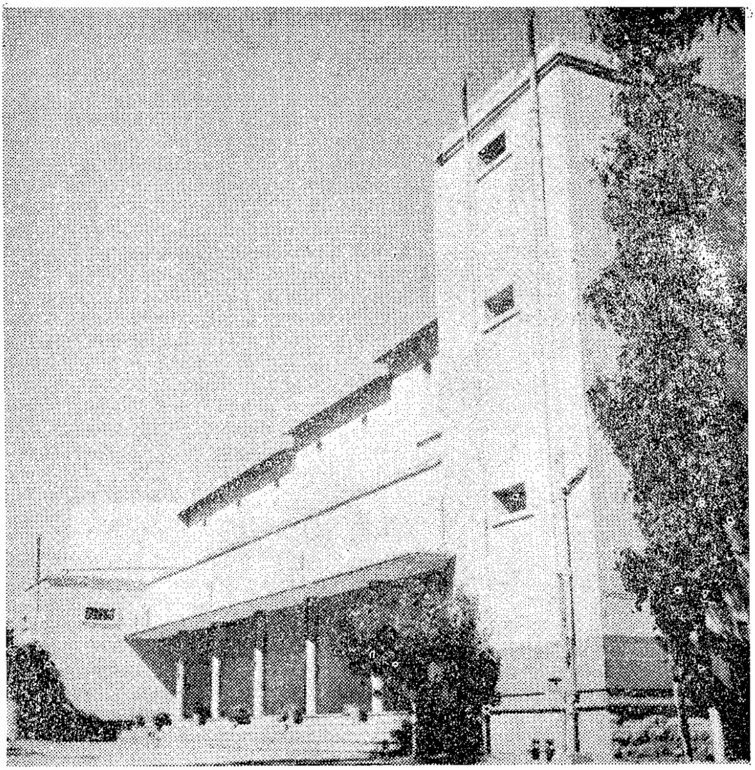
వివిధ కార్యక్రమాలద్వారా, పరీక్షలద్వారా యావదాంధ్ర దేశమున విశేష ప్రచారము నందిన పరిషత్తు మహబూబ్‌నగరం జిల్లాలోని అలంపురములో సప్తమ మహాసభలను జరుపుటకు నిశ్చయించినది. శ్రీ చల్లా వెంకటరామారెడ్డిగారు అధ్యక్షులుగా శ్రీ గన్నమరాజు రామేశ్వరరావు, శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మ కార్యదర్శులుగా ఆహ్వానసంఘ మేర్పడెను. 11-12-13-14 జనవరి 1953 తేదీలలో అలంపురమున సప్తమ మహాసభలు మహోన్నతస్థాయిలో జరుపబడినవి. భారత ఉపాధ్యక్షులు డా॥ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణ పండితులు సభలను ప్రారంభించిరి. శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు సభాధ్యక్షత వహించిరి. ఆస్థానకవి శ్రీ శ్రీపాదకృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారు ఆశీర్వదించిరి.

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు కార్యాలయ ప్రారంభోత్సవము

1954

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు హాలు

ఆంధ్రదేశము నందలి ప్రసిద్ధరచయితలు, విద్వాంసులు అందరును పాల్గొనిరి. ఈ సభలకు వచ్చిన 30 వేలమంది ప్రజలనుగాంచి భారత దేశపు నలుమూలలనుండి వచ్చియుండిన ప్రసిద్ధ పత్రికా ప్రతినిధులు ఆశ్చర్యచకితులైరి. ఈ సభలు ఆలిండియా కాంగ్రెసు సభలవలె జరిగినవని పత్రికలలో ప్రశంసాలేఖలు ప్రకటించిరి.

ఆ సంవత్సరమునకు శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు అధ్యక్షులుగా, శ్రీ నూకల నరోత్తమరెడ్డిగారు ఉపాధ్యక్షులుగా, శ్రీ పులిజాల హనుమంతరావుగారు ప్రధాన కార్యదర్శిగా నూతన కార్యవర్గము ఎన్నుకోబడినది. ఈ మహాసభల తరువాత పరిషత్తు ద్విగుణీకృతోత్సాహముతో పనిచేసినది.

స్వాతంత్ర్యము లభించిన తరువాతగూడ ప్రభుత్వము పరిషత్తునకు తగినంత సహాయముచేసి ప్రోత్సహింపకపోయినను, పరిషత్తు పరీక్షలను ఆమోదించుటలో ఇబ్బందులను కలిగించుచున్నను, నిరుత్సాహము నొందక కార్యకర్తలు ప్రజల ఆదరాభిమానములతో సంస్థను జయప్రదముగ నిర్వహించినారు.

భవననిర్మాణారంభము

ప్రభుత్వముచే లభించిన స్థలమునందు పరిషత్తు కార్యాలయమునకై 1954 సంవత్సరమున కొన్ని గదులు నిర్మింపబడెను. ఆ గదులకు ముఖ్యమంత్రి శ్రీ బూర్గుల రామకృష్ణారావుగారు ప్రారంభోత్సవము చేసిరి. ఆ సభకు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయోపాధ్యక్షులు డా॥ సూరి భగవంతముగారు అధ్యక్షత వహించిరి. దినదినము పెరుగుచున్న పరిషత్తు కార్యకలాపములకు ఆ కొద్దిపాటి గదులు సరిపోలేదు. పరిషత్తునకు అన్ని అవసరములు తీరగల పెద్ద భవనము తగిన హాలును నిర్మించుటకై పరిషత్తు కార్యకర్తలు విశేషకృషి సాగించిరి.

1955 లో శ్రీ నూకల నరోత్తమ రెడ్డిగారు అధ్యక్షులుగా శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు ఉపాధ్యక్షులుగా శ్రీ పులిజాల హనుమంతరావుగారు కార్యదర్శిగా నూతన కార్యవర్గము ఎన్నుకోబడినది.

ప్రచురణలు

పరిషత్తు ప్రణాళిక ననుసరించి ఉత్తమ గ్రంథములు వ్రాయించి ప్రకటించు కార్యమున గూడ తగిన కృషి చేసినది పండిత సారస్వత విభాగములో, కావ్యాలంకార సంగ్రహము; విక్రమాంక దేవచరిత్ర, గీర్వాణ రూపకము, ప్రబంధపాత్రలను ప్రజా సారస్వత విభాగమున ఆంధ్రుల చరిత్ర, ఆంధ్రుల సాంఘిక చరిత్ర, ఆంధ్రులు-చరిత్ర, వ్యాకరణ వివరణము, సారస్వత మంజూష, మన రాజ్యాంగము, గ్రంథాలయ ములు, సైన్సు కథ, సారస్వత వ్యాసముక్తావళి, పౌర ధర్మశాస్త్రము లను, బాలసారస్వత విభాగమునందు - బాబు కథలు, రవీంద్రుడు, పిల్లలే నయము, మిఠాయిచెట్టు, మన పండుగలు, మనదేశము, భారతదేశ జంతువులు, భారతదేశ ప్రజలు, జీవిత చరిత్రలు, పిల్లల ఆటలు, కన్నె పాటలు, వీరగాథలు 1-2-3 భాగాలు, ప్రతాపరుద్రీయము అను పుస్త కములను విద్వాంసులచే వ్రాయించి మొత్తము 36 గ్రంథాలను ప్రక టించినది. వయోజనవిద్యా ప్రచారమునకై పరిషత్తు వ్రాయించిన వయోజన విద్య, గ్రామలక్ష్మి వాచకము, తెలుగు పలుకు' పరమ ప్రయోజనకరములని విద్యావేత్తలచే ప్రశంసలందినవి. పరిషత్తు ప్రచురణ లకై మంచిర్యాల మహాసభల ఆహ్వాన సంఘమువారు 5500 రూపాయ లను, అలంపూరు మహాసభల ఆహ్వాన సంఘమువారు 5000/- రూపా యలను పరిషత్తునకు విరాళ మొసగి తోడ్పడిరి.

పరిషత్తు వ్రాయించి ప్రకటించిన - శ్రీ సురవరం ప్రతాపరెడ్డిగారి 'ఆంధ్రుల సాంఘిక చరిత్ర'కు 1955 సంవత్సరమున ఉత్తమ గ్రంథ ముగా పరిగణింపబడి కేంద్ర సాహిత్య అకాడెమీ వారిచే 5000 రూపా యల బహుమానము లభించినది.

సుప్రసిద్ధులైన పండితవరేణ్యులచే ఇప్పించబడిన ఆంధ్ర మహా భారతోపన్యాసములు, ఆంధ్ర భాగవతోపన్యాసములు ప్రకటింపబడినవి. ఈ రెండు గ్రంథములును ఉస్మానియా, శ్రీ వేంకటేశ్వర-విశ్వవిద్యాలయములలో పాఠ్య గ్రంథములుగా నిర్ణయింపబడి యున్నవి.

రాజకీయ పరిణామములవలన ఆంధ్రదేశము ముక్కలై పోయి చాల భాగము మదరాసు రాష్ట్రములోను, కొంత ఒరిస్సాలో, కొంత మైసూరులో, బహుభాగము హైదరాబాదు రాష్ట్రములో, కొంత మధ్యా రాష్ట్రాలలో చెదరిపోయినది. ఇందువలన ఆంధ్రజాతి నానా కష్టముల పాలైనది. స్వతంత్ర రాష్ట్రము లేనందువలన అనుభవించు కష్టములను దూరముచేసికొనుటకై మదరాసు రాష్ట్రములోని ఆంధ్ర సోదరులు ఆంధ్రరాష్ట్ర సిద్ధికై ఆంధ్రోద్యమమును ప్రారంభించిరి. బాపట్లలో 1913 సంవత్సరమున ప్రథమ మహాసభ జరిగి స్వతంత్ర ఆంధ్రరాష్ట్రము కావలెనని తీర్మానించిరి. ఆ ఉద్యమ ప్రభావము శ్రీ పొట్టి శ్రీరాములుగారి ఆత్మబలిదానములవలన 1-10-1953 తేదీన ఆంధ్రరాష్ట్రమవతరించినది. విశేషభాగమైన తెలంగాణము లేనిదే రాష్ట్రము సమగ్రముకాదనియు, విశాలాంధ్ర సంసిద్ధికై మరొక ఉద్యమము అవసరమనియు ఆంధ్ర నాయకులు గుర్తించిరి. విజ్ఞులు, దూరదృష్టిగలవారు అయిన శ్రీ అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావుగారు ఈ విశాలాంధ్రోద్యమము తమనుండి ఆరంభమైనచో వెనుకబడియున్న తెలంగాణా ప్రజలలో అనుమానములు కలుగవచ్చుననియు, భేదభావములు ప్రబలవచ్చుననియు ఊహించిరి. ఈ ఉద్యమము తెలంగాణమునుండియే ప్రారంభము కావలయుననియు, అందువలన ఆంధ్రజాతి సమైక్యము సాధ్యమగుననియు విశ్వసించిరి. వెంటనే హైదరాబాదునకు వచ్చి ఆంధ్ర పితామహులు శ్రీ మాడపాటి హనుమంతరావు పంతులుగారితో మంతనములాడిరి. రాజనీతి విశారదులైన పంతులుగారు ఈ మహాకార్యమును నిర్వహింపగల సమర్థులని భావించి ఆ మహాకార్య భారమునకు శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావు

గారిని సూచించిరి. వారూహించినట్లే జరిగినది. పరిషత్తు కార్యకర్తలు విశాలాంధ్రోద్యమమునకు మూలస్తంభములైరి. వెంటనే విశాలాంధ్ర మహాసభ స్థాపించబడెను. ఎన్నో ప్రతిఘటనల నెదుర్కొనవలసి వచ్చెను. చివరకు 1956 లో హైదరాబాదు రాష్ట్రము మూడుముక్కలై పోయెను. 1 నవంబరు 1956 తేదీన హైదరాబాదు రాజధానిగా ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్రము అవతరించినది. తెలుగువారి చిరకాల స్వప్నము సత్యమైనది. తరువాత పరిషత్తు బాధ్యతలు పెరిగినవి.

౪. ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణము తరువాత

భవననిర్మాణము

1954 లో కార్యాలయమునకై నిర్మించిన కొన్ని గదులు అభివృద్ధి చెందుచున్న పరిషత్తు అవసరాలకు చాలలేదు. ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణము తరువాత పరిషత్తు కార్యకర్తలు భవననిర్మాణమునకై యథాశక్తి కృషిచేసిరి. ఇదివరలో హైదరాబాదు ప్రభుత్వము ఇచ్చియుండిన స్థలము నానుకొని విశాలమైన స్థలము పోలీసుస్టేషన్ భవనము ఉండినవి. ఆ స్థలము పూర్తిగా లభించినగాని పరిషత్తు భవననిర్మాణము సాధ్యము కాదని ఇంజనీర్లు చెప్పిరి. ఆ చోటుకై ప్రభుత్వము నర్థించుట జరిగెను. అప్పుడు హోం మంత్రిగా ఉండిన డా॥ బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారు పరిషత్తు అవసరములను గుర్తించి నిరుపయోగముగనుండిన పోలీసు స్టేషను భవన స్థలములను దాదాపు 1335 చదరపు గజముల వైశాల్యము గల భూమిని పరిషత్తునకు స్వాధీనముచేయ నిర్ణయించిరి. ఆ నిర్ణయము ననుసరించి అప్పటి భవనములమంత్రి శ్రీ మందుముల నరసింగరావుగారును, స్థానిక సంస్థలమంత్రి శ్రీ దామోదరం సంజీవయ్యగారును ఈ భూమిని పరిషత్తు స్వాధీనము చేయుటలో పూర్తిగా సహకరించినారు. ఈ కార్యమునకు అప్పటి P.W.D. సహాయ కార్యదర్శి శ్రీ M. రామప్ప గారు చాల తోడ్పడిరి. భూమి లభ్యమైన తరువాత ఇప్పటి ఆడిటోరియం నిర్మాణమునకు 1959 అక్టోబరులో కేంద్రప్రభుత్వ సాంస్కృతిక-వైజ్ఞానిక వ్యవహారాలమంత్రి శ్రీ హుమాయూన్ కబీరుగారు శంకుస్థాపనము గావించిరి. 1960 మే నెలలో చురుకుగా భవననిర్మాణ కార్యము ప్రారంభమై కొనసాగినది. ఈ భవన నిర్మాణమునకు కేంద్ర-రాష్ట్ర ప్రభుత్వములు ఆర్థిక సహాయముచేసి పూర్తిగా తోడ్పడినవి. మునిసిపల్ కార్పొరేషనువారు, ఖమ్మము, హైదరాబాదు జిల్లా పరి

షత్తులు, నిజాం షుగర్ ఫ్యాక్టరీవారు; కొందరు కంట్రాక్టరులు, హైదరాబాదు జిల్లా గ్రంథాలయ సంస్థ ధన సహాయముచేసిరి. వీరందరి తోడ్పాటుతో పరిషత్తు ఉద్దేశించిన విధముగా తగిన భవనములు, పెద్ద ఆడిటోరియముల నిర్మాణము త్వరితగతిని కొనసాగినది.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వమునుండి సకాలములో సముచిత సహాయము లభించుటలో అప్పటి విద్యామంత్రి శ్రీ S. B. P. పట్టాభిరామారావు గారును, ఆర్థికమంత్రి శ్రీ కాసు బ్రహ్మానంద రెడ్డిగారును, ముఖ్యమంత్రి శ్రీ దామోదరం సంజీవయ్యగారును విశేషముగ తోడ్పడి పరిషత్తు కృతజ్ఞతకు పాత్రులైనారు.

భవననిర్మాణము కొనసాగుచున్నందున పరిషత్తు కార్యవర్గమును మార్చదలపక ఈ నిర్మాణకార్యము పూర్తి అగునంతవరకును వెనుకటి కార్యవర్గమే పనిచేయవలెనని మరల 1958 సంవత్సరమున సర్వసభ్య సమావేశమునాడు తీర్మానింపబడెను. ప్రధాన కార్యదర్శిగా ఉండిన శ్రీ పులిజాల హనుమంతరావుగారు తమ ఇంటి వ్యవహారాలకై పూర్తి కాలము వినియోగింపవలసి వచ్చినందున తమ పదవిని వదలుకొనిరి. ఆ స్థానమున శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మ నియమింపబడెను.

పట్టుదలతో భవన నిర్మాణ కృషి సాగినందున 1962 నాటికి భవననిర్మాణము పూర్తి అయినది. రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి శ్రీ దామోదరం సంజీవయ్యగారు 26-1-1962 తేదీన పరిషత్తు భవనముల ప్రవేశ మహోత్సవమును జరిపిరి. ఈ నిర్మాణ కార్యమున శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు తమ సర్వశక్తులు ధారపోసిరి. వారి పట్టుదల లేకయుండిన ఇంత మహాభవనము అంత త్వరగా నిర్మాణమైయుండెడిది కాదు.

పరిషత్తు భవనములకు వెనుకవైపున ఉన్న చిన్న మునిసిపల్ రోడ్డు స్థలమును 412 చ. గజముల విస్తీర్ణముగల దానిని సిటీ మున్సి

పల్ కార్పొరేషన్ వారు ఉచితముగా ఇచ్చిరి. ప్రస్తుతము పరిషత్తు భవనములకు హైదరాబాదు నగరమునందలి ప్రధానమైన ప్రదేశములో 3650 చదరపు గజముల స్థలము లభించినది. ఇంతవరకు భవన నిర్మాణమునకై 3 లక్షల 10 వేల రూపాయలు వ్యయింపబడినవి.

గ్రంథాలయ పఠనాలయములు

పరిషత్తు కార్యాలయమున విలువగల ఉత్తమ గ్రంథములతో గ్రంథాలయ మేర్పరచబడినది. దాదాపు 4950 గ్రంథములు సంస్కృత-ఆంధ్ర-ఆంగ్ల-ఉరుదూ-ఫారసీ-హిందీ-కన్నడ భాషలలో సేకరించబడినవి. దీనివలన ఎందరో ప్రాచ్య భాషా పరీక్షలకు చదువు విద్యార్థులు, పరిశోధనచేయు పండితులు, సాహిత్యాభిమానులు ప్రయోజనమును పొందుచున్నారు. హైదరాబాదు గ్రంథాలయ సంస్థవారు పరిషత్తు గ్రంథాలయ భవనమునకు 15000/- రూ. విరాళ మొసగిరి.

ఒక పఠనాలయము గూడ నడుపబడుచున్నది. ప్రతి దినము సాయంకాలము 4 గంటల నుండి రాత్రి 8 గంటలవరకు ఈ పఠనాలయము పనిచేయును. ఇందు తెలుగు-ఇంగ్లీషు-హిందీ భాషలలో దిన-వార-మాస పత్రికలు దాదాపు 16 వరకు తెప్పించబడుచున్నవి.

శ్రీ రాజా రామేశ్వరరావుగారు (వనపర్తి) తమ సంస్థానము ప్రాచీనకాలము నుండి సేకరించి యుంచిన అమూల్యములైన ముద్రితాముద్రిత గ్రంథములు. ఇంగ్లీషు-సంస్కృతాంధ్ర-ఉరుదూ-ఫారసీ భాషలలో ఉన్న వానిని 887 టిని పరిషత్తు గ్రంథాలయమునకు 6 అల్మైరాలతో గూడ విరాళ మొసగినారు. ప్రతి సంవత్సరము ఈ గ్రంథాలయ పఠనాలయములకు ప్రభుత్వము 300/- రూపాయలను, హైదరాబాదు సిటీ గ్రంథాలయ సంస్థ 2500/- రూపాయలను గ్రాంటుగా ఇచ్చి తోడ్పడుచున్నవి.

పండిత శిక్షణ కళాశాల

ప్రభుత్వము నిర్వహించు తెలుగు పండితుల శిక్షణ కళాశాలలో పరిషత్తు విశారద పరీక్షలో ఉత్తీర్ణులైన వారిని స్వీకరింపనందున వారు చాల ఇబ్బందులు పడుచుండిరి. అందుకు ప్రయత్నించి హైదరాబాదు నగరమున పరిషత్తు భవనములలో పండిత శిక్షణ కళాశాలను ప్రారంభించి విశారద వారికి శిక్షణ నిచ్చుటకు ప్రభుత్వానుమతి పొందుట జరిగినది. 22-10-1964 తేదీన పండిత శిక్షణ తరగతుల ప్రారంభోత్సవము జరుపబడెను. అప్పటి D.P.I. శ్రీ L. బుల్లయ్యగారు అధ్యక్షత వహింపగా విద్యాశాఖ కార్యదర్శి శ్రీ L. N. గుప్తగారు తరగతులను ప్రారంభించిరి. సంవత్సరమునకు రెండు తడవలుగా స్వల్పకాలిక శిక్షా ప్రణాళికతో ఈ శిక్షణ తరగతులు నిర్వహింపబడుచున్నవి. ఆంధ్రదేశమునందలి అన్ని జిల్లాలవారును, రాష్ట్రేతర ప్రాంతాలవారును వచ్చి ఈ తరగతులలో శిక్షణ పొందుచున్నారు.

ప్రాచ్య కళాశాల

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయమువారు పరిషత్తు విశారద పరీక్షను తమ ప్రాచ్యభాషల ఎంట్రెన్సు పరీక్షతో సమానముగా పరిగణించి ఆ పరీక్షలో ఉత్తీర్ణులైనవారు ఏ ప్రాంతమువారైనను నిరభ్యంతరముగా తమ Dip-O-L. పరీక్షలో పాల్గొనుటకు అనుమతించి తోడ్పడిరి. విశారదలో నెగ్గిన అభ్యర్థులు ప్రాచ్యభాషా పట్టములు పొంది విశేష ప్రయోజనము పొందవలెనను ఉద్దేశముతో పరిషత్తు భవనములలో 15-1-65 తేదీన సాయం ప్రాచ్యకళాశాల ప్రారంభించబడినది.

27-8-65 తేదీన పరిషత్తు ప్రాచ్యకళాశాలా ప్రారంభోత్సవము శ్రీ నూకల నరోత్తమరెడ్డిగారి అధ్యక్షతలో జరిగినది. ఆర్థికమంత్రి శ్రీ M. చెన్నారెడ్డిగారు ప్రారంభించిరి. శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావు గారు కళాశాల ఆవశ్యకతను వివరించిరి. ప్రసిద్ధ పండితులైన శ్రీ సరిపెల్లి

విశ్వనాథశాస్త్రిగారు ప్రిన్సిపాలుగాను, ఆచార్య శ్రీ దివాకర్ల వేంకటావధాని, డా॥ బి. రామరాజు, డా॥ పల్లా దుర్గయ్య, డా॥ సి. నారాయణరెడ్డి, డా॥ పి. యశోదారెడ్డి, డా॥ పాటిబండ మాధవశర్మ, డా॥ శ్రీరామశర్మ, శ్రీ కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రి, శ్రీ కేశవపంతుల నరసింహశాస్త్రి, శ్రీ పెరవలి లింగయ్యశాస్త్రి గారలు అధ్యాపకులుగాను ప్రతిఫలము గ్రహింపక పనిచేసి కళాశాలా స్థిరత్వమునకు తోడ్పడినారు.

ప్రభుత్వమునుండి కళాశాలకు గ్రాంటు లభించువరకును పరిషత్తు అన్ని వ్యయములను భరించి నిర్వహించినది. ప్రస్తుతము ప్రభుత్వ సహాయము లభించుచున్నది. ఈ కళాశాలలో డిప్-ఓ-యల్, బి-ఓ-యల్, యం-ఓ-యల్. పరీక్షలకు తరగతులు నడచుచున్నవి. ప్రతి సంవత్సరము స్త్రీలు-పురుషులు 200 మంది వరకు ఈ కళాశాలలో చదువుచున్నారు.

15-5-72 నాడు జరిగిన సర్వసభ్య సమావేశము ప్రాచ్య కళాశాల నిర్వహణకొరకొక ప్రత్యేక సంఘాన్ని యీ క్రింది సభ్యులతో పరిషత్తు యేర్పాటుచేసినది.

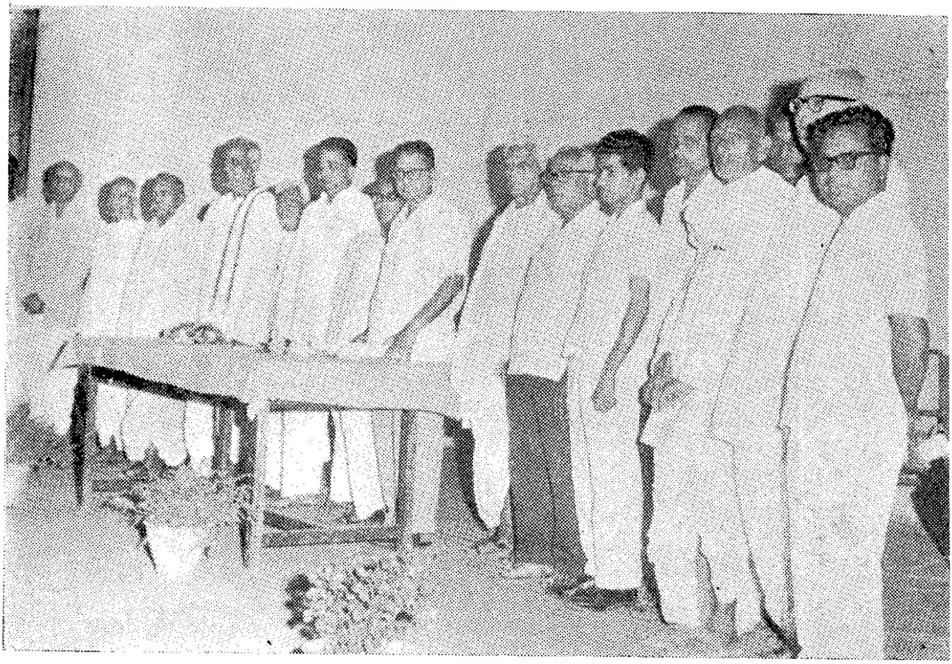
(1) శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావు
(Chairman & correspondent)
(2) శ్రీ యం. రామప్ప
(3) శ్రీమతి యశోదారెడ్డి M.A.Ph.D.
(4) శ్రీ జి. వి. సుబ్రహ్మణ్యం M.A.Ph.D.
(5) శ్రీ కె. గోపాలకృష్ణారావు M.A.Ph.D.
(6) శ్రీ ఇరివెంటి కృష్ణమూర్తి M.A.
(7) శ్రీ కె.కె. రంగనాథాచార్యులు కళాశాల ప్రిన్సిపాల్.
(8) ఉపాధ్యాయుల ప్రతినిధి శ్రీ ఆర్. శ్రీహరి
(9) విశ్వవిద్యాలయ ప్రతినిధి డా. సి. నారాయణరెడ్డి
(10) ప్రభుత్వ ప్రతినిధి
(Deputy Director of Oriental Languages)

ప్రచురణలు

పరిషత్తు ప్రాథమిక-ప్రవేశ పరీక్షల పాఠ్యగ్రంథములను ఇంచు మించుగ అన్నిటిని పరిషత్తు ప్రకటించుచున్నది. ఈ కాలములో ప్రజా సారస్వత విభాగమున భారతదేశచరిత్ర, భూగోళవిజ్ఞానము, చేతి పరిశ్రమలు, పల్లెపదాలు, స్త్రీల రామాయణపుపాటలు, స్త్రీల పౌరాణికపు పాటలు, ఉరుదూ-తెలుగు స్వబోధిని, ఇంగ్లీషు-తెలుగు స్వబోధిని, హిందీ-తెలుగు స్వబోధిని, ప్రకటింపబడినవి. పండిత సారస్వత విభాగమున ఆంధ్రవాఙ్మయ చరిత్ర, దశరూపకసారము, ప్రాక్పశ్చిమ తత్త్వశాస్త్ర చరిత్ర 2 భాగములు, సంస్కృత వాఙ్మయచరిత్ర, తెలుగుహాస్యము, శ్రీనాథుని కవిత్వతత్త్వము, నేలటూరివారి వాఙ్మయ వ్యాసమంజరి, గాథాసప్తశతి, సాహిత్య సోపానములు, అనునవి ప్రకటింపబడినవి. వీనిలో జానపద వాఙ్మయమునకు సంబంధించిన పల్లెపదాలు-స్త్రీలపాటలు, ప్రత్యేకముగ పేర్కొనదగినవి. ఆంధ్రేతరులు ఉరుదూ-హిందీ-ఇంగ్లీషు భాషలద్వారా స్వయముగ తెలుగు నేర్చుకొనుటకు వ్రాయించి ప్రకటించిన స్వబోధినులు మిగుల ప్రయోజనకరములుగ ఉన్నవని ప్రశంసలు పొందినవి.

పుస్తక విక్రయశాల

ఉత్తమ గ్రంథములను ప్రకటించుటేకాక వానిని దేశమునందలి గ్రంథాలయములకు అందజేయుటకై పరిషత్తు భవనములలో విక్రయ శాల ప్రారంభించబడినది. ఇందు పరిషత్తు ప్రచురణలు, ప్రసిద్ధ పండితులు వ్రాసిన గ్రంథములు, ఆంధ్రవాఙ్మయమునందలి అన్ని విధములైన ప్రక్రియలకు సంబంధించిన రచనలు సేకరించబడి విక్రయింపబడుచున్నవి. ధనార్జన దృష్టితోగాక ఉత్తమగ్రంథములు పంపిణీచేసి తెలుగువారిలో పఠనాసక్తిని పెంపొందించు ఉద్దేశముతో ఈ విక్రయ విభాగము లాభ ప్రదము గాకపోయినను నిర్వహింపబడుచున్నది.

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు ప్రాచ్య కళాశాల ప్రథమ వార్షికోత్సవము
1968

సాహిత్య కార్యక్రమాలు

ప్రతి సంవత్సరము పరిషత్తు పక్షమున ప్రసిద్ధపండితులు-యువ రచయితలు రచించి ప్రచురించిన గ్రంథముల ఆవిష్కరణ సభలను, కృతి సమర్పణోత్సవములను, విద్వద్గోష్ఠులను, మహాపురుషుల జయంతులను, సాహిత్యోపన్యాసములను ప్రతి సంవత్సరము ఏర్పాటుచేసి దేశీయులలో సాహిత్యాభిరుచిని రచయితలకు ప్రోత్సాహమును కలిగించుచున్నది.

పరిషత్తు భవనముల ట్రస్టునిర్మాణము

పరిషత్తు క్రమాభివృద్ధిని చెందుచు దాదాపు పది లక్షల రూపాయలు విలువచేయు భవనములతో మహాసంస్థగా రూపొందినది. కాల పరిస్థితుల ననుసరించి పరిషత్తు స్థిరాస్తులను రక్షించి ఇంకను అభివృద్ధి చేయుటకై సర్వాధికారములుగల అయిదుగురు సభ్యులతో ఒక ధర్మకర్తల సంఘమును ఏర్పాటుచేయు అవసరము ఉన్నట్లు గుర్తింపబడినది. 22-12-1971 తేదీనాడు జరిగిన సర్వసభ్య సమావేశమునందు శ్రీ నూకల నరోత్తమరెడ్డి, శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావు, శ్రీ మాశేటి రామప్ప, శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మ, శ్రీ S. N. రెడ్డి, (రిటైర్డు పోలీస్ కమీషనరు) గారలుగల ట్రస్టు ఎన్నుకోబడినది. ఈ సభ్యులుగల పరిషత్తు భవనముల ట్రస్టు పై తీర్మానము ననుసరించి చట్టబద్ధముగ రిజిష్టరు చేయబడినది. పరిషత్తు భవనముల రక్షణబాధ్యతలు ఈ ధర్మకర్తల సంఘపరము చేయబడినవి.

22-12-71 సర్వసభ సమావేశమున క్రింది కార్యవర్గము ఎన్నుకోబడినది.

శ్రీ నూకల నరోత్తమరెడ్డిగారు	(అధ్యక్షులు)
శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ మాశేటి రామప్పగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మగారు	(ప్ర. కార్యదర్శి)

శ్రీ ధవళా శ్రీనివాసరావుగారు	(స. కార్యదర్శి)
శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావుపంతులు	(సభ్యులు)
డా॥ దివాకర్ల వేంకటావధానిగారు	,,
శ్రీ పర్వా వేంకటేశ్వరరావుగారు	,,
శ్రీ కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ P. లింగయ్యశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ దాశరథి కృష్ణమాచార్యులుగారు	,,
డా॥ బి. రామరాజుగారు	,,
డా॥ పల్లా దుర్గయ్యగారు	,,
డా॥ సి. నారాయణరెడ్డిగారు	,,
డా॥ పి. యశోదారెడ్డిగారు	,,
డా॥ జి. వి. సుబ్రహ్మణ్యంగారు	,,
శ్రీ బెల్లంకొండ చంద్రమౌళిశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ చౌటుపల్లి హనుమంతరెడ్డిగారు	,,
శ్రీమతి ఇల్లిందల సరస్వతీదేవిగారు	,,
శ్రీమతి నాయని కృష్ణకుమారిగారు	,,
శ్రీ హరిపురం వేంకట్రామయ్యగారు	,,
శ్రీ Y. శివరామశాస్త్రిగారు (అడ్వొకేట్)	,,
శ్రీ వంగపల్లి విశ్వనాథంగారు	,,
శ్రీ కంచెనపల్లి చినవెంకట్రామారావుగారు	,,
శ్రీ K. గోపాలకృష్ణారావుగారు	,,

మారిన పరిస్థితుల ననుసరించి 15 మే 1972 తేదీనాడు జరిగిన ప్రత్యేక సర్వసభ్య సమావేశమునందు పరిషత్తునియమావళికి సవరణలు చేయబడినవి.

భవిష్యత్కార్యక్రమము

పరిస్థితు లనుకూలించినచో పరిషత్కార్యక్రమము విస్తరింపవలసి యున్నది. పరిశోధనా విభాగమును ప్రారంభించవలసియున్నది. ఒక ఉత్తమ సాహిత్య మాసపత్రికను వెలువరచవలసియున్నది. త్వరలోనే పరిషత్తు రజతోత్సవాలు ఉన్నతస్థాయిలో జరుపవలసియున్నది. ఇందుకు దేశీయుల సంపూర్ణ సహకారము అవసరమైయున్నది.

౫. శాఖలు - కార్యకర్తలు

నల్లగొండ జిల్లా

దేవరుప్పులశాఖ: పూర్తిగా వెనుకబడినప్రాంతమైన దేవరుప్పులలో కీ. శే. చొల్లేటి నరసింహాశర్మగారు పరిషత్తు ప్రచారమునకై పల్లె పల్లె తిరిగి ప్రజలలో మాతృభాషాభిమానము కలిగించుటకు విశేష కృషి చేసినారు. వారి సేవాఫలితముగా ఆ ప్రాంతమున పరిషత్తు పరీక్షలు ప్రతి గ్రామమున నిర్వహింపబడి ఎందరో నిరక్షకులు భాషాపరిచయము సంపాదింప గలిగినారు. వారికృషి ప్రశంసనీయము.

చండూరుశాఖ: ఈ శాఖ భాషాభివృద్ధికై చాల కృషిచేసినది. ముఖ్య కార్యకర్తలైన కీ. శే. చింతలపల్లి కృష్ణశర్మ, శ్రీ ధవళా శ్రీనివాసరావు, కీ. శే. సిరిప్రగడ భార్గవరావు, శ్రీ మద్దోజు సత్యనారాయణగారలు పరిసర గ్రామాలలో తెలుగు పరీక్షలను విరివిగా ప్రచారము చేసి పరిషత్తు పరీక్షలలో అధికసంఖ్యలో విద్యార్థులు పాల్గొనునట్లు చేసినారు. అనేక సాహిత్యసభలను, పండిత సన్మానములను జరిపి దేశీయులలో సాహిత్యాభిమానమును పెంపొందించినారు.

నారాయణపురంశాఖ: శ్రీ రామకవచం అనంతశాస్త్రిగారు ఈ శాఖను స్థాపించి పరిషత్తు పరీక్షలను ప్రచారము చేసినారు. విద్యార్థులకు ఉచిత శిక్షణ తరగతులను నిర్వహించి పాటుబడినారు. ఈ ప్రాంతమున ప్రచారముచేయుటలో శ్రీ పి. లక్ష్మారెడ్డిగారు చక్కని కృషిచేసినారు.

గానుగపాడుశాఖ: 1949 లో స్థాపితము. తెలంగాణమునందలి సుప్రసిద్ధ కవులలో ఒకరైన శ్రీ గంగుల శాయిరెడ్డిగారు ముఖ్య కార్యకర్తగా ఈ శాఖ భాషాసేవ చేసినది. శ్రీ శాయిరెడ్డిగారు నల్లగొండ జిల్లాలో పరిషత్తు వ్యాప్తికిని, ఆంధ్రభాషా ప్రచారమునకును విశేష కృషి చేసినారు.

దేవరకొండశాఖ : 1945 లో ఉత్సాహవంతులైన యువకులచే స్థాపితమైనది. కొంతకాలము శ్రీ శఠకోపాచార్యులుగారు కార్యకర్తగా పనిచేసినారు. వయోజన పాఠశాలలద్వారా విద్యావ్యాప్తికి ఎంతో కృషిచేసినారు. ప్రస్తుతము శ్రీ నీలా జంగయ్యగారు ముఖ్యకార్యకర్తగా ఉండి పరిషత్తుకు సేవచేయుచున్నారు. ఉన్నత విద్యావంతుడైన యీ యువ కార్యకర్త ఉత్సాహముతో సారస్వత ప్రచారము చేస్తూ అధిక సంఖ్యలో అభ్యర్థులను యీ పరీక్షలలో పాల్గొనునటుల చేయుచున్నారు.

మిర్యాలగూడెంశాఖ : 1949 ఆగస్టులో స్థాపితమైనది. స్థానిక ప్రముఖులు భాషాభిమానియైన శ్రీ తడకమళ్ళ సీతారామచంద్రరావుగారు దీనికి అధ్యక్షులుగా ఉండిరి. పల్లె పల్లెలో తెలుగు ప్రచారము చేస్తూ, వయోజన రాత్రి పాఠశాలలు స్థాపించి ప్రచారము చేసినారు. ఈ గ్రామములోనే ఉత్సాహవంతులైన యువకులెందరో పరిషత్తు ప్రచారమునకు తోడ్పడినారు. అందులో ముఖ్యులు శ్రీ. జి. నారాయణస్వామిగారు, శ్రీ. యస్. శంకరరావుగారు.

సూర్యాపేటశాఖ : 1949 అక్టోబరు నెలలో స్థాపితమైనది. ముఖ్యకార్యకర్తగా శ్రీ చకిలం శ్రీనివాసరావుగారు చాలకాలము పనిచేసినారు. కొంతకాలము ఆ ప్రాంతములో శ్రీ గన్నారపు రాములు, శ్రీ జి. నారాయణస్వామిగారు భాషాప్రచారము చేసినారు. ప్రస్తుతము శ్రీయుతులు బి. హరనాధరావు. టి. రామలింగరాజుగారలు కార్యకర్తలుగా ఉండి పరీక్షలకు అభ్యర్థులను పంపుటలో సహకరిస్తున్నారు.

కోదాడుశాఖ : 1951 లో స్థాపించ బడినది. కార్యకర్తలుగా శ్రీ పందిరి గురునాథం, జె. సీతారామశాస్త్రిగారలు పనిచేస్తున్నారు.

యాదగిరిగుట్టశాఖ : 1950 సెప్టెంబరులో స్థాపితమైనది. ముఖ్యకార్యకర్త శ్రీ కె. కె. ఆచారిగారు. ఈ పవిత్ర దేవస్థానమున పరీక్షాకేంద్రము ఏర్పడుట మిక్కిలి సముచితమైనది. పరీక్షాభ్యర్థులు ఉత్సాహముగా పరీక్షలలో పాల్గొనుచున్నారు.

వరంగల్లు జిల్లా

వరంగల్లుశాఖ: ఈశాఖ పరిషత్తు ప్రారంభకాలములో శ్రీ జయంతి భాస్కర లింగ శాస్త్రి, శ్రీ తయ్యాల రంగాచార్యులుగార్ల ఆధ్వర్యమున విశేషకృషిగావించి స్తబ్ధత వహింపగా తరువాత శ్రీ పల్లా రామ కోటార్యగారు వ్యవస్థాపకులై పరిషత్తు పరీక్షలన్నిటికి విద్యార్థులను సిద్ధముచేసి కృషిసలిపినారు. ప్రస్తుతము శ్రీ జి. వి. రామానుజాచార్యులు గారు నిర్వహించుచున్నారు.

జనగామశాఖ : పరిషత్తు ప్రారంభకాలములో శ్రీ ఉపద్రష్ట వేంకట్రామయ్యగారు, శ్రీ వి. పి. రాఘవాచార్యులుగారు, శ్రీ రాగి నరసింహులుగారు ఈ శాఖద్వారా భాషా ప్రచార కృషి విశేషముగ చేసినారు.

బచ్చన్నపేటశాఖ : శ్రీ చెన్నమాధవుని నారాయణరాజుగారు ఈ ప్రాంతములో శాఖను స్థాపించి పరిసర గ్రామాలలో భాషా ప్రచారము విరివిగా చేసినారు.

పరకాలశాఖ : శ్రీ M. N. రంగాచార్యులుగారు ఈ శాఖను స్థాపించి పరిషత్తు పరీక్షలను ప్రచారము చేయుచు ప్రతిపరీక్షకు విద్యార్థులను సిద్ధము చేయుచున్నారు.

నర్సంపేటశాఖ : ఇది 1952 లో శ్రీ ఎం. వరదాచార్యులు గారిచే స్థాపించబడినది. పరిషత్తు పరీక్షా కేంద్రమును నిర్వహించినది. శ్రీ నరసయ్య, శ్రీ పి. కట్టయ్య, శ్రీ వేంకటాచార్యులుగార్లు కార్యకర్తలుగా పనిచేయుచున్నారు.

ఖమ్మం జిల్లా

ఖమ్మంశాఖ : పరిషత్తు ప్రారంభకాలములో శ్రీ ఇటికాల నీలకంఠ రావు, శ్రీ యల్లాప్రగడ కృష్ణమూర్తిగార్లు ఈ శాఖపక్షమున ప్రశంసనీయ కృషిచేసినారు. తరువాత స్తబ్ధత వహింపగా మరల ఇచట

శ్రీ M. సత్యనారాయణగారు పరీక్షా కేంద్రమును నిర్వహించుటకు కృషి చేయుచున్నారు.

వేంసూరుశాఖ : శ్రీ బెల్లంకొండ చంద్రమౌళిశాస్త్రిగారు ఖమ్మం జిల్లాలో పరిషత్తు ప్రచార కార్యమునకై చాల పాటుపడినారు. వారి ఆధ్వర్యములో ఈ శాఖ పరీక్షలు నిర్వహించి సాహిత్యాభిమానము కలిగించినది.

నిధానపురంశాఖ : 1952 లో స్థాపితము. ముఖ్య కార్యకర్త శ్రీ. టి. శ్రీ రంగయ్యగారు. వీరు సిరిపురములో గూడ పరీక్షా కేంద్రమును స్థాపించినారు. ఆ ప్రాంతములో పరిషత్తు పరీక్షలను విరివిగా ప్రచారము చేసినారు. ఉత్తమభాషా సేవకులైన వీరికృషి ప్రశంసనీయమైనది.

కొత్తగూడెంశాఖ : 1967 లో స్థాపితమైనది. స్థానికులైన శ్రీ చేకూరి కాశయ్య MLA గారి ప్రోత్సాహమువలన శ్రీ తోట రామచంద్రయ్యగారు ముఖ్యకార్యకర్తగా పనిచేస్తున్నారు. వీరు ఆ ప్రాంతాలలో పర్యటించి అభ్యర్థులను ప్రోగుచేసి అధిక సంఖ్యలో పరీక్షలకు పంపుతూ సారస్వతసేవ చేస్తున్న యువకులు.

కరీంనగరం జిల్లా

జగిత్యాలశాఖ : శ్రీ కాసం శివరాజ గుప్తగారిచే ఈ శాఖ స్థాపితమైనది. పరిషత్తు పరీక్షా నిర్వహణము, సాహిత్య సమావేశాల నిర్వహణము చక్కగా చేసి ఈ శాఖ ఆదర్శవంతముగా పనిచేసినది.

హుజూరాబాదుశాఖ : శ్రీ బి. అచ్యుతరాజుగారిచే ఈ శాఖ స్థాపించబడినది. వీరి కృషివలన ఎందరో పరిషత్తు పరీక్షలలో పాల్గొన్నారు. సాహిత్యసభలు చక్కగా నిర్వహింపబడి ప్రజలలో ప్రబోధము గావించినది.

కరీంనగరంశాఖ : పరిషత్తు ప్రారంభకాలములో శ్రీ బోయినేపల్లి వేంకటరామారావుగారిచే ఈ శాఖ స్థాపించబడి భాషాసేవ చేసినది.

కొంత కాలమునుండి ఈశాఖ కార్యకర్తగా శ్రీ టి. మధుసూదన రాజు గారు పనిచేస్తున్నారు. పరీక్షలకు ప్రతిసారి అధికసంఖ్యలో అభ్యర్థులను కూర్చోబెట్టి సారస్వతసేవ చేస్తున్నారు.

ఆదిలాబాదు

చెన్నూరుశాఖ: 1949 లో స్థాపితము. శ్రీ కె. వి. కేశవులు, శ్రీ విశ్వనాథరావు కాచేగారల ప్రోత్సాహమున శ్రీ దీనానాథరావు కాచే గారు మహారాష్ట్ర సరిహద్దుప్రాంతమైన ఆదిలాబాదు జిల్లాలోని ముఖ్య స్థలములలో పర్యటించి పరిషత్తు పరీక్షలను ప్రచారము చేసిరి.

నిర్మలశాఖ: 1949 స్థాపితము. శ్రీ టి. నారాయణ, శ్రీ పోసెట్టి, శ్రీ డి. వేంకటస్వామిగారల కృషివలన ఈ ప్రాంతములో పరిషత్తు పరీక్షలు విరివిగా ప్రచారము నందినవి. పలువురు పరీక్షలలో పాల్గొని ప్రయోజనమును పొందినారు.

మెదకు జిల్లా

జోగిపేటశాఖ: 1948 లో స్థాపించబడినది. శ్రీ మఠం సిద్ధి వీరయ్యగారు అధ్యక్షులుగా, శ్రీ M. రంగ కృష్ణమాచార్యులుగారు కార్యదర్శిగా ఈ శాఖ పరిషత్తు పరీక్ష లన్నిటికి విద్యార్థులను సిద్ధముచేసి పరీక్షా కేంద్రమును నిర్వహింపజేసినది. వార్షిక సభలు, సాహిత్య గోష్ఠులు జరుపబడినవి. మెదకు జిల్లా రచయితల సంఘస్థాపనకు ఈ శాఖయే దోహదమొనర్చినది. కొంతకాలము శ్రీ రాచవీర దేవరగారు కూడ యీ ప్రాంతములో పరిషత్తు పరీక్షలకు అభ్యర్థులను ప్రోత్సహించు టకై కృషి చేసినారు.

సిద్దిపేటశాఖ: 1949 లో ఈ శాఖ శ్రీ వేముగంటి నరసింహా చార్యులు, శ్రీ హరిపురము వేంకట్రామయ్య గారల ప్రయత్నముచే నెలకొన్నది. ఈ శాఖ కార్యకర్తలు పరిసర గ్రామాలలో ప్రచారము చేసి పరిషత్తు పరీక్షలకు అభ్యర్థులను సిద్ధముచేసిరి. 1964 వరకు ఇచట

పరీక్షా కేంద్రము చక్కగా నడుపబడినది. ఒక లిఖిత వారపత్రిక "స్వతంత్రాంధ్ర" నిర్వహింపబడినది. సాహిత్యసభలు, కళాకారులకు సన్మానములు జరుపబడినవి. ఒక నాటక సంఘము–వయోజన పాఠశాల నిర్వహింపబడినవి. ఇందు శ్రీ కె. రాజయ్య, శ్రీ మద్ది వెంకటేశం, శ్రీ కె. చంద్రమౌళి, శ్రీ జి. గట్టయ్య, శ్రీ. టి. కిషన్ మొదలైనవారు ముఖ్యకార్యకర్తలుగా పనిచేయు చున్నారు.

సంగారెడ్డిశాఖ : ఇది 1949 లో శ్రీ దేవీ ప్రసాద్ గారిచే స్థాపించబడినది. పరిషత్తు పరీక్షలకు ముఖ్య కేంద్రముగా ఉండినది. పరీక్షలలో పాల్గొను విద్యార్థులకు తరగతులు నిర్వహించుట, రాత్రి పాఠశాలల ద్వారా వయోజనులను అక్షరాస్యులుగా చేయుట, బీద విద్యార్థులకు ఉచితముగా పాఠ్యగ్రంథములను, శుల్కములను ఇప్పించి సహాయము చేయుట మొదలైన సేవాకార్యములు చక్కగా శ్రద్ధతో సలుపబడినవి.

దుబ్బాకశాఖ : ఈ శాఖ 1951 లో స్థాపించబడినది. శ్రీ కానోజు లక్ష్మణాచార్యులుగారు చక్కని కృషి చేయుచున్నారు. పరీక్షలు, రాత్రి పాఠశాలలు, గ్రంథాలయము నిర్వహింపబడుచున్నవి. సారస్వత సమావేశములు జరుపబడినవి.

నారాయణఖేడుశాఖ : ఇది 1966 లో స్థాపించబడినది. ముఖ్య కార్యకర్త శ్రీ అద్దంకి తిరుమల వేంకట కృష్ణమాచార్యులుగారు. కన్నడ దేశ సరిహద్దులో ఉన్న ఈ ప్రాంత ప్రజలలో తెలుగుభాషా ప్రచారము చాల అవసరము. శ్రీ ఆచార్యులుగారు ప్రత్యేకశ్రద్ధతో తాలూకాలోని ముఖ్య స్థలములకు వెళ్ళి ప్రచారము చేయుచున్నారు. పరిషత్తు ప్రాథమిక, ప్రవేశపరీక్షలు నిర్వహింపబడుచున్నవి. ఈశాఖ పక్షమున శ్రీ వేంకటేశ్వర సుప్రభాతము, శ్రీరామ సుప్రభాతములు ప్రకటింపబడినవి.

నర్సాపూరుశాఖ : ఈశాఖ 1961లో ప్రారంభింపబడినది. ముఖ్య కార్యకర్తలు శ్రీ S. సీనయ్య, శ్రీ ఇప్ప విఠల్ రెడ్డి, శ్రీ వేంకటేశ్వరరావు

గార్లు ఈశాఖపక్షమున అన్ని పరీక్షలలో విద్యార్థులు పాల్గొనుచున్నారు. "సాయి," "కుంభీర" అను లిఖిత మాసపత్రికలు నిర్వహింపబడు చున్నవి. గ్రంథాలయము చక్కగా పనిచేయుచున్నది.

కానుకుంట శాఖ : 1964 లో స్థాపితమైనది. ముఖ్య కార్యకర్త శ్రీ ఎస్. సీనయ్యగారు. వీరు ఆ ప్రాంతమునగల పల్లె పల్లెలో భాషా ప్రచారము చేస్తూ ప్రతిసారి అభ్యర్థులను పరీక్షలకు పంపుతూ సారస్వత సేవ చేస్తున్న ఉత్సాహవంతులు.

మెదకుశాఖ : 1958 లో స్థాపితమైనది. ముఖ్య కార్యకర్తగా శ్రీ సిరుసనగండ్ల శ్రీనివాసాచార్యులుగారు పనిచేస్తున్నారు. వీరు ప్రతి పరీక్షలకు అభ్యర్థులను సిద్ధముచేసి వివిధ కేంద్రాలకు పంపుతూ సారస్వత సేవచేస్తున్నారు.

హైదరాబాదు జిల్లా

ఇబ్రహీంపట్నం శాఖ : శ్రీ ఆరుట్ల రామచంద్రాచార్యులుగారు ఈశాఖను స్థాపించి చక్కగా నిర్వహించినారు. పరిషత్తు పరీక్షలను ప్రచారముచేసి ఎందరోవిద్యార్థులు పాల్గొనునట్లుచేసినారు. అప్పుడప్పుడు ప్రసిద్ధపండితుల నాహ్వానించి సాహిత్యోపన్యాసము లిప్పించినారు. ఈ శాఖకు శ్రీ బాగాత్ రామరావుగారు పూర్ణసహకారము నిచ్చిరి.

పెద్దేముల్ శాఖ : ఈ గ్రామమున శ్రీ యం. గంగయ్యగారు కార్యకర్తగా ఉన్నారు. 1962 నుండి పరిషత్తు పరీక్షలకు విద్యార్థులు పాల్గొనుటలో విశేషమైన కృషిచేస్తూ పనిచేస్తున్నారు. 1972 నుండి పెద్దేముల్ - తాండూరులలో కేంద్రాలు ఏర్పాటుచేసి సారస్వతసేవ చేస్తున్నారు.

మహబూబ్‌నగరము జిల్లా

మహబూబ్‌నగరము శాఖ: ఈశాఖ పరిషత్తు ప్రారంభకాలములో శ్రీ పి. నరసింహారావుగారు అధ్యక్షులుగా, శ్రీ ఎదిరె చెన్నకేశవులు,

శ్రీ పల్లెర్ల జానకిరామశర్మలు కార్యదర్శులుగా చక్కని కృషిచేసిరి. కొంతకాలము స్తబ్ధత వహించియుండెను. తరువాత 1957 నుండి ఇది పునరుద్ధరింపబడినది. శ్రీ తోటపల్లి కృష్ణమూర్తిగారు పరీక్షలకు విద్యార్థులను సిద్ధముచేసి రాత్రిపాఠశాలలు నిర్వహించి సాంఘిక సేవా కార్యములు జరిపించినారు.

నారాయణపేటశాఖ : 1954 లో శ్రీ సాయిబణ్ణ బండారెగారి కృషివలన స్థాపితమైనది. పరీక్షలకు ఎందరినో ప్రోత్సహించి ఆ ప్రాంతమున విశేషముగా కృషిచేసినారు. ప్రస్తుతము ఈ కేంద్రము నిర్వహణ బాధ్యతను శ్రీ దరెగోయిని శ్రీశైలంగారు వహించుచున్నారు. ఉత్సాహముగల యీ కార్యకర్త ఉన్నతవిద్య నభ్యసిస్తూ పరిషత్తుకు ఎంతో సేవచేయుచున్నారు.

నాగరకర్నూలు శాఖ : 1960 లో స్థాపితమైనది. పూర్వము ఆకారపు బాలస్వామి గుప్తగారు పనిచేయుచుండిరి. ప్రస్తుతము శ్రీ డి. ఎస్. ఎం. సుబ్బరాయశర్మగారు కార్యకర్తగా పనిచేస్తున్నారు. పరిషత్తు పరీక్షలను ప్రచారముచేసి అధిక సంఖ్యలో అభ్యర్థులను పరీక్షలకు పంపుతున్నారు.

నిజామాబాదు జిల్లా

నిజామాబాదు శాఖ : పరిషత్తు ప్రారంభకాలమున శ్రీ జి. వేంకటస్వామి శ్రీ వేంకటాచార్యులచే స్థాపించబడగ ఈశాఖ తరువాత స్తబ్ధత వహింపగా 1965 లో మరల శ్రీ చవాకుల నరసింహమూర్తిగారు పునరుద్ధరించి అన్ని పరీక్షలకు విద్యార్థులను సిద్ధముచేయుచున్నారు.

కామారెడ్డి శాఖ : ఈ శాఖను శ్రీ విఠలరెడ్డి, శ్రీదోర్బల విశ్వనాథశర్మగారలు చక్కగా నిర్వహించిరి. ప్రస్తుతము శ్రీ S. పాండురంగశర్మగారు పరిషత్తు పరీక్షలన్నిటికి విద్యార్థులను సిద్ధము చేయుచున్నారు.

ఆర్మూరుశాఖ : 1970 లో స్థాపితమైన యీ కేంద్రము నేడు

అధిక సంఖ్యలో అభ్యర్థులను సమీకరిస్తున్నది. ఇందుకు శ్రీ యు. వి. ఎల్. ఎన్. మూర్తికవిగారి కృషి ప్రత్యేకముగా పేర్కొనవలసి ఉన్నది. ఉత్సాహవంతుడైన యీ కార్యకర్త అభ్యర్థులకు ఉచితముగా పాఠాలు చెప్పుతూ సారస్వత సేవచేయుచున్నారు.

గుంటూరు జిల్లా

బాపట్ల శాఖ : 1951 లో స్థాపితము. దీనిని శ్రీ లంకా లక్ష్మీనారాయణ శాస్త్రిగారు స్థాపించిరి. ఈశాఖపక్షమున సారస్వతపాఠశాల నిర్వహింపబడుచున్నది. ఇది ఆంధ్రప్రాంతములో మొదటిశాఖ. పరీక్షలకు తరగతులు నడుపబడుచున్నవి. ఈశాఖ కార్యకర్తల ప్రయత్నము వలన శ్రీ నెమ్మాని సుదర్శనశాస్త్రిగారి స్మారకార్థము పరిషత్తు విశారద పరీక్షలో సర్వప్రథముడుగా ఉత్తీర్ణుడైన విద్యార్థికి తగిన సత్కారము చేయుటకై 1000 రూపాయలు పరిషత్తునకు సమర్పింపబడినవి. ప్రస్తుతము శ్రీ లంకా వెంకట్రామయ్యగారు పనిచేయుచున్నారు.

నరసారావుపేటశాఖ : ఇది 1965లో స్థాపించబడినది. ముఖ్య కార్యకర్త శ్రీ లంకా లక్ష్మీనృసింహాశర్మగారు. ఈ కేంద్రము క్రమాభివృద్ధి పొంది ప్రస్తుతము ప్రతి పరీక్షలో దాదాపు 250 మంది విద్యార్థులు పాల్గొనునంతటి కృషి చేసినది. పరీక్షార్థులకు తగిన బోధనా సౌకర్యములు కూర్చి, పరిసరములలో సాహిత్య ప్రయోజనములను ప్రచారముచేసి ఈ శాఖ ఉత్తమ భాషాసేవ చేయుచున్నది.

తెనాలిశాఖ : 1966లో స్థాపితమైనది. స్థానిక హిందీ మహావిద్యాలయము నిర్వాహకులు శ్రీ బోయపాటి నాగేశ్వరరావుగారు ముఖ్య కార్యకర్తగా పనిచేయుచూ, పరిషత్తు పరీక్షలను ప్రచారముచేసి అధిక సంఖ్యలో అభ్యర్థులను పరీక్షలకు పంపుచున్నారు.

కృష్ణా జిల్లా

విజయవాడశాఖ : 1962 లో స్థాపితము. కార్యకర్త శ్రీ వి. శ్యామ

సుందరదేవుగారు. ఈ శాఖ పరిషత్తు పరీక్షలను ప్రచారముచేసి ఉచితముగా విద్యార్థులకు తరగతులను నడిపించి 1200 మంది విద్యార్థులు పాల్గొను నట్లు చేసినది. అప్పుడప్పుడు ప్రసిద్ధ పండితులచే సాహిత్య సమావేశ ములను జరిపించినది.

ఘంటసాలశాఖ : ఇది 1964 లో స్థాపించబడినది. ముఖ్య కార్య కర్త శ్రీ చింతలపాటి లక్ష్మీనరసింహ శాస్త్రిగారు. వీరు పరిషత్తు పరీక్ష లన్నిటికిని విద్యార్థులను సిద్ధము చేయుచున్నారు.

మచిలీపట్నంశాఖ : 1961 జూలై లో స్థాపితమైనది. ముఖ్య కార్య కర్త శ్రీ చెరువు సత్యనారాయణమూర్తిగారు. వీరు పరిషత్తు పరీక్షలను ప్రచారముచేసి, అభ్యర్థులకు శిక్షణ తరగతులనుగూడా నిర్వహించి సారస్వతసేవ చేస్తున్నారు.

అనంతపురం జిల్లా

ధర్మవరముశాఖ : శ్రీ అవ్వారి నారాయణగారిచే ఈ శాఖ 1965 లో స్థాపించబడినది. పరిషత్తు పరీక్షలకు ఈ కేంద్రమునుండి ఇంత వరకు 400 మంది పాల్గొన్నారు. అన్నిపరీక్షలకు విద్యార్థులు సిద్ధము చేయబడుచున్నారు.

రాయదుర్గంశాఖ : 1960 జనవరిలో స్థాపితమైనది. ముఖ్య కార్య కర్తగా శ్రీ బి. సీతారామరాజుగారు పనిచేస్తున్నారు. వీరు సమీప గ్రామాలలో ప్రచారముచేసి పరీక్షలకు అభ్యర్థులను పంపుచున్న భాషా సేవకులు.

శ్రీకాకుళము జిల్లా

శ్రీకాకుళముశాఖ : ఇది 1964 లో స్థాపించబడినది. ముఖ్య కార్య కర్త శ్రీ ఆరవెల్లి లక్ష్మీనారాయణాచార్యులుగారు. ఒరిస్సాకు సరి హద్దులోఉన్న ఈ ప్రాంతమునందు ఆంధ్రభాషా ప్రచారమునకు విశేష

కృషి చేయుచున్న ఈ కేంద్రమునుండి ప్రతి పరీక్షకు విశారదవరకు పలువురు విద్యార్థులు పాల్గొని ప్రయోజనము పొందుచున్నారు.

సీతానగరము శాఖ : ఈ శాఖ 1965 లో స్థాపితమైనది. శ్రీ సామవేదుల రామగోపాలశాస్త్రిగారి కృషిఫలితముగా పరీక్షార్థులకు బోధనా సౌకర్యము లేర్పడి అన్ని పరీక్షలలో విద్యార్థులు పాల్గొనుచున్నారు.

కర్నూలుజిల్లా

ఆదోనిశాఖ : ఇది 1955 లో స్థాపించబడినది. ఇందు శ్రీ సీతారామశర్మ, శ్రీ వి. హొన్నప్ప, శ్రీ జి. వీరయ్యగారలు ముఖ్య కార్యకర్తలుగా కృషిచేయుచున్నారు. పరిషత్తు పరీక్షలలో పాల్గొను విద్యార్థులకు ఉచితముగా తరగతులు నిర్వహింపబడుచున్నవి. కన్నడదేశము సరిహద్దులోఉన్న ఈ శాఖ కృషి ప్రశంసనీయము.

కర్నూలుశాఖ : 1956 లో స్థాపితము. ముఖ్య కార్యకర్త శ్రీ బి. మాణిక్యశర్మగారు. పరిషత్తు పరీక్షలన్నిటికిని కొంతకాలము శిక్షణ తరగతులు నిర్వహింపబడినవి. ఈ శాఖ పక్షమున శ్రీ సురవరం ప్రతాపరెడ్డిగారి వర్ధంతి జరుపబడినది. ప్రతి సంవత్సరము ఈ కేంద్రము నుండి అధికసంఖ్యలో విద్యార్థులు పాల్గొనుచున్నారు.

చిత్తూరుజిల్లా

తిరుపతిశాఖ : శ్రీ కోర్లగుంట కృష్ణయ్యగారిచే ఈ శాఖ 1962లో స్థాపించబడినది. పరిషత్తు పరీక్షలకు స్థానిక పండితులు శ్రీ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీ కుప్పుస్వామిపిళ్ళై, శ్రీ పులికంటి రామచంద్రారెడ్డి, శ్రీ పరాంకుశం వేంకటశేషాచార్యులుగారల సహాయముచే తరగతులు నిర్వహింపబడినవి. ఈ శాఖ పక్షమున 'ఆంధ్రసారస్వత సమితి' ప్రారంభించబడి అనేక సాహిత్య సమావేశములను నిర్వహించినది. ఈ సభలలో ప్రసిద్ధ విద్వాంసులు శ్రీ రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, శ్రీ పింగళి లక్ష్మీకాంతం, శ్రీ జి. యన్. రెడ్డి, శ్రీ జీరెడ్డి చెన్నారెడ్డి మొదలైనవారు

పాల్గొని ప్రసంగించినారు. ఇచట పరీక్షా కేంద్రమునందు ఇంతవరకు 3000 మంది పరిషత్తు పరీక్షలలో పాల్గొన్నారు. రాయలసీమలోని కడప, కర్నూలు, నెల్లూరు, అనంతపురం, బళ్ళారి జిల్లాలనుండి, మదరాసు-చెంగల్పట్టు-చిత్తూరు-ఉత్తరార్కాడు జిల్లాలనుండి అధిక సంఖ్యలో విద్యార్థులు ఈ కేంద్రమున పరీక్షలు వ్రాసినారు. ఈ శాఖ నిర్వహించిన వార్షికోత్సవములుగూడ ప్రత్యేకముగ పేర్కొనదగియున్నవి. ప్రతి సంవత్సరము 8, 9 నూర్లమంది విద్యార్థులను పరిషత్తు పరీక్షలలో పాల్గొనునట్లుచేసి ప్రశంసనీయముగ పనిచేయుచున్నది.

సత్యవేడుశాఖ : ఆంధ్ర-మద్రాసు రాష్ట్రాలకు సరిహద్దుగానున్న యీ సత్యవీడులో 1963 లో పరిషత్తుశాఖ ఏర్పడినది. దీనికి ముఖ్య కార్యకర్త శ్రీ ఇ. వి. సుబ్రహ్మణ్యంగారు. వీరు ఆ ప్రాంతమున భాషా ప్రచారముచేసి పరీక్షలకు అభ్యర్థులను పంపుచున్నారు.

నెల్లూరుజిల్లా

నెల్లూరుశాఖ : ఇది శ్రీ నాదెళ్ళ స్వామిశాస్త్రిగారిచే 1966 లో స్థాపితమైనది. స్థాపించబడి నప్పటినుండియు ఇచట పరిషత్తు పరీక్షలు అవిచ్ఛిన్నముగా నిర్వహించబడుచున్నవి. ఇంతవరకు ఇందు 500 మంది విద్యార్థులు పాల్గొన్నారు.

తూర్పు గోదావరి జిల్లా

రాజమండ్రిశాఖ : ఇది 1966 లో స్థాపించబడినది. ముఖ్య కార్యకర్త శ్రీ చల్లా రామగణపతిశాస్త్రిగారు. ప్రతిసారి పరిషత్తు పరీక్షలను నిర్వహించి, సాహిత్యగోష్ఠులను జరిపి ఈ శాఖ భాషాసేవ చేయుచున్నది.

కడప జిల్లా

కడపశాఖ : ఇది 1967 లో స్థాపించబడినది. ఈ శాఖకు సుప్రసిద్ధ విద్వాంసులు శ్రీ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులుగారు అధ్యక్షులు.

ముఖ్యకార్యకర్తలు శ్రీ రంగనాథం, శ్రీ కె. చెంచు సుబ్బయ్య, శ్రీ. కె. మద్దయ్య గారలు. ఆ ప్రాంతములలో పరిషత్తు పరీక్షలను ప్రచారముచేసి పరీక్షా కేంద్రమును నిర్వహించి, అనేక సాహిత్య సభలను జరిపి ఈ శాఖ చక్కగా భాషాసేవ చేయుచున్నది.

విశాఖపట్టణము జిల్లా

విశాఖపట్టణముశాఖ : ఇది 1963 లో స్థాపించబడినది. ముఖ్య కార్యకర్త శ్రీ కల్యాణం వీరస్వామిగారు. వీరు పరిషత్తు పరీక్షలను ప్రచారము చేయుటేకాక విద్యార్థులకు శిక్షణ తరగతులను గూడ నిర్వహించు చున్నారు. ప్రతి పరీక్షలో ఈ ప్రాంతమునందలి విద్యార్థులు పాల్గొను చున్నారు.

పశ్చిమగోదావరి జిల్లా

భీమవరంశాఖ : 1963 లో స్థాపితమైనది. ఆ ప్రాంతమున మన పరిషత్తు ప్రచారము చేసిన ముఖ్యులలో శ్రీ ఎన్. వి. కె. సుబ్బరాజు గారు. వీరు స్థానిక కళాశాలలో లెక్చరర్‌గా ఉంటూ పరిషత్తు చేయు భాషా ప్రచారమునకు పూర్తి సహకారము అందజేసినారు.

మహారాష్ట్రము

బొంబాయిశాఖ : రాష్ట్రేతర నగరమైన బొంబాయిలో 1949 లో పరిషత్తుశాఖ స్థాపించబడినది. ఇందుకు విశేషముగా కృషిచేసినవారు శ్రీ T. నరసింహము, శ్రీ దాసరి లింబాద్రి, ఈ శాఖకు 10 సంవత్సర ముల కాలము శ్రీ మఠం వాసుదేవమూర్తిగారు అధ్యక్షులుగా ఉండి విశేషకృషి చేయుటలో తోడ్పడినారు. ఈ శాఖ కృషి ప్రశంసనీయ మైనది. తరగతులను నిర్వహించి 1500 విద్యార్థులను పరిషత్తు పరీక్షలలో పాల్గొన జేసినది.

ఆంధ్ర విద్యార్థి సంఘమును స్థాపించి విద్యార్థుల విద్యావికాస మునకు తోడ్పడినది. రాత్రి పాఠశాలలద్వారా కార్మికులకు చదువు

నేర్పినది. మునిసిపల్ కార్పోరేషన్‌ద్వారా తెలుగు విద్యాశాలలను ఎక్కువ చేయించినది. ఆంధ్రదేశమునుండి విద్వాంసుల నాహ్వానించి సాహిత్య సభలను జరిపించినది. ఈ శాఖద్వారా ఎందరో శ్రామికులు ఉన్నత విద్యావంతులై ఉద్యోగములను నిర్వహించు చున్నారు. ఇందలి కార్యకర్తలలో శ్రీ బల్ల రామచంద్రం, శ్రీ పబ్బ వెంకటేశ్వర్లు, శ్రీ సూరం బాలయ్య, శ్రీ సిరిసిల్ల లక్ష్మణ్, ఎల్లారం నారాయణ మొదలైనవారు ముఖ్యులు. ఇంకను ఎందరో ఉత్సాహముతో పనిచేయు చున్నారు.

మైసూరు రాష్ట్రము

బెంగుళూరుశాఖ : 1964 లో స్థాపితము. రాష్ట్రేతర ప్రాంతమైన బెంగుళూరు నగరములో తెలుగువారి విజ్ఞానాభి వృద్ధికై పాటుబడు చున్న "ఆంధ్ర సారస్వత విజ్ఞాన సంఘము" పక్షమున పరిషత్తుశాఖ పర్పడినది. శ్రీ K.S. జానకి రామయ్య, శ్రీ B.R. వెంకటాచలపతి, శ్రీ H.S. వెంకటేశయ్యగార్లు ముఖ్య కార్యకర్తలుగా పనిచేయు చున్నారు. పరిషత్తు పరీక్షలు నిర్వహింపబడినవి. శ్రీ విస్సా అప్పారావు గారి వంటి ప్రసిద్ధపండితుల నాహ్వానించి సాహిత్య సమావేశములను గూడ జరిపించినారు. పానుగంటి వారి శతజయతి నిర్వహింపబడినది.

తమిళనాడు

హోసూరుశాఖ : ఇది తమిళనాడులోని ధర్మపురి జిల్లాలో ఉన్న శాఖ. రాష్ట్రప్రభుత్వ నిర్లక్ష్యమునకు గురియైన అధిక సంఖ్యాకులైన తెలుగువారికి మాతృభాషా జ్ఞానమును కలిగించుటకై భాషాసేవకులు శ్రీ K.S. కోదండరామయ్యగారు 1962 లో ఇచట శాఖను స్థాపించిరి. వారి నిరంతర కృషి ఫలితముగా తమిళనాడు సరిహద్దు ప్రాంతము లందున్న తెలుగువారికి పరిషత్తు పరీక్షలలో పాల్గొను అవకాశము లభించు చున్నది. ఈ కేంద్రమున చెంగల్పట్టు - ఉత్తరార్కాడు జిల్లాలలోని

తెలుగు విద్యార్థులు పాల్గొనుచున్నారు. రాష్ట్రేతర ప్రాంతమునందు తెలుగువారి భాషాభివృద్ధికై పాటుబడుచున్న ఈ కేంద్రముద్వారా ఎందరో విశారద పరీక్షలో ఉత్తీర్ణులై ఆ రాష్ట్రమున తెలుగు ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేయు చున్నారు.

ఈ శాఖ పక్షమున 'ఆంధ్ర సంస్కృతి సమితి' ప్రారంభింపబడి సాహిత్య సభలను విజయవంతముగ జరుపుచున్నది. ఆ సభలలో సుప్రసిద్ధాంధ్ర కవి పండితులు శ్రీ యన్. వెంకట్రావు, శ్రీ నండూరి రామకృష్ణమాచార్యులు, శ్రీ చల్లా రాధాకృష్ణశర్మ, శ్రీ పప్పూరి రామాచార్యులు మొదలైనవారు పాల్గొని ఉపన్యసించినారు. తాళపత్ర గ్రంథములు, జానపదగేయములు సేకరించుటలో విశేష శ్రద్ధ వహించి పనిచేయుచున్నారు. ఈ శాఖలో శ్రీ K. S. జానకి రామయ్య, శ్రీ కుప్పయ్యశెట్టి, శ్రీ H.S. వెంకటేశయ్య, శ్రీ బి.ఆర్.వి. పతి, శ్రీ పి. జనార్ధనం నాయుడు, శ్రీ కుప్పయ్య నాయుడు మొదలైన ముఖ్య కార్యకర్తలు పనిచేయుచున్నారు.

మారిషస్ శాఖ : ఇది మధ్యధరా సముద్రములోని ఒక ద్వీపము. ఇందు అందరును భారతీయులే. తెలుగు వారును ఉన్నారు. వారి అభివృద్ధికి పాటుపడిన వారిలో కీ॥ శే॥ శ్రీ రామమూర్తి అప్పన్నగారు హైదరాబాదుకు వచ్చి తెలుగువారిని కలుసుకొని వెళ్ళిరి. వారిచే మారిషస్ శాఖ స్థాపించబడి కృషిచేయు చున్నది.

కార్యకర్తలు

జిల్లాలలో పరిషత్తు ప్రచారముచేసి, శాఖలను స్థాపించి భాషాభివృద్ధికై పాటుబడిన కార్యకర్తల వివరాలను సేకరించుటకు ప్రయత్నించి విఫలులమైతిమి. అందువలన నేటి పరిషదభివృద్ధికి చిరకాలమునుండి కృషిచేసిన, చేయుచున్న పరిషత్కార్యాలయ కార్యకర్తలను పరిచయము చేయుచు ఈ చరిత్రను ముగించుచున్నాము.

పరిషత్తు కార్యాలయ కార్యకర్తలు

పరిషత్తు కార్యాలయములో కార్యకర్తలుగా కొంతమంది యువకులుచేరి భాషాభివృద్ధి చేసుకొని ప్రభుత్వోద్యోగులుగా ఇతర సంస్థల కార్యకర్తలుగా వెళ్ళినారు. వారిలో శ్రీయుతులు టి. రాజేశ్వరశర్మ, జి. సురమౌళి, వి. ప్రభాకరశర్మ, పాండురంగయ్య, పి. లక్ష్మీనారాయణ మొదలగు వారుండిరి. శ్రీ బి. ప్రసాదరావుగారు లెక్కల విభాగమునకు పరిశీలకులుగా నుండిరి. బిట్ల నారాయణ, బి. నాగభూషణం, బి. సత్యనారాయణ పరిచారకులుగా శ్రద్ధతో పనిచేసినారు.

ప్రస్తుత కార్యాలయ కార్యకర్తల పరిచయము

శ్రీ దూపాటి సాకేతరాజు : జన్మస్థానం హైదరాబాదుజిల్లా. చిన్నవయస్సునుండి ఆయుర్వేద ఫార్మసీలో ఉద్యోగముచేస్తు పోలీసు చర్యకు పూర్వము ఇతర ప్రజా ఉద్యమాలలో, పరిషత్తు మహాసభలలో పాల్గొనుచు 1949 జూలై మాసమునుండి పరిషత్తు కార్యకర్తగా నియుక్తులై పరీక్షలు, గ్రంథాలయశాఖలలో పనిచేయుచున్నారు.

శ్రీ ఆవంచ హరికిషన్‌రావు : జన్మస్థానం నల్లగొండ జిల్లా. పోలీసు చర్యకు పూర్వము వీరు కొంతకాలము ఉపాధ్యాయులుగానుండి వయోజన పాఠశాలలను, గ్రంథాలయ పఠనాలయాలను నిర్వహించినారు. మెడికల్ ఫార్మసీ ఆర్గనైజరుగా కొంతకాలము పనిచేసినారు. 1949 సంవత్సరములో శానిటరీ సబు ఇన్‌స్పెక్టరు ట్రయినింగు శిక్షణ పొందుతూ పరిషత్తు కార్యాలయముతో సంబంధము కలిగించుకొని జనవరి 1950 సంవత్సరములో పరిషత్తు కార్యాలయ కార్యకర్తగా చేరినారు. కార్యాలయములో సాధారణ నిర్వహణము, లెక్కల విభాగము మొదలగు పనులు బాధ్యతతో నిర్వహించుచున్నారు.

శ్రీ తుమ్మనేపల్లి కుమారస్వామి : జన్మస్థానం వరంగల్లుజిల్లా. పోలీసుచర్యకు పూర్వము ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేయుచు వయోజన

పాఠశాలలను నిర్వహించినారు. గ్రామీణ ప్రజానీకములో వయోజన విద్యావ్యాప్తిని గురించి కృషిచేసినారు. హైదరాబాదు హిందీ ప్రచార సభ ప్రచారకులుగా జిల్లాలలో పర్యటించుచు పరిషత్తు పరీక్షలకు విద్యార్థులను ప్రోత్సహించి పరీక్షా కేంద్రములు స్థాపించుటకు కార్యకర్తలకు సహాకరించినారు. జూలై 1963 నుండి పరిషత్తు కార్యాలయములో కార్యకర్తగా పనిచేయుచున్నారు.

శ్రీ మరింగంటి బాలరాజు : జన్మస్థానం మెదకుజిల్లా. ప్రజా ఉద్యమములలో పనిచేసిన యువకుడు. ఏప్రిల్ 1958 సంవత్సరమునుండి పరిషత్తు కార్యాలయమున కార్యకర్తగాచేరి ప్రచురణ విక్రయ విభాగములో పనిచేయుచున్నారు.

శ్రీ మహేశ్వరం వెంకటేశ్వర్లు : జన్మస్థానం వరంగల్లుజిల్లా డిసెంబరు 1967 వ సంవత్సరములో తాత్కాలిక కార్యకర్తగాచేరి పనిచేయుచున్నారు.

శ్రీ ఎన్. స్వామి : జన్మస్థానం నల్లగొండజిల్లా. ఫిబ్రవరి 1969 సంవత్సరములో తాత్కాలిక కార్యకర్తగా చేరినారు. ప్రచురణ విక్రయ విభాగములో పనిచేయుచున్నారు.

యం. నారాయణ (మహబూబ్‌నగరము జిల్లా) 1965 నుండి, పి. రాంచందర్ (నిజామాబాదుజిల్లా) 1966 సంవత్సరమునుండి, ఎన్. సాయిలు (మెదకుజిల్లా) 1970 నుండి పరిషత్తు కార్యాలయ పరిచారకులుగా పనిచేయుచున్నారు.

అనుబంధము-1

1. కార్యనిర్వాహకవర్గములు

(౧) **1943-44** సంవత్సరము (హైదరాబాదు)

శ్రీ లోకనంది శంకరనారాయణరావుగారు B.A, L.L.B	(అధ్యక్షులు)
శ్రీ బుక్కపట్టణము రామానుజాచారిగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీమతి రంగమ్మ ఓబుళరెడ్డిగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ బిదురు వెంకటశేషయ్యగారు	(ప్ర. కార్యదర్శి)
శ్రీ బూర్గుల రంగనాథరావుగారు	(స. కార్యదర్శి)
శ్రీ మాడపాటి హనుమంతరావుపంతులుగారు	(కోశాధిపతి)
శ్రీ సురవరం ప్రతాపరెడ్డిగారు	(సభ్యులు)
శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావుపంతులుగారు	,,
శ్రీ రావాడ సత్యనారాయణగారు	,,
శ్రీ భాస్కరభట్ల కృష్ణారావుగారు	,,
శ్రీ సన్నిధానం సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ చిదిరెమఠం వీరభద్రశర్మగారు	,,
శ్రీ కాళోజి నారాయణరావుగారు	,, (వరంగల్లు)
శ్రీ నందగిరి వెంకట్రావుగారు	,, (మహబూబ్ నగరం)
శ్రీ పోల్కంపల్లి వెంకట్రామారావుగారు	,, (కరీంనగరం)
శ్రీ జానపాటి సత్యనారాయణగారు	,, (నిజామాబాదు)
శ్రీ వెంకటరాజేశ్వరజోషిగారు	,, (మెదకు)
శ్రీ గవ్వా అమృతరెడ్డిగారు	,, (నల్లగొండ)
శ్రీ డా॥ M. చెన్నారెడ్డిగారు	,, (అత్రాఫ్ బల్దా)

(శ్రీ) లోకనంది శంకరనారాయణరావుగారు కారణాంతరములవలన అధ్యక్షపదవికి రాజీనామాచేయగా అస్థానమున (శ్రీ) సురవరం ప్రతాపరెడ్డిగారు, ఎన్నుకోబడిరి. స. కార్యదర్శిత్వమునకు (శ్రీ) బూర్గుల రంగనాథరావుగారు రాజీనామాచేయగా వారి స్థానములో (శ్రీ) కందాళ వెంకటనరసింహాచారిగారు నియుక్తులైరి.

(౨) 1944-45 సంవత్సరము (ఓరుగల్లు)

శ్రీ సురవరం ప్రతాపరెడ్డిగారు	(అధ్యక్షులు)
శ్రీ ఉదయరాజు రాజేశ్వరరావుగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ బుక్కపట్టణం రామానుజాచార్యులుగారు	
శ్రీ చెలమచెర్ల రంగాచార్యులుగారు	(ప్ర. కార్యదర్శి)
శ్రీ అడుసుమిల్లి దత్తాత్రేయశర్మగారు	(స. కార్యదర్శులు)
శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మగారు	
శ్రీ మాడపాటి హనుమంతరావుపంతులుగారు	(కోశాధిపతి)
శ్రీ బిదురు వెంకటశేషయ్యగారు	(సభ్యులు)
శ్రీ సన్నిధానం సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు	,,
శ్రీ కంచెనపల్లి చినవెంకటరామారావుగారు	,,
శ్రీ రాగి నరసింహులుగారు	,,
శ్రీ పి. నరసింహారావుగారు	,,
శ్రీ వెలిమల రామగోపాలరావుగారు	,,
శ్రీ వానమామల వరదాచార్యులుగారు	,,
శ్రీ చయనులవారి సదాశివశర్మగారు	,,
శ్రీ పరిమి లక్ష్మీనారాయణగారు	,,
శ్రీ బి. కేశవులుగారు	,,
శ్రీ వానమామల లక్ష్మణాచార్యులుగారు	,,

ఎన్నికలైన తరువాత కొలదికాలమునకే శ్రీ చ. రంగాచార్యులు గారు కార్యదర్శి పదవికి రాజీనామా ఇచ్చినందున వారి స్థానమునకు శ్రీ బిదురు వెంకటశేషయ్యగారు ఎన్నుకోబడిరి.

(౩) 1946 సంవత్సరము (నల్లగొండ)

శ్రీ సురవరము ప్రతాపరెడ్డిగారు (అధ్యక్షులు)

వెనుకటి కార్యవర్గమే మార్పులు లేకుండ మరల ఎన్నుకోబడినది.

(౪) 1947-48 సంవత్సరములు (మహబూబ్‌నగరము)

శ్రీ బుఱ్ఱా వెంకటసుబ్బారాయుడుగారు	(అధ్యక్షులు)
డా॥ కందాళ రంగాచార్యులుగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ బిదురు వెంకటశేషయ్యగారు	(ప్ర. కార్యదర్శి)
శ్రీ K. V. నరసింహశాస్త్రిగారు	(స. కార్యదర్శులు)
శ్రీ M. చూడామణిగారు	
శ్రీ మా. హనుమంతరావుపంతులుగారు	(కోశాధిపతి)
శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావు పంతులుగారు	(సభ్యులు)
శ్రీ వి. భీమయ్యగారు M. Sc.	,,
శ్రీ మాదిరెడ్డి హనుమంతరావునాయుడుగారు	,,
శ్రీమతి యల్లాప్రగడ సీతాకుమారిగారు	,,
శ్రీ భాస్కరభట్ల కృష్ణారావుగారు	,,
శ్రీ సురవరం ప్రతాపరెడ్డిగారు	,,
శ్రీ కాండూరి నరసింహాచార్యులుగారు	,,
శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు	,,

ఈ ఎన్నికల తరువాత దేశములో వాతావరణము చెడిపోయినందున కార్యదర్శి శ్రీ బిదురు వెంకటశేషయ్యగారు రాష్ట్రము వదలి వెళ్ళిపోయిరి. శ్రీ కాండూరు నరసింహాచార్యులుగారు పరిషత్తు రికార్డులను తమ దగ్గర ఉంచికొని భద్రపరచిరి.

(౫) 1949 సంవత్సరము (తూప్రాన్)

శ్రీ ఇల్లిందల రామచంద్రరావుగారు	(అధ్యక్షులు)
శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ నూకల నరోత్తమరెడ్డిగారు	
శ్రీ పులిజాల హనుమంతరావుగారు	(ప్ర. కార్యదర్శి)
శ్రీ వెల్దుర్తి మాణిక్యరావుగారు	(స. కార్యదర్శులు)
శ్రీ వెంకటరామయ్యజోషీగారు	

శ్రీ బూర్గుల రంగనాధరావుగారు	(కోశాధిపతి)
శ్రీ మాడపాటి హనుమంతరావుపంతులుగారు	(సభ్యులు)
శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావుగారు	,,
శ్రీ బిదురు వెంకట శేషయ్యగారు	,,
శ్రీమతి సంగెం లక్ష్మీబాయమ్మగారు	,,
శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మగారు	,,
శ్రీ కాళోజి నారాయణరావుగారు	,,
శ్రీ పోలా కృష్ణమూర్తిగారు	,,
శ్రీ ఖండవల్లి లక్ష్మీరంజనముగారు	,,
శ్రీ కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ ధవళా శ్రీనివాసరావుగారు	,,
శ్రీ S. చెన్నా రెడ్డిగారు	,,
శ్రీ తాళ్ళూరి రామానుజస్వామిగారు	,,
శ్రీ వెంకటరాజేశ్వరజోషిగారు	,,
శ్రీ రాయపరాజు వెంకటరామారావుగారు	,,
శ్రీ పి. వి. నరసింహారావుగారు	,,
శ్రీ K. V. కేశవులుగారు	,,
శ్రీ వెంకటరాజన్న అవధానిగారు	,,

(౬) 1950 సంవత్సరము (మంచిర్యాల)

శ్రీ పర్సా వెంకటేశ్వరరావుగారు	(అధ్యక్షులు)
శ్రీ N. దుర్గయ్యగారు శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ N. నరోత్తమరెడ్డిగారు	(కోశాధిపతి)
శ్రీ పులిజాల హనుమంతరావుగారు	(ప్ర. కార్యదర్శి)
శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మగారు శ్రీ వెంకటరామయ్యజోషిగారు	(స. కార్యదర్శులు)

శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావుగారు	(సభ్యులు)
శ్రీ ఖండవల్లి లక్ష్మీరంజనముగారు	,,
శ్రీ కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీమతి సంగెం లక్ష్మీబాయమ్మగారు	,,
శ్రీ పి. వి. నరసింహారావుగారు	,,
డా॥ శకుంతలాదేవిగారు	,,
శ్రీ ధవళా శ్రీనివాసరావుగారు	,,
శ్రీ వెంకటరాజేశ్వరజోషిగారు	,,
శ్రీ కె. వి. కేశవులుగారు	,,
శ్రీ రాజా వెంకటమురళీమనోహర రావుగారు	,,
శ్రీ పి. లక్ష్మారెడ్డిగారు	,,
శ్రీ బెల్దె జగదీశ్వరయ్యగారు	,,
శ్రీ కె. వేదాంతాచారిగారు	,,
శ్రీ చౌటుపల్లి హనుమంతరెడ్డిగారు	,,
శ్రీ జె. గౌతమరావుగారు	,,
శ్రీ పల్లా దుర్గయ్యగారు	,,
శ్రీ ఎన్. కె. రావుగారు	,,
శ్రీ గార్లపాటి రాఘవరెడ్డిగారు	,,

(౭) 1952 సంవత్సరము (హైదరాబాదు)

శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు (అధ్యక్షులు)

శ్రీ ఎం. రామప్పగారు
శ్రీ N. నరోత్తమరెడ్డిగారు } (ఉపాధ్యక్షులు)

శ్రీ పులిజాల హనుమంతరావుగారు (ప్ర. కార్యదర్శి)

శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మగారు
శ్రీ దాశరథి కృష్ణమాచార్యులుగారు } (స. కార్యదర్శులు)

శ్రీ వర్మా వెంకటేశ్వరరావుగారు (కోశాధిపతి)

శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావుగారు	(సభ్యులు)
శ్రీ వేదాంతాచారిగారు	,,
శ్రీ కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ పల్లా దుర్గయ్యగారు	,,
శ్రీ ఖేరం వెంకటనాథశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీమతి సంగెం లక్ష్మీబాయమ్మగారు	,,
డా॥ కె. శకుంతలాదేవిగారు	,,
శ్రీమతి ఇల్లిందల సరస్వతీదేవిగారు	,,
శ్రీ గుండవరపు హనుమంతరావుగారు	,,
శ్రీ N. K. రావు అడ్వొకేటుగారు	,,
శ్రీ చౌటుపల్లి హనుమంత రెడ్డిగారు	,, (నిజామాబాదు)
శ్రీ వెంకటరాజేశ్వరజోషీగారు	,, (మెదకు)
శ్రీ P. నరసింహారావుగారు	,, (మహబూబ్‌నగరం)
శ్రీ K. V. కేశవులుగారు	,, (ఆదిలాబాదు)
శ్రీ J. గౌతమరావుగారు	,, (కరీంనగరం)
శ్రీ కంచినేపల్లి చినవెంకట్రామారావుగారు	,, (నల్లగొండ)
శ్రీ ధవళా శ్రీనివాసరావుగారు	,,
శ్రీ మడూరి శంకరలింగంగుప్తగారు	,,

(౮) 1954 సంవత్సరము (అలంపురము)

శ్రీ నూకల నరోత్తమరెడ్డిగారు	(అధ్యక్షులు)
శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు శ్రీ M రామప్పగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ పులిజాల హనుమంతరావుగారు	(ప్ర. కార్యదర్శి)
శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మగారు శ్రీ ధవళా శ్రీనివాసరావుగారు	(స. కార్యదర్శులు)
శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావుగారు	(సభ్యులు)
శ్రీ జె. వి నరసింగరావుగారు	,,

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు కార్యవర్గము - 1953

డా॥ పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచార్యులుగారు	(సభ్యులు)
శ్రీ పర్వా వెంకటేశ్వరరావుగారు	,,
శ్రీ కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ పల్లా దుర్గయ్యగారు	,,
శ్రీ గుండవరపు హనుమంతరావుగారు	,,
శ్రీ చుండి జగన్నాథంగారు	,,
శ్రీ J. గౌతమరావుగారు	,,
శ్రీ చౌటుపల్లి హనుమంతరెడ్డిగారు	,,
శ్రీమతి ఇల్లిందల సరస్వతిదేవిగారు	,,
డా॥ దివాకర్ల వేంకటావధానిగారు	,,
శ్రీ కె. వెంకట్రామారావుగారు	,,
శ్రీ వెంకట రాజేశ్వరజోషీగారు	,,
డా॥ కె. శకుంతలాదేవిగారు	,,

(౯) 1958 సంవత్సరము (హైదరాబాదు)

శ్రీ నూకల నరోత్తమరెడ్డిగారు	(అధ్యక్షులు)
శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ M. రామప్పగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మగారు	(ప్ర. కార్యదర్శి)
శ్రీ ధవళా శ్రీనివాసరావుగారు	(స. కార్యదర్శి)
శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావుపంతులుగారు	(సభ్యులు)
డా॥ దివాకర్ల వేంకటావధానిగారు	,,
శ్రీ పర్వా వెంకటేశ్వరరావుగారు	,,
శ్రీ కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ పల్లా దుర్గయ్యగారు	,,
శ్రీ గుండవరపు హనుమంతరావుగారు	,,
శ్రీ చుండి జగన్నాథంగారు	,,
శ్రీ చౌటుపల్లి హనుమంతరెడ్డిగారు	,,

శ్రీ వెంకటరాజేశ్వరజోషిగారు	(సభ్యులు)
శ్రీమతి ఇల్లిందల సరస్వతీదేవిగారు	,,
శ్రీమతి నాయని కృష్ణకుమారిగారు	,,
శ్రీ కె. వి. కేశవులుగారు	,,
శ్రీ S. చెన్నారెడ్డిగారు	,,
శ్రీ కె. వేదాంతాచారిగారు	,,
డా॥ శకుంతలాదేవిగారు	,,

(౧౦) 1960 సంవత్సరము

భవన నిర్మాణము పూర్తికానందున పై కార్యవర్గమే మరల ఎన్నుకోబడినది.

(౧౧) 1963 సంవత్సరము (హైదరాబాదు)

శ్రీ నూకల నరోత్తమరెడ్డిగారు	(అధ్యక్షులు-కోశాధిపతి)
శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ మాటేటి రామప్పగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మ	(ప్ర. కార్యదర్శి)
శ్రీ ధవళా శ్రీనివాసరావుగారు	(స. కార్యదర్శి)
శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావుగారు	(సభ్యులు)
డా॥ దివాకర్ల వేంకటావధానిగారు	,,
శ్రీ పర్సా వెంకటేశ్వరరావుగారు	,,
శ్రీ B. P. R. విఠల్ I. A. S. గారు	,,
శ్రీ కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ దాశరథి కృష్ణమాచార్యులుగారు	,,
శ్రీ సి. నారాయణరెడ్డిగారు	,,
శ్రీ బెల్లంకొండ చంద్రమౌళిశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ పల్లా దుర్గయ్యగారు	,,
శ్రీ పి. ముద్దుకృష్ణగారు	,,

శ్రీ బి. రామరాజుగారు	(సభ్యుల్లు)
శ్రీ పెరవలి లింగయ్యశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ కె. వేదాంతాచారిగారు	,,
శ్రీ బి. వి. రమణారావుగారు	,,
శ్రీ సరిపెల్లి విశ్వనాథశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ చౌటుపల్లి హనుమంతరెడ్డిగారు	,,
శ్రీమతి ఇల్లిందల సరస్వతీదేవిగారు	,,
శ్రీమతి పి. యశోదారెడ్డిగారు	,,
శ్రీమతి నాయని కృష్ణకుమారిగారు	,,
శ్రీ హరిపురం వెంకట్రామయ్యగారు	,,

(౧౨) 1967 సంవత్సరము (హైదరాబాదు)

భవన నిర్మాణము పూర్తికానందున వెనుకటి కార్యవర్గమే మార్పు లేకుండా పనిచేయవలెనని తీర్మానించబడినది.

(౧౩) 1971 సంవత్సరము (హైదరాబాదు)

రజతోత్సవములు జరిపించవలసి యున్నందున వెనుకటి కార్యవర్గమే పని చేయవలెనని నిర్ణయించుచు సభ్యులలో కొలది మార్పులు చేయబడినవి.

శ్రీ N. నరోత్తమరెడ్డిగారు	(అధ్యక్షులు)
శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ మాచేటి రామప్పగారు	(ఉపాధ్యక్షులు)
శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మగారు	(ప్ర. కార్యదర్శి)
శ్రీ ధవళా శ్రీనివాసరావుగారు	(స. కార్యదర్శి)
శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావుగారు	(సభ్యులు)
డా॥ దివాకర్ల వేంకటావధానిగారు	,,
శ్రీ పర్వా వెంకటేశ్వరరావుగారు	,,
శ్రీ కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రిగారు	,,

శ్రీ P. లింగయ్యశాస్త్రిగారు	(సభ్యులు)
శ్రీ దాశరథిగారు	,,
శ్రీ బి. రామరాజుగారు	,,
శ్రీ పిల్లా దుర్గయ్యగారు	,,
డా॥ సి. నారాయణరెడ్డిగారు	,,
శ్రీ బెల్లంకొండ చంద్రమౌళిశాస్త్రిగారు	,,
శ్రీ చౌటుపల్లి హనుమంతరెడ్డిగారు	,,
శ్రీమతి ఇల్లిందల సరస్వతీదేవిగారు	,,
డా॥ పి. యశోదారెడ్డిగారు	,,
డా॥ నా. కృష్ణకుమారిగారు	,,
శ్రీ హరిపురం వెంకట్రామయ్యగారు	,,
శ్రీ Y. శివరామశాస్త్రి (అడ్వొకేట్ గారు)	,,
శ్రీ వి. విశ్వనాథంగారు (లెక్చరర్)	,,
డా॥ జి. వి. సుబ్రహ్మణ్యంగారు	,,
శ్రీ K. చినవెంకట్రామారావుగారు	,,
శ్రీ K. గోపాలకృష్ణారావుగారు M. A.	,,

అనుబంధము - 2

ఆంధ్ర సారస్వతపరిషత్తు - కేంద్రాలు - వ్యవస్థాపకులు

నల్లగొండ జిల్లా

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
1	దేవరొప్పుల	శ్రీ చొల్లేటి నృసింహశర్మగారు
2	చిట్యాల	శ్రీ పంతంగి హనుమంతరావు
		శ్రీ ఇమ్మడి నర్సయ్యగుప్తగార్లు
3	సూర్యాపేట	శ్రీ చకిలం శ్రీనివాసరావుగారు
4	బచ్చన్నపేట	శ్రీ చెన్నమాధవుని నారాయణరాజుగారు
5	నకిరేకల్లు	శ్రీ జి. నారాయణరెడ్డి
		డా. కె. లక్ష్మయ్యగార్లు
6	నల్లగొండ	శ్రీ అక్కినేపల్లి వేంకటరామారావు
		శ్రీ భద్రదేవు
		శ్రీ ఎన్. వెంకటయ్యగార్లు
7	నారాయణపురం	శ్రీ కె. సీతంరాజుగారు
8	గానుగుపాడు	శ్రీ గంగుల శాయిరెడ్డిగారు
9	పస్నూరు	శ్రీ జల్ప నారాయణగారు
10	భువనగిరి	శ్రీ సి. రామగోపాల్
		శ్రీ డొంకెన సోమయ్యగార్లు
11	మిర్యాలగూడెం	శ్రీ తడకమళ్ళ సీతారామచంద్రరావు
		శ్రీ యస్. శంకరరావుగార్లు
12	చండూరు	శ్రీ మద్దోజు సత్యనారాయణ
		శ్రీ చింతలపల్లి కృష్ణశర్మ
		శ్రీ చెరిపల్లి రాములుగార్లు
13	భీమనపల్లి	శ్రీ యం. జె. రెడ్డిగారు
14	నిడిగొండ	శ్రీ వేదాంతం నరహరిస్వామిగారు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
15	చలకుర్తి	శ్రీ మంచుకొండ రాములుగారు
16	చందుపట్ల	శ్రీ టి. రామలింగరాజుగారు
17	వెల్గుపల్లి	శ్రీ డి. వి. నృసింహాచారిగారు
18	చేర్యాల	శ్రీ గుళ్ళపల్లి మురళీధరరావుగారు
19	గొట్టిపర్తి	శ్రీ కె. వెంకటరెడ్డిగారు
20	జనగామ	శ్రీ వి. పి. రాఘవాచారి
		శ్రీ రాగి నర్సింహులుగార్లు
21	గూడూరు	శ్రీ పి. రాఘవరెడ్డిగారు
22	రేబర్తి	శ్రీ జి. యాదగిరిగారు
23	హుజూరునగరం	శ్రీ కె. రాజగోపాలరావుగారు
24	దేవరకొండ	శ్రీ జి. పాపయ్య
		శ్రీ నీలా జంగయ్యగార్లు
25	కొపోప్పలు	శ్రీ అనంతరామయ్య
		శ్రీ హానుమంతరావుగార్లు
26	ఆకునూరు	శ్రీ వేంకటరామనర్సయ్యగారు
27	ముత్తవరం	శ్రీ రంగరాజు రాఘవరావుగారు
28	చెర్కుపల్లి	శ్రీ ఎ. రామేశ్వరరావుగారు
29	యాదగిరిగుట్ట	శ్రీ కె. కె. ఆచారిగారు
30	చింతపల్లి	శ్రీ సుందరరావు
		శ్రీ ఎలిశెట్టి బాలకృష్ణగార్లు
31	కొలనుపాక	శ్రీ యామునాచారిగారు
32	పలివెల	శ్రీ శాయిని పెద్దయ్యగారు
33	ఘనపురం	శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మీనరసయ్యగారు
34	పల్లెవాడ	శ్రీ కన్నెకంటి భావనాచారిగారు
35	కోదాడు	శ్రీ పందిరి గురునాథం
		శ్రీ జె. సీతారామశర్మగార్లు
36	కట్టంగూరు	శ్రీ ఎ. సీతారామారావుగారు
37	మునిపంపుల	శ్రీ ఉపేంద్రంగారు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
38	గుండాల	శ్రీ టి. చంద్రయ్యగారు
39	వీరారెడ్డిపల్లె	శ్రీ మందాల ముకుందంగారు
40	పాటిమట్ల	శ్రీ వనం విశ్వనాథం వైద్యగారు
41	దాచారము	శ్రీ సయీదొద్దీన్ అహమద్ దాన్‌గారు
42	రామన్నపేట	శ్రీ పి. ఎల్. జె. రాజారావుగారు
43	తిప్పర్తి	శ్రీ ఎం. లక్ష్మీనరసింహారావుగారు
44	రేపూరు	శ్రీ మహాకాళి రామబాపయ్యగారు
45	వెల్మినేడు	శ్రీ సి. హెచ్. శ్రీనివాసరావుగారు
46	మునుగోడు	శ్రీ కె. నరసింహాచార్యులుగారు
47	గుదిబండ	శ్రీ కె. వి. ఎల్. నరసింహారావుగారు
48	శిరికొండ	శ్రీ తేరాల సత్యనారాయణశర్మగారు
49	నాగార్జునసాగరం	శ్రీ వలివేరు జానకిరామశాస్త్రి శ్రీ సాధినేని సత్యనారాయణ శ్రీమతి సౌదామిని శ్రీనివాసులుగార్లు
50	నేరడ	శ్రీ వి. మారయ్యగారు
51	పుట్టపాక	శ్రీ కొలను సత్యనారాయణగారు
52	కొయ్యలగూడెం	శ్రీ వి. కోటేశ్వర్‌గారు
53	నార్కట్టుపల్లి	శ్రీ బి. అంజయ్యగారు
54	జలాల్‌పురం	శ్రీ ఎస్. లక్ష్మీనరసింహాచారిగారు
55	లింగగిరి	శ్రీ జి. రాములుగారు
56	పెంచికలదిన్నె	శ్రీ దాశరథి రామయ్యగారు
57	ఆలేరు	శ్రీ ఎస్. సింగరాచారిగారు
58	అనంతారం	శ్రీ బి. హరినాథరావుగారు
59	రఘునాథపురం	శ్రీ ఎం. అనంతాచారిగారు

వరంగలు జిల్లా

1	ఆత్మకూరు దేశాయి	శ్రీ ఎస్. పురుషోత్తమశర్మగారు
2	మాచేడు	శ్రీ జి. రామానుజాచార్యులుగారు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
3	వరంగలు	శ్రీ పల్లా రామకోటార్య
		శ్రీ టి. శ్రీరంగాచార్య
		శ్రీ జి. వి. రామానుజాచార్యులుగార్లు
4	చినపెండ్యాల	శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మీనరసయ్యగారు
5	వరదన్నపేట	శ్రీ భాష్యం యాదగిరిస్వామిగారు
6	పెదవంగర	శ్రీ శ్రీరాం అనంతయ్యగారు
7	కొండపర్తి	శ్రీ డి. సుదర్శనరావుగారు
8	మహబూబాబాదు	శ్రీ చిదిరాల శంకరలింగంగుప్త
		శ్రీ అరుట్ల నృసింహాచార్యులుగార్లు
9	పెదముప్పారం	శ్రీ టి. సీతారామరావుగారు
10	చింతగట్టు	శ్రీ సిరిమళ్ళ కనకయ్యగారు
11	రాయపర్తి	శ్రీ ఫణిభట్ల శేషశాస్త్రిగారు
12	గూడూరు	శ్రీ కె. నారాయణరావుగారు
13	ఘనపురం	శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మీనరసయ్యగారు
14	హసన్‌పర్తి	శ్రీ మధురకవి లక్ష్మీనరసయ్యగారు
15	పర్వతగిరి	శ్రీ బి. వి. కోదండపాణిగారు
16	గుర్తూరు	శ్రీ గన్నమరాజు లక్ష్మీకాంతరావుగారు
17	జఫర్‌గడ్	శ్రీ బైరు సత్యంగారు
18	పంథిని	శ్రీ పేరంబూదూరు ఆళ్వారుస్వామిగారు
19	నర్సంపేట	శ్రీ నాంపల్లి నర్సయ్య
		శ్రీ ఎం. వరదాచార్యులుగార్లు
20	సెంట్రల్ జైలు(వరం.)	Superintendent
21	శంభునిపేట(వరంగలు)	శ్రీ పి. సమ్మయ్యగారు
22	ఇప్పగూడెం	శ్రీ ఎం. నారాయణరెడ్డిగారు
23	కాకర్వాయి	శ్రీ సి. బి. ప్రకాశరావుగారు
24	మొగిలిచర్ల	శ్రీ వి. చంద్రయ్యగారు
25	అయినాపురం	శ్రీ టి. రాజయ్యగారు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
	ఖమ్మం జిల్లా	
1	నిధానపురం	శ్రీ టి. శ్రీరంగయ్యగారు
2	కాకర్ల	శ్రీ టి. గోపరాజుగారు
3	సంకీస	శ్రీ తుమ్మా శేషయ్యగారు
4	నారాయణపురం	శ్రీ ఎ. రాఘవరాజుగారు
5	వైరా	శ్రీ కొంపెల్ల కృష్ణమూర్తిగారు
6	ఖమ్మం	శ్రీ ఇటికాల నీలకంఠరావు శ్రీ ఎం. సత్యనారాయణగార్లు
7	శుభ్రవీడు	శ్రీ నల్లాన్ చక్రవర్తుల జగన్నాథాచార్యులుగారు
8	బనిగండ్లపాడు	శ్రీ పురాణం నరసింహారావుగారు
9	పాల్వంచ	శ్రీ కె. వి. ఆర్. లక్ష్మీనారాయణశర్మగారు
10	కామేపల్లి	శ్రీ కె. చినవేదాద్రిగారు
11	ములకలపల్లి	శ్రీ ఎ. విశ్వనాథరాజుగారు
12	నేలకొండపల్లి	శ్రీ ఆర్. బలరామసింగుగారు
13	బీరవోలు	శ్రీ అంపోజ్వాలము రాఘవరాజుగారు
14	తిరుమలాయపాలెం	శ్రీ ఉప్పల రాజగోపాలముగారు
15	బూర్గుంపహాడు	శ్రీ ఆర్. వి. ప్రసాద్ సింగ్ గారు
16	తల్లాడ	శ్రీ పైడిమర్రి మురహరిరావుగారు
17	తల్లంపాడు	శ్రీ వాసిరెడ్డి వెంకట్రావుగారు
18	నెక్కొండ	శ్రీ లక్ష్మణాచారిగారు
19	కల్లూరు	శ్రీ రామానుజాచారిగారు
20	మధిర	శ్రీ కోలా వేంకటేశ్వరరావుగారు
21	సత్తుపల్లి	శ్రీ పులిచర్ల వసంతంగారు
22	కొత్తగూడెం	శ్రీ తోట రామచంద్రయ్యగారు
23	భద్రాచలం	శ్రీ టి. కృష్ణారావుగారు
	మహబూబునగరం జిల్లా	
1	మహబూబునగరం	శ్రీ పల్లెర్ల జానకిరామశర్మగారు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
2	వట్టెము	శ్రీ పల్లెర్ల రామచంద్రశాస్త్రిగారు
3	కొడంగల్	శ్రీ కృష్ణమూర్తి
		శ్రీ లోకుర్తి రాఘవేంద్రచారిగార్లు
4	వనపర్తి	శ్రీ జి. చంద్రమౌళిశాస్త్రి
		శ్రీ వి. గట్టయ్యగార్లు
5	రఘుపతిపేట	శ్రీ సురభి రామేశ్వరశాస్త్రిగారు
6	అలంపూర్	శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మ
		శ్రీ బి. శ్రీనివాసశర్మగార్లు
7	ఆత్మకూరు	శ్రీ విశ్వనాథశర్మ
		శ్రీ అవధానుల పురుషోత్తమశర్మగార్లు
8	నాగరకర్నూలు	శ్రీ ఆకారపు బాలస్వామి గుప్త
		శ్రీ డి. ఎస్. ఎం. సుబ్బరాయశర్మగార్లు
9	ఆవంచ	శ్రీ గంధం శ్రీహరిగుప్తగారు
10	తెల్కపల్లి	శ్రీ శేషశర్మ
		శ్రీ కె. లక్ష్మణాచార్యగార్లు
11	ఇప్పటూరు	శ్రీ చిన్న వీరయ్యగారు
12	గద్వాల	శ్రీ యం. జయతీర్థాచారి
		శ్రీ గొ. కృష్ణమూర్తిగార్లు
13	కేతేపల్లి	శ్రీ కె. గోపాలరావు
		శ్రీ సంబరాజు నరసింహారావుగార్లు
14	బెజ్జంకి	శ్రీ చవుడుభట్ల రఘుపతిగారు
15	నారాయణపేట	శ్రీ బి. సాయిబణ్ణగారు
16	మఖ్తల్	శ్రీ ఖండె నృసింహాయ్యగుప్తగారు
17	వంగూరు	శ్రీ యం. నారాయణగారు
18	అచ్చంపేట	శ్రీ పి. కృష్ణయ్యగారు
19	గుడ్లనర్వ	శ్రీ వేంకటనరసింహారావుగారు
20	కోసిగి (గుల్బర్గా జిల్లా)	శ్రీ కె. పురుషోత్తమరావుగారు
21	గోపాలపేట	శ్రీ జూజాల వాసుదేవశర్మగారు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
22	కోడేరు	శ్రీ కె. జానకిరామ రెడ్డి
		శ్రీ స్వామిరెడ్డిగార్లు
23	మొగిలిగిద్ద	శ్రీ కె. కృష్ణయ్యగారు
24	పర్గి	శ్రీ లక్ష్మీకాంతరావుగారు
25	గుండుమళ్ళ (గుల్బర్గా)	శ్రీ గోపాలరావుగారు
26	మరికల్లు	శ్రీ కె. వెంకటయ్యగారు
27	తిమ్మాజిపేట	శ్రీ నర్వా రామకిషన్ రావుగారు
28	అయ్యవారుపల్లె	శ్రీ తలముడుపుల సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు
29	కొల్లాపురము	శ్రీ నారాయణస్వామిగారు
30	క్యాతూరు	శ్రీ వి. సంజీవశర్మ
		శ్రీ టి. జమ్మన్నగార్లు
31	చౌదరిగూడెం	శ్రీ ధర్మప్రకాశ్ ఆర్యగారు
32	ఫరూక్ నగరం	శ్రీ తోటపల్లి కృష్ణమూర్తిగారు
33	చౌడూరు	శ్రీ చౌడూరు గోపాలరావుగారు
34	గురుమిట్కాల్ (గుల్బ.)	శ్రీ ఎ. బాల్ రెడ్డిగారు
35	బిజినేపల్లి	శ్రీ బాదం లక్ష్మీకాంతంగుప్తగారు
36	దామరగిద్ద	శ్రీ చందప్పగారు
37	జడ్చర్ల	శ్రీ నారాయణగౌడ్
		శ్రీ కొత్త కేశవులుగార్లు
38	గంగాపురం	శ్రీ జి. కృష్ణయ్యగారు
39	వీపనగండ్ల	శ్రీ యం. బిచ్చయ్యగౌడుగారు
40	ఇల్లాఘనపురం	శ్రీ ఆప్కని నరసింహులుగారు
41	కోయిలకొండ	శ్రీ పి. శంకరశాస్త్రిగారు
42	కలువరాయి	శ్రీ పి. వేణుగోపాలకృష్ణయ్యగారు
43	గార్లపహాడు	శ్రీ భీమయ్యగారు
44	ధన్వవాడ	శ్రీ పి. రామచంద్రా రెడ్డి
		శ్రీ జి. రఘునాథాచార్యులుగార్లు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
		మెదకు జిల్లా
1	సిద్దిపేట	శ్రీ హరిపురం వేంకటరామయ్యగారు
2	డాకూరు	శ్రీ మఠం సిద్ది వీరయ్యగారు
3	రామాయంపేట	శ్రీ భూమాజీరావు పదీర్ గారు
4	టేకుమాల్	శ్రీ సదాశివశర్మ శ్రీ రాపిగోట రఘురామయ్యగార్లు
5	,,	శ్రీ కె. నాగభూషణంగారు
6	మాసాయిపేట	శ్రీ రాజేశ్వరరావుగారు
7	సంగారెడ్డి	శ్రీ యం. దేవీప్రసాదుగారు
8	గోమారం	శ్రీ హనుమంతరావుగారు
9	శంకరంపేట	శ్రీ వేంకటరాజేశ్వరజోషిగారు
10	రంగంపేట	శ్రీ టి. విఠల్ గారు
11	త్రిగుళ్ళ	శ్రీ సూరలింగయ్యగారు
12	కొమరవల్లి	శ్రీ డి. యన్. చారిగారు
13	కొండపాక	శ్రీ యం. చక్రపాణిగారు
14	జోగిపేట	శ్రీ కంది నాగయ్యగారు
15	అల్లాదుర్గము	శ్రీ పండిత రాచవీర దేవరగారు
16	సదాశివపేట	శ్రీ పి. సోమప్పగారు
17	క్షీరసాగరం	శ్రీ ముడుంబై వరదాచార్యులుగారు
18	వెల్దుర్తి	శ్రీ సదాశివరావుగారు
19	నంగనూరు	శ్రీ బి. కృష్ణారావుగారు
20	మంగంపేట	శ్రీ కె. నారాయణస్వామిగారు
21	జగదేకపురం	శ్రీ నృసింహా రామయ్యగారు
22	తుర్కపల్లి	శ్రీ గుండేరావుపంతులుగారు
23	పొట్టిపల్లి	శ్రీ ఆత్మకూరు వీరప్పగారు
24	పాపన్నపేట	శ్రీ ఎ. అడివప్పగారు
25	మెదకు	శ్రీ సిరుసనగండ్ల శ్రీనివాసాచార్యులు శ్రీ వేముగంటి నరసింహాచార్యులుగార్లు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
26	దుబ్బాక	శ్రీ కాసోజు లక్ష్మణాచార్యులుగారు
27	ముబారక్ పురం	శ్రీ వీరభద్రయ్యగారు
28	జహీరాబాదు	శ్రీ పద్మ తుక్కయ్య
		శ్రీ ఎస్. సుదర్శన్ రెడ్డి
		శ్రీ అనంతరాములుగార్లు
29	శంకరంపేట	శ్రీ టి. యం. గుప్తగారు
30	కోహీర్	శ్రీ జె. అడివిరెడ్డిగారు
31	నారాయణఖేడ్	శ్రీ అద్దంకి తిరుమల వేంకటకృష్ణమాచార్యులుగారు
32	వడ్యారం	శ్రీ యస్. రఘునాథశర్మగారు
33	కానుకుంట	శ్రీ యస్. సీనయ్యగారు
34	అసద్ గంజ్	శ్రీ అల్లాడి పెంటయ్యగారు
35	సదాశివపేట	శ్రీ యం. రంగకృష్ణమాచార్యులుగారు
36	సద్దైన	శ్రీ ఎస్. కృష్ణశర్మగారు
37	దొంతి	శ్రీ ఎ. హనుమంతరావుగారు
38	గజవెల్లి	శ్రీ డి. రాజనారాయణగారు
39	శివంపేట	శ్రీ పి. శేషాచారిగారు

కరీంనగరము జిల్లా

1	పరకాల	శ్రీ ఎం ఎస్. రంగాచార్య
		శ్రీ వై. పెరుమాళ్ళయ్యగార్లు
2	గుండి	శ్రీ సి. యం. శేషగిరిరాజుగారు
3	కోనేరుపల్లి	శ్రీ చెన్నమాధవుని సింగమరాజుగారు
4	వెంకటరావుపల్లి, తోటపల్లి	శ్రీ వేంకటరామారావుగారు
5	జగత్యాల	శ్రీ కాసం శివరాజగుప్తగారు
6	సిరిసిళ్ళ	శ్రీ నేరెళ్ళ వేంకటాచార్యులు
		శ్రీ సి. హెచ్. జయరామరాజుగార్లు
7	పెద్దపల్లి	శ్రీ పండిత కె. వి. రత్నంగారు
8	బెజ్జంకి	శ్రీ చౌడుభట్ల రఘుపతిగారు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
9	అరింద	శ్రీ పరాంకుశరావుగారు
10	మెట్టుపల్లి	శ్రీ చేపూరి రాజయ్యగుప్తగారు
11	కోరుట్ల	శ్రీ పాలెపు వేంకటరాజంశాస్త్రిగారు
12	జమ్మికుంట	శ్రీ కె. నారసింహారెడ్డిగారు
13	వేములవాడ	శ్రీ జి. శంకరశర్మ
		శ్రీ ఇ. నరహరిశర్మగార్లు
14	కమాన్‌పురము	శ్రీ కె. జగన్నాథాచార్యులుగారు
15	మంథని	శ్రీ జి. శ్రీరాములుగారు
16	కూనవరము	శ్రీ రాధాకృష్ణారెడ్డిగారు
17	సుల్తానాబాదు	శ్రీ డి. నర్సయ్య
		శ్రీ పి. కిష్టయ్యగార్లు
18	మహాదేవపురం	శ్రీ యస్. శంకరయ్యగుప్తగారు
19	హుజూరాబాదు	శ్రీ కె. రాజారెడ్డి
		శ్రీ బి. అచ్యుతరాజుగార్లు
20	ములకనూరు	శ్రీ వి. కృష్ణమాచార్యులుగారు
21	కరీంనగరం	శ్రీ చింతల నారాయణ
		శ్రీ టి. మధుసూదనరాజుగార్లు
22	వేల్పూరు	శ్రీ ఇ. నరసింహరాజుగారు
23	కోహెడ	శ్రీ ఎస్. బాలంరాజుగారు
24	గోదావరిఖని	శ్రీ తిరువెంగళస్వామిగారు

నిజామాబాదు జిల్లా

1	బోధన్	శ్రీ యం. ఎన్. జాషువా
		శ్రీ రామగోపాలరెడ్డి
		శ్రీ జె. కృష్ణమూర్తిగార్లు
2	బాన్సువాడ	శ్రీ జి. లక్ష్మణరావు
		శ్రీ హనుమంతరావుపట్వారిగార్లు
3	బీబీపేట	శ్రీ లోకమలహారి

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
	బీబీపేట	శ్రీ పెద్ది హన్మయ్య
	,,	శ్రీ ఉప్పల భగవానులుగార్లు
4	వేల్పూరు	శ్రీ అనంతహరి లక్ష్మణ్ గారు
5	పిట్లం	శ్రీ నారాయణరావుగారు
6	ఖోందాపురము	శ్రీ చంద్రమౌళి శంకరశాస్త్రిగారు
7	ఆర్మూరు	శ్రీ వెంకటనర్సయ్య
		శ్రీ యు. వి. ఎల్. ఎన్ మూర్తికవిగార్లు
8	రామారెడ్డి	శ్రీ దోర్బల సత్యనారాయణశర్మగారు
9	కామారెడ్డి	శ్రీ విఠల్ రెడ్డి
		శ్రీ ఎస్. పాండురంగశర్మగార్లు
10	భూలాక్కపురము	శ్రీ వేల్పూరి వేంకటాచార్యులుగారు
11	రుద్రవరము	శ్రీ లాలయ్యగారు
12	కోటగిరి	శ్రీ ఆర్. కె. గంగాధరగౌడుగారు
13	గాంధారి	శ్రీ అనంతరావుగారు
14	ఎడవల్లి	శ్రీ నరసింగరావుగారు
15	దేశాయిపేట	శ్రీ కృష్ణమూర్తిగారు
16	మిర్జాపురము	శ్రీ అనంతరావుగారు
17	అచ్చంపేట	శ్రీ శుకతీర్థ శర్మగారు
18	ఎల్లారెడ్డి	శ్రీ గోవిందశాస్త్రిగారు
19	భిక్నూరు	శ్రీ ఆచ్చి లక్ష్మణాచారిగారు
20	గన్నవరం	శ్రీ వెంకటరావుగారు
21	రాజంపేట	శ్రీ పి. రాజిరెడ్డిగారు
22	కోనేరుపల్లి	శ్రీ భగవంతరావుగారు
23	కొండాపురం	శ్రీ సముద్రాల లింబగిరిస్వామిగారు
24	కోమానుపల్లి	శ్రీ గంగారెడ్డిగారు
25	కొత్తూరు	శ్రీ చంద్రయ్యగారు
26	ముపుకాల	శ్రీ మల్లయ్య పోలీసుపటేలుగారు
27	మోర్తాడ	శ్రీ రామచంద్రరావుగారు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
28	చేపూరు	శ్రీ నరసింహాచారిగారు
29	చౌటుపల్లి	శ్రీ హనుమంత రెడ్డిగారు
30	ఖానాపురం	శ్రీ వరదరాజస్వామిగారు
31	సీతారాం పేట	శ్రీ రాఘవాచారిగారు
32	చిల్లగిరి	శ్రీ డి. రాములుగారు
33	బేంగల్	శ్రీ ఎన్. లింబాద్రిగారు
34	నిజామాబాదు	శ్రీ టి. నరసింహం
		శ్రీ టి. నరసింగరావు
		శ్రీ చవాకుల నరసింహమూర్తి
		శ్రీ ఎన్. ఎల్. సోమయాజిశర్మగార్లు
35	దోమకొండ	శ్రీ బి. వెంకటనరసింహారావుగారు
36	అంబం	శ్రీ ఎ. సత్యనారాయణగారు
37	పుల్కల్	శ్రీ పెనుగొండ శ్రీనివాసులుగారు
38	బిచుకుంద	శ్రీ ఎస్. రామచంద్రంగారు
39	మిర్జాపురం	శ్రీ డి. నారాయణాచారిగారు
40	ధర్పల్లి	శ్రీ ఎ. రాజేశ్వరశర్మగారు

ఆదిలాబాదు జిల్లా

1	లక్సెట్టిపేట	శ్రీ దీనానాధరావు కాచెగారు
2	ఖానాపూర్	శ్రీ వి. పోశెట్టిగారు
3	చెన్నూరు	శ్రీ దీనానాధరావు కాచెగారు
4	నిర్మల	శ్రీ టి. నారాయణ
		శ్రీ డి. వెంకటస్వామిగార్లు
5	బెల్లంపల్లి (కాలనీ)	శ్రీ కె. సత్యనారాయణరాజుగారు
6	కాగజునగరం	శ్రీ కాశీనాధరావు
		శ్రీ ఎం. నరసింగరావు పవార్ గార్లు
7	మంచిర్యాల	శ్రీ గుండా రాములుగారు
8	కిష్టాపురం	శ్రీ ఎన్. హనుమంతరావుగారు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
9	ఆదిలాబాదు	శ్రీ డి. వెంకటేశం శ్రీ దత్తాత్రేయరావుగార్లు
10	సోన్	శ్రీ యం. కేశవులుగారు
11	ముధోల్	శ్రీ జి. లింగప్పగారు
12	బాసర్	శ్రీ పి. నర్సయ్యగారు
13	నర్సాపురం	శ్రీ జి. సదాశివరావుగారు
14	కుబీర్	శ్రీ కె. వెంకటేశ్వర్లుగారు
15	తాళ్ళపేట	శ్రీ టి. నరసయ్యగారు
16	భోసి	శ్రీ ఆబారావుగారు
17	ఇచ్చోడ	శ్రీ ఎం. శివానందశర్మగారు
18	మన్నూరు	శ్రీ గంగారాంగారు
19	బేలా	శ్రీ టి. గాంధిగారు

హైదరాబాదు జిల్లా

1	హైదరాబాదు	
2	మల్కాజిగిరి	
3	ఇబ్రాహింపట్నము	శ్రీ ఆరుట్ల రామచంద్రాచారిగారు
4	తాండూరు(అప్పుడుగుల్బర్గాజిల్లా)	శ్రీ బాలాజిగారి కృష్ణయ్యగుప్త శ్రీ సి. ఎస్. హీరేమట్ గార్లు
5	వికారాబాదు	శ్రీ విఠల్ రావుగారు
6	సెంట్రల్ జైలు	Superintendent
7	సీనియర్ సర్టిఫైడ్ స్కూలు	Superintendent
8	జూనియర్ సర్టిఫైడ్ స్కూలు	Superintendent
9	పంషాబాదు	శ్రీ పి. వి. రామరెడ్డిగారు
10	పెద్దేముల్	శ్రీ ఎం. గంగయ్యగారు
11	నస్కల్	శ్రీ ఎ. వెంకటాద్రిగారు
12	అనాజ్ పురం	శ్రీ వి. రామారావుగారు
13	అమీర్ పేట	శ్రీ తూండ్ల కృష్ణమూర్తిగారు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
	నాందేడ్ జిల్లా	
1	నాందేడు	శ్రీ పువ్వాడ యుగంధరరావుగారు
2	దేగ్లూరు	శ్రీ టి. శంకరరావుగారు
	కర్నూలు	
1	కర్నూలు	శ్రీ బి. మాణిక్యశర్మగారు
2	ఆలూరు	శ్రీ కె. హెచ్. సత్యనారాయణరావుగారు
3	నంద్యాల	శ్రీ జి. గోపాలకృష్ణశాస్త్రి
		శ్రీ వాడేల వెంకటమణయ్యగార్లు
4	కరిమద్దుల	శ్రీ బి. లింగమయ్యగారు
5	నందికొట్కూరు	శ్రీ టి. వెంకటేశ్వర్లుగారు
6	జొహరాపురం	శ్రీ టి. వెంకటేశ్వర్లుగారు
7	గిద్దలూరు	శ్రీ విశపు కృష్ణమూర్తిగారు
8	తురిమెళ్ళ	శ్రీ కె. రంగస్వామిగారు
9	ఆదోని	శ్రీ వి. హొన్నప్పగారు
10	కోడుమూరు	శ్రీ యం. శ్రీరాములు
		శ్రీ ఆర్. బడేసాబ్ గార్లు
11	ఆత్మకూరు	శ్రీ కె. వెంకటరమణారావుగారు
12	పత్తికొండ	శ్రీ జి. శ్రీనివాసాచార్యులుగారు
13	నందివర్గము	శ్రీ గట్టు గోవిందరావుగారు
	అనంతపురం	
1	ఉరవకొండ	శ్రీ బి. సీతారామరాజుగారు
2	అనంతపురం	శ్రీ అవ్వారి నారాయణగారు
3	గాండ్లపెంట	శ్రీ చల్లగాలి ఛాయరాజుగారు
4	బత్తలపల్లి	శ్రీమతి డి. లక్షీనరసమ్మగారు
5	రాయదుర్గం	శ్రీ వి. నారాయణరావు
		శ్రీ కె. విద్యాసాగర్ రావుగార్లు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
6	కొనకండ్ల	శ్రీ జి. రామచంద్రరావుగారు
7	తాడిపత్రి	శ్రీ జోస్యము జనార్దనశాస్త్రిగారు
8	గుంతకల్లు	శ్రీ డి. చెన్నయ్యగారు
9	ఎఱ్ఱగుంట్ల	శ్రీ ఆర్. రెడ్డిరామరాజుగారు
10	కొత్తచెరువు	శ్రీ ఎన్. సి. నరసప్పగారు
11	హిందూపురం	శ్రీ జె. వెంకటరమణప్పగారు
		కడప
1	కమలాపురం	శ్రీ కాశీభట్ల సుబ్బరామశర్మగారు
2	కడప	శ్రీ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు
		శ్రీ కె. మద్దయ్యగార్లు
3	ప్రొద్దటూరు	శ్రీ సి. వి. సుబ్బన్న శతావధానిగారు
		చిత్తూరు
1	తిరుపతి	శ్రీ కొర్లగుంట కృష్ణయ్యగారు
2	మదనపల్లె	శ్రీ ఎన్. వెంకటరమణయ్యగారు
3	చిత్తూరు	శ్రీ కె. సభాగారు
4	సత్యవీడు	శ్రీ ఇ. వి. సుబ్రహ్మణ్యంగారు
		నెల్లూరు
1	నెల్లూరు	శ్రీ ఎన్. స్వామిశాస్త్రిగారు
2	కాకర్ల	శ్రీ డి. వెంకటరామయ్యగారు
3	నార్తురాజుపాలెం	శ్రీ కె. వి. నాగేశ్వరరావునాయుడుగారు
		కృష్ణా
1	విజయవాడ	శ్రీ వి. శ్యామసుందరదేవ్
	,,	శ్రీ మూర్తిగంగాధరశాస్త్రి
	,,	శ్రీ అబ్బూరి వేంకటశేషశాయిశర్మ గార్లు
2	మచిలీపట్నము	శ్రీ చెరువు సత్యనారాయణమూర్తిగారు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
3	గుడివాడ	శ్రీ గుళ్ళపల్లి గోపాలకృష్ణమూర్తిగారు
4	కైకలూరు	శ్రీ అడివి వేంకటేశ్వరరావుగారు
5	విద్యావనము	శ్రీ యలమంచిలి వేంకటేశ్వరరావుగారు
6	తిరువూరు	శ్రీ జోశపాళెం మంగమ్మగారు
7	చందర్లపాడు	శ్రీ వారణాసి రామలింగశాస్త్రిగారు
8	ఆకునూరు	శ్రీ బేతనభట్ల హనుమంతరావుగారు
9	ఘంటశాల	శ్రీ చింతలపాటి లక్ష్మీనరసింహశాస్త్రిగారు
10	స్టూ ఆర్టుపురం	శ్రీ ఎ. వెంకటప్పయ్యగారు
		గుంటూరు
1	బాపట్ల	శ్రీ లంకా లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారు
2	దాచేపల్లి	శ్రీ లంకా లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారు
3	బాపట్ల	శ్రీ లంకా వేంకట్రామశాస్త్రిగారు
4	నరసరావుపేట	శ్రీ లంకా లక్ష్మీనరసింహశర్మగారు
5	వినయాశ్రమము	శ్రీ యెలమంచిలి వేంకటేశ్వరరావు శ్రీ యెలమంచిలి పద్మనాభరావుగార్లు
6	వినుకొండ	శ్రీ బొగ్గరం వేంకటేశ్వరరావుగారు
7	తెనాలి	శ్రీ బోయపాటి నాగేశ్వరరావుగారు
8	అవనిగడ్డ	శ్రీ యస్. మాధవరావుగారు
9	కారెంపూడి	శ్రీ వెంపటి లక్ష్మీశంకరశర్మగారు
10	గుంటూరు	శ్రీ ఎస్. అశ్వత్థనారాయణగారు
11	పొన్నెకల్లు	శ్రీ ఎ. ఆంజనేయులుగారు
12	రావినూతల	శ్రీ ఆర్. విశ్వనాథంగారు
		పశ్చిమగోదావరి
1	భీమవరం	శ్రీ ఎన్. వి. కె. సుబ్బరాజుగారు
2	ఉండి	శ్రీ అయ్యగారి వీరభద్రరావుగారు
3	ఏలూరు	శ్రీ పిన్నింటి సత్యనారాయణగారు
4	నల్లజెర్ల	శ్రీ గాళ్ళ నరసింహాచార్యులుగారు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
5	మార్టేరు	శ్రీ ఆర్ లక్ష్మీసూర్యనారాయణ శ్రీ పరిమి విశ్వనాథంగార్లు
6	ద్వారకాతిరుమల	శ్రీ వి. వరదాచార్యులుగారు
7	అప్పనవీడు	శ్రీ కె. నారాయణరావుగారు
8	తణుకు	శ్రీ ఎం. నాగేశ్వరరావుగారు
9	తాడేపల్లిగూడెం	శ్రీమతి ఆర్. సుబ్బలక్ష్మిగారు
10	భీమడోలు	శ్రీ సి. హెచ్. శివానందలహరిగారు
11	కాశిపాడు	శ్రీ దేవులపల్లి శ్రీరామ మృత్యుంజయ సుబ్బరాయశర్మగారు

తూర్పుగోదావరి

1	అమలాపురం	శ్రీ రేకపల్లి వీరభద్రశర్మగారు
2	రాజమండ్రి	శ్రీ సి. హెచ్. ఆర్. జి. పి. శాస్త్రిగారు
3	కాకినాడ	శ్రీ యస్. గంగాధరరావుగారు
4	కందికుప్ప	శ్రీ కొంపెల్ల సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు

విశాఖపట్నము

1	విశాఖపట్నం	శ్రీ కల్యాణం వీరాస్వామిగారు
2	ధర్మవరం	శ్రీ ఎం. వరదాచార్యగారు
3	కల్వచర్ల	శ్రీ పి. కామేశ్వరరావుగారు
4	నర్సీపట్నం	శ్రీ కాశీవిశ్వనాధంగారు

శ్రీకాకుళం

1	చిలుకలపల్లి	శ్రీ దేవులపల్లి సూర్యారావుగారు
2	బొబ్బిలి	శ్రీ రంభ సూర్యనారాయణగారు
3	శ్రీకాకుళము	శ్రీ ఎ. ఎల్. నారాయణాచార్యులుగారు
4	సీతానగరం	శ్రీ యస్. రామగోపాలశాస్త్రిగారు
5	పార్వతీపురం	శ్రీ యస్. రామగోపాలశాస్త్రిగారు
6	పెద్దసీది	శ్రీ ఎన్. రాజేశ్వరరావుగారు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	వ్యవస్థాపకులు
7	మద్రిపాడు	శ్రీ బి. ప్రభాకరరావుగారు
8	కింతలి	శ్రీ పి. వెంకటరమణమూర్తిగారు
9	బలిజిపేట	శ్రీ టి. వెంకటసుబ్బారావుగారు
10	కళింగపట్నం	శ్రీ ఎం. రామకృష్ణమాచార్యులుగారు
11	లింగాలవలస	శ్రీ బి. ఎస్. నారాయణగారు
12	తాళ్ళబురిడి	శ్రీ ఎ. కృష్ణమూర్తిగారు
13	పాచిపెంట	శ్రీ పి. వి. ఎస్. పాత్రోగారు
14	రేజేరు	శ్రీ డి. లక్ష్మణరావుగారు

మద్రాసు

1	హోసూరు	శ్రీ కె. ఎస్. కోదండరామయ్యగారు
2	కె. జి. కండ్రిగ	శ్రీ జె. ఎడ్వర్డు దేవదాసుగారు

బొంబాయి

1	బొంబాయి	శ్రీ ఎల్లారం నారాయణగారు
2	పూనా	

అనుబంధము—3

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు-హైదరాబాదు

1944 జూలై నుండి డిసెంబరు 1972 వరకు

పరీక్షలలో పాల్గొనినవారు

క్ర. సంఖ్య	నెల	సంవత్సరం	ప్రాథమిక	మాధ్యమిక	ప్రవేశ	వి-పూర్వ	వి.ఉత్తర	మొత్తం అభ్యర్థులు
1	జూలై	1944	92	—	57	—	—	149
2	అక్టోబరు	1945	107	—	62	—	—	169
3	జనవరి	1947	167	—	68	—	—	235
4	జూలై	1949	657	1088	754	—	—	2499
5	మార్చి	1950	1824	2640	1527	—	—	6091
6	అక్టోబరు	1950	1603	1534	1065	—	—	4202
7	మార్చి	1951	—	—	—	165	—	165
8	మే	1951	1497	1505	993	—	—	3995
9	నవంబరు	1951	631	423	440	—	—	1504
10	మే	1952	578	386	539	101	43	1647
11	డిసెంబరు	1952	522	355	402	—	—	1279
12	జూన్	1953	310	170	289	87	36	892
13	జనవరి	1954	426	213	347	—	—	986
14	జూన్	1954	825	511	742	174	48	2300

క్ర. సంఖ్య	నెల	సంవత్సరం	ప్రథమ	ద్వితీయ	తృతీయ	ఎ. ఎస్.	ఎ. టి.	మొత్తం
15	జనవరి	1955	579	416	478	—	—	1473
16	జూన్	1955	455	286	408	176	53	1377
17	జనవరి	1956	578	349	307	—	—	1234
18	జూలై	1956	501	310	321	192	48	1372
19	జనవరి	1957	379	297	251	—	—	927
20	సెప్టెంబరు	1957	332	289	224	76	62	983
21	జూన్	1957	202	—	149	195	20	566
22	జనవరి	1959	221	—	102	133	66	522
23	జూలై	1969	229	—	109	125	56	519
24	జనవరి	1960	202	—	79	150	47	478
25	జూలై	1960	208	—	133	196	38	575
26	జనవరి	1961	228	—	184	290	61	763
27	జూలై	1961	307	—	186	278	107	878
28	ఫిబ్రవరి	1962	278	—	216	403	119	1016
29	ఆగస్టు	1962	165	—	103	191	105	564
30	ఫిబ్రవరి	1963	369	—	199	344	100	1012
31	ఆగస్టు	1963	143	—	342	207	132	824
32	ఫిబ్రవరి	1964	495	—	340	296	114	1245
33	జూలై	1964	335	—	587	466	128	1516
34	ఫిబ్రవరి	1965	856	—	1142	1225	234	3757
35	సెప్టెంబరు	1965	470	—	891	932	361	2654

క్ర. సంఖ్య	నెల	సంవత్సరం						
36	ఫిబ్రవరి	1966	532	—	1138	1403	466	3539
37	జనవరి	1967	918	—	1289	2014	627	4848
38	డిసెంబరు	1967	1116	—	1347	2709	747	5919
39	డిసెంబరు	1968	852	—	889	1909	926	4576
40	జనవరి	1970	629	—	573	1393	685	3280
41	డిసెంబరు	1970	645	—	792	1525	574	3536
42	జూలై	1971	164	—	188	619	527	1498
43	జనవరి	1974	826	—	761	1468	457	3512
44	జూలై	1972	386	—	422	1097	609	2534
45	డిసెంబరు	1972	474	—	473	715	429	2091
		మొత్తం	23312	10872	21918	21254	8025	85381

అనుబంధము-4

ఆంధ్ర సారస్వతపరిషత్తు నిర్వహించిన
వయోజన పాఠశాలలు
1950 సంవత్సరము నుండి 1954 వరకు

క్రమ సంఖ్య	గ్రామం	తాలుకా	ఉపాధ్యాయుడు
		నల్లగొండజిల్లా	
1	ఆకునూరు	జనగామ	రాంప్రసాదుగారు
2	గొట్టివర్తి	సూర్యాపేట	కె. వేంకటరెడ్డిగారు
3	దేవరొప్పుల	జనగామ	ఈటూరి లక్ష్మీనర్సింహారావు
4	కొండాపురం	జనగామ	బి. వెంకటరామారెడ్డిగారు
5	వల్లంపట్ల	జనగామ	మెట్రాంశర్మగారు
6	బస్వాపురం	భువనగిరి	బి. రామచంద్రారెడ్డిగారు
7	బెక్కల్	జనగామ	ఎట్టం శంకరయ్యగారు
8	కంలాయపల్లె	జనగామ	విశ్వప్రకాశుగారు
9	భువనగిరి	భువనగిరి	జంగిడి వీరస్వామిగారు
10	నెమురుగొమ్ల	భువనగిరి	ఎ. సత్యనారాయణగారు
11	అంకుశాపురం	భువనగిరి	ఎన్. హనుమంతరావుగారు
12	మదిరెగొల్లగూడెం	భువనగిరి	బచ్చూరి హరిశంకరుగారు
13	నకిరేకల్లు	నల్లగొండ	కె. లక్ష్మయ్యగారు
14	తొండ	సూర్యాపేట	పి. వెంకట్రాములుగారు
15	జనగామ	జనగామ	బి. పరుశురాములుగారు
16	చినకాపర్తి	రామన్నపేట	యన్. మల్లయ్యగారు
17	జౌతాపురం	జనగామ	పాముశ్రీహరిగారు
18	ఫణిగిరి	నల్లగొండ	వి. కనకయ్యగారు

క్రమ సంఖ్య	గ్రామం	తాలుకా	ఉపాధ్యాయుడు
19	దాచవరం	నల్లగొండ	హాకీం పండిత్ సయీదొద్దీన్ అహమద్ఖాన్ గారు
20	చేర్యాల	జనగామ	మల్లోజుల చక్రపాణిగారు
21	రేగుల	జనగామ	ఎలగందుల మల్లయ్యగారు
22	గానుగపాడు	జనగామ	గంగుల శాయిరెడ్డిగారు
23	కొండాపురం	జనగామ	యం. చక్రపాణిగారు
24	చింతపల్లి	దేవరకొండ	
25	వెంపటి	సూర్యాపేట	టి. బొజ్జయ్యగారు
26	కస్తాల	నల్లగొండ	శిరిప్రగడ రాధాకృష్ణమూర్తిగారు
27	తుమ్మలగూడెం	రామన్నపేట	రాజారావుగారు
28	జీడికల్లు		గంగులశాయిరెడ్డిగారు
		వరంగల్లుజిల్లా	
29	వరంగల్లు	వరంగల్లు	బద్రినారాయణగారు
30	రైల్వేగేటు	వరంగల్లు	యం. రాజన్ గారు
31	పాపన్నపేట	వరంగల్లు	బద్రినారాయణగారు
32	రంగసాయిపేట	వరంగల్లు	ఎ. నర్సయ్యగారు
33	నరేంద్రనగరం	వరంగల్లు	యస్. రామస్వామి ఆర్య
34	నారాయణపురం	పాల్వంచ	ఎ. రాఘవరాజుగారు
35	ముష్టిమట్ల		
		హైదరాబాదుజిల్లా	
36	మేడిపల్లి	ఇబ్రాహింపట్నం	డి. బాలేశ్వర్రావుగారు
37	కొంగరరావిర్యాల	ఇబ్రాహింపట్నం	శ్రీరాములుగారు
38	తుర్కయాంజాల	ఇబ్రాహింపట్నం	పి. అనంతశర్మగారు
39	నానక్ నగరం	ఇబ్రాహింపట్నం	సుందర రామయ్యగారు
40	నందివనపర్తి	ఇబ్రాహింపట్నం	రాధాకిషన్ రావుగారు
41	శేరిగూడెం	ఇబ్రాహింపట్నం	యం. బసవరాజుగారు

క్రమ సంఖ్య	గ్రామం	తాలుకా	ఉపాధ్యాయుడు
42	తాటిపర్తి	ఇబ్రాహింపట్నం	యం. గంగారాంగారు
43	అగాపల్లి	ఇబ్రాహింపట్నం	పి. సత్యనారాయణరావు
44	గునుగల్లు	ఇబ్రాహింపట్నం	పి. అనంతరెడ్డిగారు
45	పెదకొంగర	ఇబ్రాహింపట్నం	యన్. నరహరిరావుగారు

కరీంనగరంజిల్లా

46	నాగారం	పరకాల	
47	పరకాల	పరకాల	ఎం. ఎన్. రంగాచార్యులు

ఆదిలాబాదుజిల్లా

48	బెల్లంపల్లి	ఆసిఫాబాదు	పాశం. సత్యనారాయణగారు

బెల్లంపల్లిగనులలో కొన్ని కార్మిక ప్రయోజన క్రొత్త పాఠశాలలు నిర్వహించబడినవి.

నిజామాబాదుజిల్లా

49	దేశాయిపేట	బాన్సువాడ	ఎ. విఠల్ రావుగారు
50	చిల్లగిరి	బాన్సువాడ	శంకర జోషిగారు
51	డిచ్చుపల్లి	నిజామబాదు	బి. శంకరజోషిగారు
52	దాశమకొండ	కామారెడ్డి	యన్. రామలింగంగారు
53	ఆర్మూరు	ఆర్మూరు	వెంకటకృష్ణయ్యగారు
54	దూపల్లి	బోధన్	టి. రాములు
55	హరిజనవీధి	నిజామాబాదు	నర్సిములుగారు
56	బద్దెగైని	నిజామాబాదు	రాఘవయ్యగారు
57	ఝుండాగల్లి	నిజామాబాదు	నర్సిములుగారు
58	నడుకుడు	ఆర్మూరు	వెంకటదేశికోత్తములు
59	ముపకాల	వయా బాలకొండ	లక్ష్మీనర్సయ్యగారు
60	లక్కవరం	అర్మూరు	కె. వెంకటాద్రిగారు
61	గన్నారం	నిజామాబాదు	కందాళ గోపాలాచార్య

క్రమ సంఖ్య	గ్రామం	తాలుకా	ఉపాధ్యాయుడు
62	ఎడపల్లి	బోధన్	ప త్తివీరయ్యగారు
63	రాజంపేట	కామారెడ్డి	పటేలు రాబయ్యగారు
64	నిజామాబాదు	నిజామాబాదు	పి. వెంకటస్వామి

మెదకుజిల్లా

65	పులిమామిడి	వికారాబాదు	ముదిగొండ చంద్రమౌళి
66	టేకుమాల్	అందోలు	రఘురాంశర్మగారు
67	మంగంప్యాట	నర్సపురం	ఎ. లక్ష్మయ్యగారు
68	మైసంపల్లి	సిద్దిపేట	విశ్వప్రకాశుగారు
69	ఆరూరు	సంగారెడ్డి	పి. రాచయ్యగారు
70	బొంతపల్లి	నర్సాపురం	బి. పండరినాథవర్మ
71	కాసాల	నర్సాపురం	బండిత నాగరావుగారు
72	పుల్లూరు	సిద్దిపేట	వెంకట నర్సింహాచారి
73	పొట్లపల్లి	సంగారెడ్డి	యం. మహాదేవయ్యగారు
74	వూట్ల	మెదక్	గుజ్జవు పాండరయ్య
75	గుంతపల్లి	మెదక్	
76	వడియారం	మెదకు	పి. వి. నర్సింహారెడ్డిగారు
77	చింతల చెరువు	నర్సాపురం	నారాయణసామి .

మహబూబ్‌నగరముజిల్లా

78	కంకల్లు	పరిగి	రాములుగారు
79	నసుకల్లు	పరిగి	చంద్రయ్యగారు
80	అంగిడి చిట్టంపల్లి	పరిగి	బి. వెంటయ్యగారు
81	మొకరాల	కల్వకుర్తి	తిరునకరి వేదవ్రతుగారు
82	వంగూరు	కల్వకుర్తి	సీతయ్యగారు
83	మహాదేవునిపేట	నాగర్ కర్నూలు	ఆకులకొండయ్యశ్రేష్టిగారు
84	మేడిపూర్	నాగర్ కర్నూలు	ముమ్మడి నర్సింలుగారు
85	కొప్పునూరు	కొల్లాపురం	చిట్టెము శేషయ్యగుప్తగారు

క్రమ సంఖ్య	గ్రామం	తాలుకా	ఉపాధ్యాయుడు
86	మరికల్లు	మక్తల్	కె. వెంకటయ్యగారు
87	మార్చాల	కల్వకుర్తి	ముదికొండ విద్యాసాగరు
88	భల్లానుపల్లి	అయతోలు	కొప్పూరి నర్సింహారావుగారు
89	ఇప్పలపల్లి	నాగర్ కర్నూలు	యె. బి. యాఖూబుగారు
90	మాచినేపల్లి	కల్వకుర్తి	టి. సీతయ్యగారు
91	బొమ్మనపల్లి	అచ్చంపేట	మహమ్మదు అబ్దుల్ కరీం
92	ఉప్పరపల్లి	అచ్చంపల్లి	వేనేపల్లి సీతారాంరావుగారు
93	జటప్రోలు	కొల్లాపురం	బి. కృష్ణయ్యగుప్తగారు

గుల్బర్గజిల్లా

94	హకీంపేట	కొడంగల్లు	డి. రామచంద్రయ్యగారు
95	కొశిగి	కొడంగల్లు	బాబూరావుగారు
96	హరిజనపీరి (కొశిగి)	కొండవిల్లు	డి. సిద్దేశ్వరుగారు

రాయచూరుజిల్లా

97	ఆలంపురం చేనేత	ఆలంపూరు	కల్లె రంగస్వామిగారు
98	ఆలంపురం	ఆలంపూరు	సి. ముత్తయ్యగారు

ఖమ్మంజిల్లా

కొత్తగూడెం గనుల కార్మికులలో పరిషత్తు ఆధ్వర్యాన 16వ యోజన రాత్రి పాఠశాలలు నిర్వహించబడినవి.

సాంఘిక సంక్షేమ విద్యా కేంద్రములు
1954 సంవత్సరము నుండి 1956 సంవత్సరము వరకు
నిర్వహింపబడినవి

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	విలాసము	ఉపాధ్యాయుడు
1	గౌలీగూడెం	బాగ్ మొహియొద్దీన్ పాషా ప్రయిమరీస్కూల్	కె. జి. కృష్ణ
2	నారాయణగూడెం	ప్రభుత్వ ప్రాథమిక పాఠశాల	యం. రఘునాధరావు
3	రామకోఠి	మహాంకాళిదేవాలయము	కె. సుదర్శన్ రెడ్డి
4	రాంనగర్	ప్రాధమిక పాఠశాల	యం. సీనారెడ్డి
5	చుడీ బజారు	పురానాపూల్ సమీపం	నర్సారాంకిషన్ రావు
6	మురళీధర్ బాగ్	మోజంజాహిమార్కెటు	పి. మురహరాచార్య
7	దారుల్ షిపా	ప్రభుత్వ ఉన్నత పాఠశాల	యం. శేషగిరిరావు
8	కుట్టివెల్లోడిహోం	ముషీరాబాదు	వై. వెంకటేశ్వర్లు
9	మొగల్ పురం	మున్సిపల్ పార్కు	కె. నాగభూషణశాస్త్రి
10	కుర్మగూడెం	చంచలగూడెం	ఎ. మురళీధర్ రావు
11	సీతాఫలమండి	ప్రభుత్వ పాఠశాల	బి. ఆనంద మోహన్ రావు
12	చిరాగ్ అలీగల్లి		
13	బేరూన్ గౌలీపురం	కోటబురుజువద్ద	డి. వెంకటనారాయణరావు
14	చిక్కడపల్లి	ఖుర్షిద్ జాహికార్మికుల గుడిసెలలో	
15	జగన్నాథ్ ద్వార్		యం. ఆర్. నాగరాజు

క్రమ సంఖ్య	కేంద్రము	విలాసము	ఉపాధ్యాయుడు
16	చిక్కడపల్లి (స్త్రీలకు)	భారతీదేవిగారియిల్లు	వై. సావిత్రి
17	బన్సీలాల్ పేట	సికిందరాబాదు	జె. పద్మా
18	ఇసామియాబజారు	శ్రీకృష్ణహిందీ పాఠశాల	పి. లక్ష్మీదేవి
19	హిమాయత్ నగరం		బ్రిజ్ రాణిగౌడ్

N. B. :— 1957 నుండి 1960 వరకు తెలుగు మాతృభాష కాని వారలకు తెలుగు నేర్పుటకు నగరంలో సెక్రటేరియట్, మింట్ కాంపౌండు, సిటీసివిల్ కోర్టు, పరిషత్తు కార్యాలయమున తరగతులు నడిపి పరిషత్తు పరీక్షల నిచ్చు యోగ్యత కలిగించనైనది.

అనుబంధము-5

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు – ప్రచురణలు

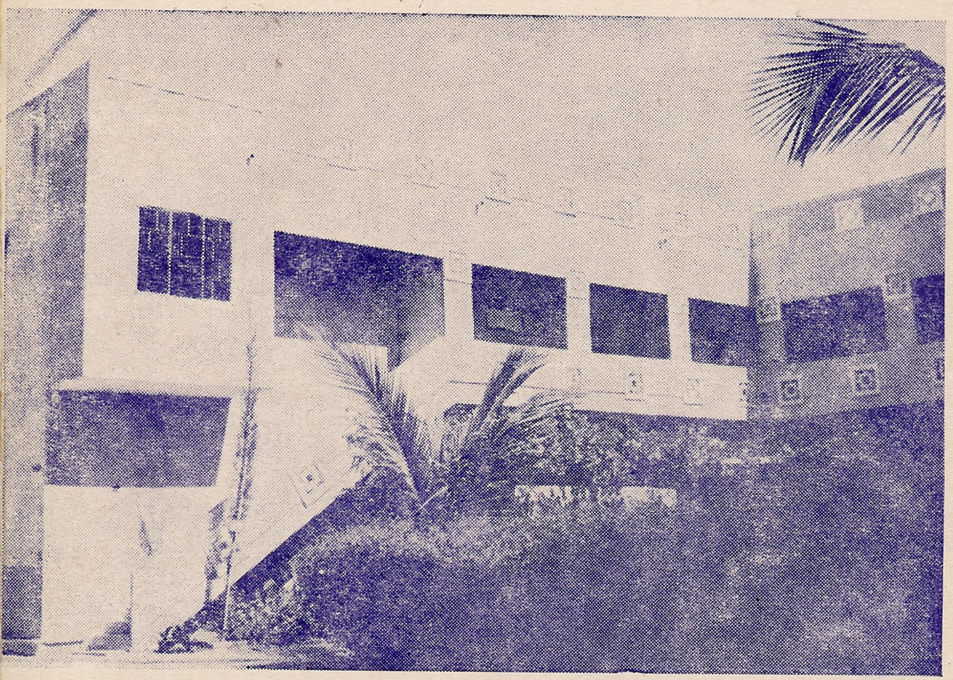
క్రమ సంఖ్య	గ్రంథము	కర్త	విషయము	వెల
1	కావ్యాలంకార సంగ్రహము	శ్రీ సన్నిధానం సూర్యనారాయణశాస్త్రి	అలంకారశాస్త్రము	8-00
2	ఆంధ్రుల సాంఘిక చరిత్ర	శ్రీ సురవరం ప్రతాపరెడ్డి	సాంఘిక చరిత్ర	6-00
3	సైన్సు కథ	శ్రీ వేమరాజు భానుమూర్తి	సైన్సు (విజ్ఞానము)	4-00
4	గ్రంథాలయములు	శ్రీ పాతూరి నాగభూషణం	గ్రంథాలయము	2-00
5	తెలుగు హాస్యము	శ్రీ ముట్నూరి సంగమేశం	లక్షణ గ్రంథము	2-00
6	స్త్రీల రామాయణపు పాటలు	కృష్ణశ్రీ సంకలనము	జానపద సాహిత్యము	10-00
7	పల్లెపదాలు	,,	,,	3-00
8	సారస్వత వ్యాసముక్తావళి	డా. బూర్గుల రామకృష్ణారావు	సాహిత్య విమర్శ	1-25
9	కృష్ణశతకం	,,	శతకము	0-25
10	పౌరధర్మ శాస్త్రము	డా. ఆర్. వి. రావు	రాజ్యాంగవిషయము	1-25
11	ఆంధ్రమహాభారతోపన్యాసములు	వివిధ పండితుల ఉపన్యాసాలు	సాహిత్య విమర్శ	5-00
12	ఆంధ్రమహాభాగవతోపన్యాసాలు	,,	,,	6-00

క్రమ సంఖ్య	గ్రంథము	కర్త	విషయము	వెల
13	ఆంధ్రులు - చరిత్ర	డా. నేలటూరి వేంకటరమణయ్య	చరిత్ర	1-00
14	మన రాజ్యాంగము	శ్రీ పర్స వేంకటేశ్వరరావు	రాజ్యాంగ విషయము	1-50
15	ప్రబంధ పాత్రలు	శ్రీ కేశవపంతుల నరసింహశాస్త్రి	సాహిత్య విమర్శ	1-50
16	గీర్వాణ రూపకము	శ్రీ తల్లావఝ్ఝుల కృత్తివాసతీర్థులు	లక్షణశాస్త్రము	1-50
17	భూగోళ విజ్ఞానము	శ్రీ సురవరం ప్రతాపరెడ్డి	భూగోళము	1-00
18	ప్రాక్పశ్చిమతత్త్వశాస్త్రము 1 భా.	(అనువాదం) శ్రీ సరిపెల్ల విశ్వనాథశాస్త్రి	తత్త్వశాస్త్రము	10-00
19	,, 2 భా.	,,	,,	10-00
20	స్త్రీల పౌరాణికపు పాటలు	కృష్ణశ్రీ సంకలనము	జానపద సాహిత్యము	10-00
21	శాలివాహనగాథా సప్తశతీ సారము	శ్రీ రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ	సాహిత్య విమర్శ	4-00
22	శ్రీనాథుని కవిత్వ తత్త్వము	శ్రీ కుందూరి ఈశ్వరదత్తు	,,	3-50
23	సంస్కృత వాఙ్మయ చరిత్ర	శ్రీ మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి	,,	10-00
24	వాఙ్మయ వ్యాసమంజరి	డా. నేలటూరి వేంకటరమణయ్య	వాఙ్మయ విమర్శ	8-00
25	ఆంధ్రవాఙ్మయ చరిత్ర	డా. దివాకర్ల వేంకటావధాని	సాహిత్య చరిత్ర	4-00
26	సాహిత్యసోపానములు	,,	కావ్యలక్షణ శాస్త్రము	4-50
27	విశ్వనాథసాహిత్యోపన్యాసములు	శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ	సాహిత్య విమర్శ	1-25
28	దశరూపక సారము	శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మ	లక్షణశాస్త్రము	1-25

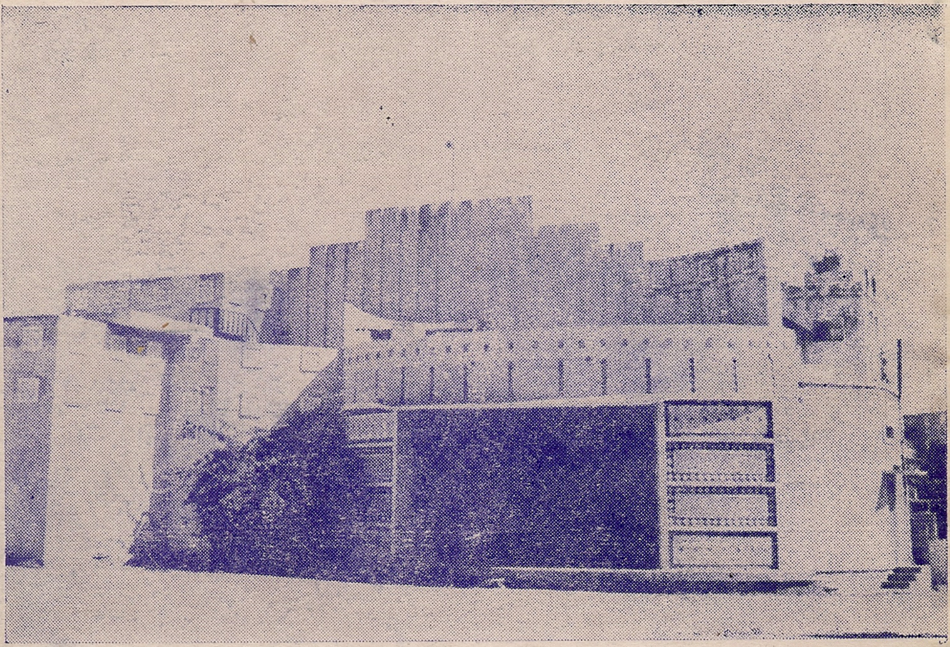
29	శివరాత్రి మాహాత్మ్యము	డా. బి. రామరాజు	కావ్యము	3-00
30	భారతీయ చేతి పరిశ్రమలు	డా. ఆర్. వి. రావు	సాంఘిక శాస్త్రము	3-00
31	మనహాస్యము	శ్రీ మునిమాణిక్యం నరసింహారావు	లక్షణ గ్రంథము	6-75
32	తెలుగు - ఇంగ్లీషు స్వబోధిని	శ్రీ ఎం. వేంకటేశ్వరరావు	స్వబోధిని	3-00
33	తెలుగు - హిందీ స్వబోధిని	శ్రీ ఆర్. శంకరయ్యశాస్త్రి	,,	3-00
34	తెలుగు - ఉర్దూ స్వబోధిని	శ్రీ ఎన్. వెంకటేశ్వరరావు	,,	3-00
35	భాషా చారిత్రక వ్యాసములు	శ్రీ తూమాటి దొణప్ప	భాషా చరిత్ర	10-00
36	తెలుగులో రామకథ	కుమారి శ్యమంతకమణి	సాహిత్య విమర్శ	8-00
37	తెలుగులో పదకవిత	ప్రసిద్ధులైన నల్గురి వ్యాసాలు	,,	
38	భారతదేశ చరిత్ర	శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మ	చరిత్ర	1-50
39	పద్యకుసుమావళి	పరిషత్తు కూర్పు	పద్య సంకలనము	1-00
40	గద్యకుసుమావళి	,,	గద్య సంకలనము	1-00
41	రత్నావళి	,,	కథా సంకలనము	0-75
42	సుమతి-వేమన పద్యసంకలనము	,,	పద్యములు	0-50
43	వ్యాస పారిజాత సంగ్రహము	శ్రీ సన్నిధానం సూర్యనారాయణశాస్త్రి	వ్యాసములు	1-50
44	కన్నెపాటలు	శ్రీ రాయప్రోలు సుబ్బారావు	పాటలు	0-50
45	విక్రమాంకదేవ చరిత్ర	శ్రీ కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రి కీ. శే. మాదిరాజు విశ్వనాథరావు	వచనము	0-50
46	తెలుగు పలుకు	శ్రీ గంగుల శాయిరెడ్డి	బాలసాహిత్యము	0-25

క్రమ సంఖ్య	గ్రంథము	కర్త	విషయము	వెల
47	యువజన విద్య	శ్రీ పర్స వెంకటేశ్వరరావు	బాల విద్యావిషయకము	0-37
48	గ్రామలక్ష్మి వాచకము	శ్రీ బిదురు వేంకటశేషయ్య	విద్యావిషయము	0-37
49	భారతదేశపు జంతువులు	శ్రీ బి. వి. రమణారావు	బాలసాహిత్యము	0-50
50	భారతదేశపు ప్రజలు	శ్రీ ఖండవల్లి బాలేందుశేఖరం	,,	0-50
51	ప్రతాపరుద్రీయము	శ్రీ భాగి నారాయణమూర్తి	,,	0-50
52	జీవిత చరిత్రలు	శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావు	,,	0-50
53	పిల్లల పాటలు	శ్రీమతి ఇల్లిందల సరస్వతీదేవి	,,	0-50
54	వీరగాథలు 1 భాగం	శ్రీ చెలమచెర్ల రంగాచార్యులు	,,	0-50
55	,, 2 భాగం	శ్రీ గడియారం రామకృష్ణశర్మ	,,	0-50
56	,, 3 భాగం	శ్రీ బి. రామరాజు	,,	0-50
57	బాబు కథలు	శ్రీ మానేపల్లి తాతాచార్య	,,	0-37
58	పిల్ల లేనయం	,,	,,	0-37
59	మన పండుగలు	శ్రీ కేశవపంతుల నరసింహశాస్త్రి	,,	0-37
60	రవీంద్రుడు	శ్రీ నెల్లుట్ల వేంకటేశ్వరరావు	,,	0-37
61	మనదేశం	శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావు	,,	0-37
62	మిఠాయిచెట్టు	శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావు	,,	0-37
63	నీతిమంజరి	పరిషత్తు సంకలనము	కథా సంకలనము	0-37

64	ముక్తావళి	,,	కథా సంకలనము	0-75
65	కల్పలత	,,	పద్య సంకలనము	1-00
66	గద్యమంజరి	,,	గద్య సంకలనము	1-00
67	వ్యాకరణ వివరణము	శ్రీ కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రి	వ్యాకరణము	1-00
68	పద్యమంజరి	పరిషత్తు సంకలనము	పద్య సంకలనము	1-00

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు ప్రాచ్య కళాశాల

ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు ఆడిటోరియం